— Urmează, zise dînsu'; îţi cer ertare.

Aşa dar, vă spuneam că am auzit toată convorbirea d-tră. Sunteţi nişte bandiţi sinceri, şi din pricina asta îmi plăceţi foarte mult. D-ta d-le, care stai culcat în fundul patului, şi pari a fi suferind, eşti plin de înţelepciune. D-ta, domnule şi cu mîna îl arată pe Carjaval, îmi pari a fi gata pentru o lovitură de maestru.

— E adevărat, răspunse Carjaval.

— D-tră vă iubiţi mult, şi am înţeles foarte bine sacrificiile pe cari voiţi să le faceţi unul pentru altul. Am avut şi eŭ odinioară un prieten, care m'a iubit ca un frate. A murit, sărmanul, şi m'a lăsat singur pe lume. In sfîrşit, în operaţia care vă preocupă pe d-tră, două împrejurări presintă mai multă importanţă.

Mai întâi de toate e vorba despre caseta cu cele patru milioane, pe care aţi încercat s'o furaţi din Martinica.

— Şi care trebue să fie şi acum încă, tot acolo, zise Morales.

— Al doilea lucru care vă interesează, este că poate, la poştă, se află unele scrisori din care aţi putea afla amănunte importante. Voiţi să continuaţi partida începută.

— Aĭ resumat situaţia, cât se poate de bine, domnule, exclamă Carjaval.

— Numai că; se întâmplă să fiţi foarte lipsiţi în momentele de faţă. Pentru câţi-va mizerabili de dolari, toată acţiunea vě este paralizată.

- Paralizată, este cuvîntul cel mai potrivit.

— Fără să mai vorbim de primejdia prin care treceţi, din partea stăpânului acestui han. In fie-care moment vă poate arunca în stradă.

— D-ta cunoşti afacerile noastre tot aşa de bine ca şi noi înşi-ne, zise Mor. les. Râmâne să mai aflăm pentru care motive ai venit să te amesteci în aceste afaceri.

Necunoscutul voi să răspundă; dar o tuse seacă şi dureroasă îl întrerupse. S'ar fi zis că pieptul avea să i se spargă.

— Apă !.. murmură dînsul.

Carjaval se grăbi să-l servească. Turnă puţină apă într'o ceaşcă murdară! şi o oferi bolnavului.

Apoi, când se linişti, reluă:

-- N'aş vrea să mor, zise dînsul, înainte de a fi spus tot ce am de spus. Cred că recunoaşteţi că v'am înţeles foarte bine situaţia. Sunteţi nişte bandiţi ca şi mine. Soarta n'a voit să vă favorizeze... după cum nu m'a favorizat nici pe mine, făcându-mă să primesc o lovitură de cuţit în piept.

D-tră, vă lipsesc banii. Eŭ iubesc crimele frumoase, şi sunt convins că d-tră sunteţi în stare să comiteţi nişte crime memorabile.

N'am copii... şi sunt absolut singur pe lume.

Când sufletul meŭ va zbura în mâna diavolului, căruia îi aparţine de drept, — la noapte, saŭ mâine dimineaţă — n'aşi voi ca d. Pump să pue mâna pe averea mea. Fără îndoială, şi d. Pump este un bandit, dar nu din categoria acelora cari mă interesează pe mine.

D-tră, din potrivă, îmi placeţi foarte mult. Şi cred că-mi veţi da voe să fac o întrebuinţare criminală cu averea mea. Tot aceia ce posed eŭ, va fi a d-tră!

— Hm! Tot ceia ce posezi! murmură Carjaval, privind haina zdrenţăroasă a bătrânului.

— De ce aveţi nevoe? Mai întâi de toate, vă trebue o sumă oare-care de bani pentru a vă plăti gazda, să zicem trei dolari. După aceia, trebue să vă îmbrăcaţi curăţel, să zicem două-zeci de dolari...

Apoi, socot că veţi voi să vă reîntoarceţi spre locul unde se află lăsată în deposit caseta.

Prin urmare, aveţi nevoe de bani pentru drum, să zicem cinci-zeci de dolari. După aceia, d-le Carjaval, în timpul lipsei d-tale, amicul d tale care trebue să rămâe pe loc, va avea nevoe de oarecare sumă de bani, pentru a putea trăi. Să zicem că vei lipsi trei luni, câte două-zeci de dolari. Cinci-zeci de dolari să'i mai socotim bani de buzunar pentru d-tră amândoui. Prin urmare, 3+20+50+60+50, fac tocmai 183 de dolari.

Şi zicând acestea scoase din buzunarul halatului cu care era îmbrăcat un portofel de piele, foarte uzat.

— In portofelul acesta, zise dânsul, sunt patru sute de dolari. Oh! nu vă speriaţi.. Sunt bani furaţi, de care eŭ nu m'am putut folosi. Cel puţin doresc să se folosească de dânşii alţii, mai fericiţi de cât mine.

— Ah! domnule muribund, d ta ai poftă să ţi baţi joc de noi!

— Dar cum? Pentru ce credeţi una ca asta? întrebă necunoscutul, cu vocea din ce în ce tot mai slabă. Sunteţi oare atât de simpli, în cât nu puteţi pricepe, că după ce mi-am petrecut toată viaţa în luptă cu legile sociale, este o adevărată plăcere pentru mine să văd pe alţii continuându-mi opera?

Vă repet. Părerea mea este că d-tră sunteţi nişte bandiţi perfecţi, şi numai acestei consideraţii vă bucuraţi de simpatia mea.

Vă lipsesc mijloacele necesare pentru a duce la bun sfârşit un furt însemnat, un furt care va face sgomot. Perspectiva aceasta mă atrage, mă farmecă. Am patru sute de dolari. Vi'i daŭ, cu singura codiţie de a face cu dânşii cele mai rele lucruri posibile... Primiţi?

— Primim, răspunse Morales, cu oarecare solemnitate, şi-ţi dăm cuvântul nostru de onoare că nici o para din această sumă nu va fi întrebuinţată pentru vre-o operă de bine-facere.

— Foarte bine. Iată de o cam dată o sută de dolari. Domnule Carjaval, îţi voi cere să fii cât se poate de activ, să nu perzi nici un singur moment. N'aşi vrea să mor înainte de a şti afacerea aceasta bine pornită. Aş vrea să trăesc până atunci, macar de curiozitate, cum spune un proverb.

Aerul serios cu care vorbea necunoscutul, figura sa plină de gravitate, şi în cele din urmă, biletul de o sută de dolari pe care 'l scoase, avură darul de a convinge pe cei doui prieteni.

Carjaval îl conduse până la uşe, cu cel mai mare respect.

Apoi, întorcându-se spre Morales:

— Ei bine, dragul meŭ, ce spui tu despre toate astea?

— Nu-ţi mai perde timpul acum, cu discuţii zădarnice. Porneşte mai repede şi fă ce ai de făcut.

Carjaval n'aşteptă să i se repete lucrul de două ori. Coborî scările în fugă. Jos, se lovi piept în piept cu d. Pump, care-l opri, batjocoritor:

— Şi cei trei dolari ai mei?

Carjaval îi vîrî sub nas biletul de o sută de dolari.

— Mă duc să aduc monedă măruntă, zise dînsul.

Şi lăsându-l pe d. Pump înlemnit în loc, alergă afară.

Peste câte-va momente, intrase în unul dintre cele mai luxoase magazine de haine din Bavary.

Tîrgui hainele cu autoritatea unui om, pentru care un dolar saŭ doui în plus, n'are nici o importanţă. Cu douăzeci de dolari se îmbrăcă foarte bine din cap pînă în picioare, căpătând înfăţişarea unui burghez cu dare de mână.

După aceia, se duse la bărbier, care-i reteză frumos barba, dând mustăţilor sale un aer cuceritor.

Când se privi în oglindă, Carjaval voi să se salute el însuşi, atât de mult se schimbase.

Acuma, putea să se ducă la poştă fără nici o grijă.

Cu toate acestea când păşi în sala de intrare, şi văzu poliţiştii mişunînd în toate părţile, fără voe, inima începu să-i bată.

Apoi, se mai gândia că se putea foarte bine să nu găsească nici o scrisoare.

— Domnule, aveţi vre-o scrisoare cu iniţialele W. S. 119?

Funcţionarul se întoarse, căută într'o despărţitură:

— Iată, domnule... Bună ziua.

— Bună ziua, răspunse Carjaval. Şi strînse cu îngrijire scrisoarea, pe care recunoscuse de la prima aruncătură de ochi, timbrul poştal al Martinicei.

Se îndreptă repede spre hotel, şi trecu ca un fulger prin faţa d-lui Pump, care rămase uluit în faţa nouei sale toalete.

Urcă treptele patru câte patru, şi intră în camera lui Morales, fâlfâind scrisoarea în mână, ca un drapel de cucerire.

— Suntem bogaţi!.. exclamă dînsul; suntem bogaţi!..

Morales luă scrisoarea, şi răspunse cu răcială :

— Maĭ întâĭ de toate, trebue să vedem ce cuprinde această scrisoare.. Dar, să nu ne uităm datoriile de politeţă. Dute de chiamă şi pe vecinul nostru.

Dar nu maĭ era nevoe de această chemare; necunoscutul apăruse singur în prag.

După ce luară loc amândouĭ lângă Morales, acesta desfăcu scrisoarea.

Era de la Sever; o cetiră cu voce tare, cuvînt cu cuvînt. Bătrînul ascultă cu ochiĭ închişĭ, fără să întrerupă.

— Şi ce maĭ este pe lângă scrisoarea aceasta? întrebă dînsul, după ce Morales sfîrşi cetitul.

— Un logogrif... o şaradă, a căreia enigmă vom şti noĭ s'o găsim.

— Să procedăm cu ordine, răspunse bătrînul, luând la rîndul său scrisoarea şi examinând cu cea maĭ mare atenţie.

— Aşa dar, zise dânsul în cele din urmă, d-ta domnule Carjaval, aĭ fost al douilea bandit, cel d'întâiŭ fiind...

— Amicul meŭ Morales, care a scăpat cu viaţă numaĭ ca prin minune.

— Şi sunteţĭ sigurĭ că în adevăr caseta aceia conţine o avere.

— Cât se poate de sigurĭ.

Morales povestĭ dialogul pe care lsurprinsese între Simpson şi şeful bănceĭ din Cap.

— Bine. Acuma, domnule Morales, aminteşte-ţĭ bine tot ce aĭ văzut şi auzit în timpul convorbireĭ dintre Lever şi Simpsom. Eştĭ sigur că Simpson a încredinţat caseta luĭ Lever?

— L'am vĕzut, când a deschis-o. Am surprins gesturile de admiraţie ale luĭ Lever, al căria nume de alt-fel, nicĭ nu'l cunoşteam pe atuncea. Apoĭ, americanul 'ĭ-a dat caseta şi francezul a introdus-o imediat în lada sa de fer.

— Şi îndată ce dînşiĭ aŭ dispărut, d-ta te-aĭ îndreptat spre acea ladă de fer?

— Da, şi am putut putut constata cu cea maĭ mare uimire, că caseta nu maĭ era acolo.

— Am maĭ întâlnit eŭ asemenea cazurĭ în cariera mea, zise bătrânul.

E foarte simplu. Fundul caseĭ de fer oscilează şi caseta a fost depusă într'o ascunzătoare oare-care.

— Aşa ceva trebue să fie.

— Unde era aşezată lada de fer a luĭ Lever?

— Lângă zid; chiar alăturĭ de fereastră.

— Bine, şi încotro îşĭ avea deschiderea fereastra aceasta?

— Intr'o grădină... într'un cimitir, dacă nu mă înşel.

— Ideia aceasta nu este de loc nouă. Caseta americanuluĭ a fost lăsată să cadă într'un tub de metal, care a dus-o fără îndoială în vre-un mormânt... Mormintele sunt în tot-d'a-una nişte ascunzătorĭ bune, pentru că sentimentalitatea publiculuĭ le pune la adăpostul orĭ-căror încercărĭ ne oneste. Şi oameniĭ aceştia din coloniĭ, sunt destul de naivĭ pentru ca să creadă că un om hotărât s'ar putea opri în faţa unor ast-fel de consideraţiĭ ridicole.

Aşa dar, eŭ aş putea paria că caseta cu cele patru milioane este dată în paza morţilor... Lucrul acesta are darul de a te înspăimânta, domnule Carjaval?

— Pentru ca să caut şi să aflu caseta aceia, aşĭ fi în stare să mă duc până în fundul iaduluĭ!

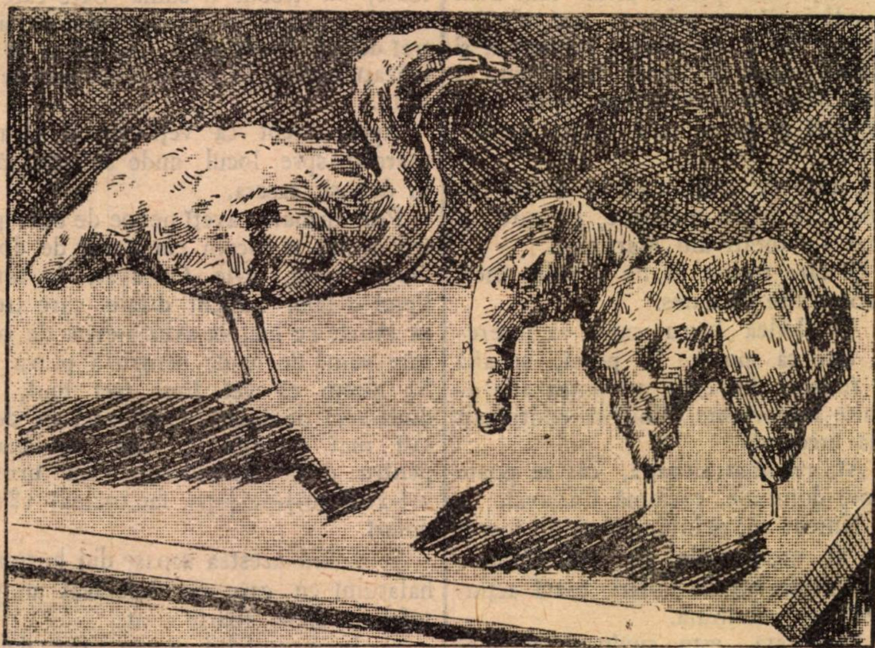
— Acuma, arătaţi-mĭ şi mie ceia ce numiţĭ logogrif.

Şi luând a doua foae de hârtie, o examină cu aceiaşĭ atenţie.

— Drace!.. murmură dînsul după o pauză destul de lungă... Am descifrat eŭ multe drăciĭ de acestea. Acesta însă, mi se pare ceva maĭ mare, ceva maĭ deosebit.

O flacără puternică i se aprinse în ochĭ; dar din noŭ vocea îĭ fu tăiată de tuse.

Nu maĭ vorbia de cât socadat, cu întreruperĭ, cu sughiţurĭ. (Va urma)

CURIOSITĂŢI NATURALE

Vegetale orĭ animale?

Opera misterioasă a natureĭ se manifestă pretutindenĭ şi în toate; dar omul este deprins să observe şi să semnaleze în jurul luĭ maĭ toate fenomenele, aşa în cât nicĭ cea maĭ mică fantazie a Natureĭ nu poate trece, fără să deştepte curiozitatea şi să stârnească discuţiĭ.

Cele maĭ multe dintre aceste creaţiunĭ de fantazie ale Natureĭ sunt datorite unor cauze de o importanţă minimă în ochiĭ noştri cum ar fi de exemplu o uşoară piedică pusă creştereĭ, o mică zgârietură făcută pistiluluĭ uneĭ florĭ, etc.

Rezultatul este atuncĭ o deformare, cum sunt multe din acelea despre care am vorbit adese orĭ în ziarul nostru.

Un ziar francez semnalează un fapt de această natură, observat în Turena; aicĭ a jucat un rol important şi voinţa perseverentă a omuluĭ.

Cultivatorul acesta şĭ-a făcut plăcerea de a produce, spre cea maĭ mare bucurie a numeroşilor săĭ vizitatorĭ, nişte car tofĭ având exact forma unor pere «duchesse» şi nişte pere pe carĭ orĭ-cine le-ar lua drept cartofĭ.

Cazul plantelor pe carĭ le reproducem în ilustraţia noastră după nişte fotografiĭ, se prezintă cu totul alt-fel. Aicĭ a lucrat numaĭ natura fără intervenţia mâineĭ omeneştĭ.

Cartoful din stânga seamănă exact cu o lebădă care pluteşte pe apă saŭ maĭ bine cu vre-o pasăre aquatică a mărilor Oceanieĭ.

Cât despre elefantul minuscul pe care îl vedeţĭ alăturĭ, nu este de cât un bulb de narcisă, întors şi aşezat pe două vârfurĭ ascuţite.

Văzând aceste două fenomene naturale, te întrebĭ fără voe dacă nu cum-va între speciile animale şi speciile vegetale există nişte legăturĭ profunde şi misterioase, pe carĭ în zadar s'a căznit până acum ştiinţa să le studieze şi să le determine.

Poate că viitorul să lămurească misterul acesta, dând omuluĭ putinţa să analizeze taina creăreĭ. Atuncĭ vom vedea plante luând viaţă, mişcându-se şi... cine ştie!.. Poate că vre-uniĭ mizantropĭ prea înrădăcinaţĭ vor voi, la un moment dat, să se folosească de progresele ştiinţeĭ şi să se transforme în plante...

Sapiens.

Poşta redacţiei

I.—Publicăm. Trimiteţĭ.

R. B. — Ni se scrie de pretutindenĭ; avem corespondenţĭ în toată lumea.

N. R.—Se vor publica.

Către cititorĭ

Anunţăm pe cititoriĭ noştri că vom publica bucuros orĭ-ce articole interesante privitoare la călĕtoriĭ saŭ vînătorĭ, în ţară saŭ strĕinătate, ce ne vor fi trimise.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtieĭ, în scrisorĭ francate, vor fi adresate redacţiuneĭ «Ziaruluĭ Călĕtoriilor», str. Brezoianu 11, Bucureştĭ.

CÂŞTIG MARE

Representanţĭ capabilĭ, funcţionarĭ, etc., îşĭ pot dobândi un frumos câştig accesoriŭ, scriind:

Agenţieĭ de Publicitate „Presa" Bucureştĭ pentru S. B. No. 20.

Magazinul General de Musică

LA HARPA

Bucureşti, Strada Colţei No. 5

Cel maĭ mare depozit de

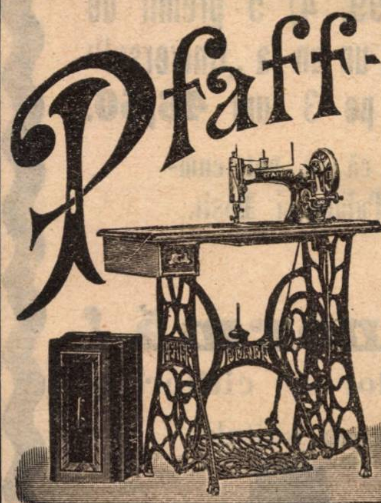
Gramofoane americane

cu renumita marcă «The Har», şi

INSTRUMENTE MUSICALE

Preţurile cele maĭ reduse

Cataloage gratis

Pfaff - I. J. RESSEL

BUCURESCI

Str. Carol No. 14

cel maĭ mare depozit de

Maşinĭ de cusut

înzestrate cu aparatul de brodat, având mers uşor şi iute prin noua invenţiune patentată şi fără sgomot.

«PFAFF» RESSEL «PFAFF»

Singurul reprezintant al renumitelor fabricĭ de automobile «de Dion Bouton» şi biciclete «Peugeot» «Auto-Garage»

Atelier cu motor pentru reparat orĭ-ce sistem de MASINE DE CUSUT, BICICLETE şi AUTOMOBILE, precum şi pentru arămuit nichelat şi emailat.

SĂBII se nichelează cu preţurĭ reduse. — Atelier special pentru colţuit, gravat, plisat, soleil şi evantail.

Reclama este sufletul comerciuluĭ

MARELE MAGAZIN DE ARME

Bucureştĭ Cal. Victorieĭ, 44 — B. D. ZISMAN — Suc. Craiova St. Unireĭ 48

Furnisor al Curţeĭ Regale

are onoare a aduce la cunoştinţa Onor. sale clientele din toată ţara, că a înfiinţat în magazinul sĕŭ o secţiune specia de

PUŞTI pentru pădurarĭ

lucrate special pentru acest magazin şi fiind de o construcţie solidă şi

— PREŢURI FOARTE AVANTAGIOASE —

Model No. 230 — Puşcă cu capsă, cu o ţeavă leĭ 15

Model No 285. — Puşcă cu capsă, cu două ţevĭ. solidă, recomandabilă, leĭ 30

Model No. 236. — Puşcă cu capsă, cu douĕ ţevĭ. oţelurile înainte foarte solidă, funcţionare admirabilă, model f. recomand. 40

Model No. 133. — Puşcă foc central, cu o ţeavă. sistem «Mauser. cal. 12 saŭ 16, robustă, recomandabilă, leĭ . . . 30

Nodel No. 101. — Puşcă foc central, cu douĕ ţevĭ, calibru 12 sau 16. cheia de deschidere între cocoaşe, cocoaşele punêndu-se singure la piedica de siguranţă, m. solid, leĭ . . 55

Model No. 1103. — Puşcă foc central, cu douĕ ţevĭ, calibru 12 sau 16, cheia de deschidere între cocoaşe, cocoaşele punêndu-se singure la piedica de siguranţă. oţelurile înainte (armă de reclamă a magazinuluĭ), puşcă recomand., leĭ 65

Preţurile sunt reduse, fixe şi se înţeleg numaĭ cu banĭ gata. — Expediţiunĭ în toată ţara. — Comandele se efectuiază în ziua primireĭ.

Anul IX. — No. 542. **10 Bani in toată ţara** Miercuri 26 Septembrie 1907

ZIARUL CĂLĂTORILOR

SI AL INTÂMPLARILOR DE PE MARE SI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5. — pe an in toată ţara
« 2.60 « ½ « « «

Redacţia şi Administraţia :
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĔTORILOR
apare o dată pe săptĕmână
— MARTEA —

GARDIENII RAIAHULUI. — Vezi pag. 2168.

GARDIENII RAIAHULUI

După o cină bogată pe care ne-o oferise, lordul D..., gazda noastră ne rugă să trecem în sala de fumat, unde cafeaua era servită.

Şi în timp ce cu toţiĭ ne lăsam în braţele unor deliciĭ orientale, aspirând aroma uneĭ moka veritabile, şi îmbătându-ne de fumul unor havane delicioase, atenţia îmĭ fu atrasă de o fotografie atârnată pe zid: un negru, înarmat până în dinţĭ, veghia în faţa uneĭ porţĭ frumos sculptată.

Lângă dânsul, o leoaică stătea culcată, cu ochiĭ deschişĭ, părând şi dânsa în aşteptare. Şi omul şi fiara, aveaŭ privirile aţintite asupra unuĭ acelaş punct invizibil.

Apropiându-mă pentru a examina maĭ bine această fotografie minusculă, am observat la picioarele superbeĭ leoaice, o pereche de pantofĭ.

Intrigat, m'am întors spre gazda noastră, care se lăsa legănat molcom în frumosul săŭ rocking-char.

Lordul D..., nu-mĭ răspunse îndată. Dânsul părea că-şĭ uitase de societatea care 'l înconjura; era perdut într'un vis îndepărtat.

Cu toate acestea, insistenţa priviriĭ mele îl facu să tresară.

Vocea sa hotărâtă răsună cu oare-care stridenţă în liniştea săliĭ de fumat.

— Inţeleg curiozitatea d-tale, zise dânsul. Fotografia pe care o vezĭ în pĕrete, este mărturia uneia dintre cele maĭ bizare întâmplărĭ prin care am trecut vre-o dată.

— Povesteştene-o şi nouă! exclamară maĭ multe vocĭ.

Lordul D. nu aşteptă să fie rugat de multe orĭ.

— Eram pe atuncĭ comisar şef al Metropoleĭ, în Indiĭ, începu dânsul; alesesem provincia orientală a Bengaluluĭ şi Anamuluĭ, şi am luat parte la nenorocirile carĭ aŭ pustiit acel nenorocit ţinut.

— In regiunea aceia, domneşte între musulmanĭ şi hinduşĭ propriŭ zişĭ, o ură de moarte. De şi trăesc alăturĭ uniĭ de alţiĭ, este de ajuns cele maĭ neînsemnat motiv pentru ca să înceapă lupte sângeroase.

Aşa de exemplu, întru'un sat, care ţinea de jurisdicţia mea, se răspândi de-o dată zgomotul, că Musulmaniĭ ar fi ucis o vacă în apropierea pagodeĭ.

Vacile sunt nişte animale sfinte pentru Hinduşĭ. Intreaga populaţie hindușă fu coprinsă de o vie indignare, şi pentru a se răzbuna, ţintuiră un nenorocit porc în apropierea moscheeĭ. De aicĭ, mare emoţie printre Musulmanĭ.

Rezultatul fu o încăerare generală, din care eşiră maĭ mulţĭ rănițĭ şi morţĭ.

Lupta ţinu până când, înştiinţat de cele ce se petreceaŭ, am alergat la faţa loculuĭ, întovărăşit de o escortă.

Am ordonat să se facă o anchetă, şi ceĭ maĭ vinovaţĭ din ambele tabere, fură pedepsiţĭ.

Un singur punct rămânea întunecos. Un sergent din miliţiile engleze, carĭ alergase pentru a despărţi pe ceĭ încăeraţĭ, dispăruse.

Dânsul nu era nicĭ printre morţĭ, şi toate cercetările făcute pentru a 'l regăsi fură zadarnice.

Intr'o zi, un spion veni să ne anunţe că sergentul fusese răpit. El îşĭ formase convingerea intimă, că cel dispărut nu putea să fie de cât în palatul unuĭ prinţ local, care luase o parte activă la teribila răsvrătire din 1855.

M'am hotărât să fac cercetărĭ în această direcţie.

Prinţul de care era vorba, un bătrân bandit, nu scăpase cu viaţă de cât mulţămită ordonanţeĭ de amnistiare a regineĭ Victoria.

Ne putând să tacă alt-fel, raiahul se supusese; şi de atuncĭ, trăia retras în magnificul săŭ palat, înconjurat de servitoriĭ şi de baiaderele sale, abrutizându-se cu opium.

Avea o avere imensă pe care o risipea într'un mod nebunesc, şi adese-orĭ cât se poate de grosolan. Ca semn de protestare contra dominaţieĭ engleze, nu eşea nicĭ o dată din casă.

Ne având siguranţa absolută că subofiţerul dispărut se afla în palatul raiahuluĭ, am trimis un ofiţer şi o escortă, cu misiunea de a visita palatul de la un capăt până la cel-alt.

Raiahul îl primi foarte bine, şi cu o ironie muşcătoare se oferi să-l conducă el însuşĭ prin toate apartamentele locuinţeĭ sale.

Sub-ofiţerul dispărut nu era nicăerĭ.

O singură uşă maĭ rămânea de deschis. Delegatul meŭ voia să se retragă, dar observând oare care ezitare în figura raiahuluĭ, se opri.

— Voiţĭ să deschid şi această uşe? întrebă raiahul, plin de curtenie.

— Da.

Prinţul făcu un gest, şi un servitor se repezi cu o chee enormă, şi deschise misterioasa uşă.

Spectacolul care s'a oferit atuncĭ vederiĭ funcţionaruluĭ meŭ, este acela pe care îl vezĭ în fotografia atârnată în perete.

Era un om încercat, şi ştiuse să se folosească de un mic aparat fotografic pe care îl luase cu dânsul, din ordinul meŭ.

Cu toate acestea, ofiţerul nu îndrăzni să se apropie de leoaică.

— Nu maĭ este nimenĭ îndărătul uşeĭ din fund, întrebă dânsul, adresându-se gardianuluĭ.

Gardianul făcu un semn negativ.

— Foarte bine, răspunse ofiţerul; voĭ spune şefuluĭ meŭ ce am văzut.

Servitorul care deschisese uşa, voise să se apropie de leoaică; dar animalul îşĭ scutură coama şi începu să mormăe. Omul fugi aşa de repede, în cât îşĭ uită sandalele pe treptele de marmoră.

In momentul acela a apăsat şi ofiţerul butonul şi a luat fotografia pe care aĭ văzut-o.

Lordul D. făcu o pauză, în timpul căreia trase un gât de wisky.

După aceia continuă:

— Isprava ofiţeruluĭ meŭ a fost bine răsplătită. Dar toate acestea nu-mĭ dădeaŭ de loc soluţia problemeĭ. Nu ştiam ce se făcuse nenorocitul nostru sergent.

Ideia aceasta mă chinuia. Aş fi putut trimete o escortă de miliţienĭ să viziteze din noŭ palatul rajahuluĭ. Sălbateca leoaică ar fi fost legată saŭ ucisă cu focurĭ de puşcă.

Dar mă temeam ca nu cum-va raiahul să-şĭ bată joc de noĭ; îndărătul aceleĭ uşĭ misterioase ar fi putut foarte bine să nu se afle nimica, şi atuncĭ am fi devenit ridicolĭ.

Nu ştiam ce hotărâre să iaŭ. Intr'o zi, spionul despre care am vorbit, veni să mă vadă din noŭ.

O evadare macabră

Spionul reuşise să conrupă nişte servitorĭ aĭ palatuluĭ şi căpătase siguranţa că sergentul nostru era acolo, prizonier.

Pe lângă asta, mă maĭ anunţă că găsise un plan foarte ingenios pentru a'l elibera.

Unul dintre gardieniĭ palatuluĭ, murise. Şi spionul spunea că, cu ajutorul complicilor săĭ, şi numărând o mare sumă de banĭ, va putea înlocui cadavrul gardianuluĭ, cu corpul viŭ al sergentuluĭ nostru.

Ast-fel prizonierul avea să iasă din palat, fără ca raiahul să poată bănui ceva.

Era o soluţiune care 'mĭ convenea, pentru că mă scutea de o intervenţie directă.

După aceia, dovada răpireĭ fiind făcută, aveam să pot pedepsi pe ceĭ vinovaţĭ.

Am lăsat drum liber spionuluĭ nostru, şi două zile după aceia, nenorocitul sergent revedea lumina zileĭ şi gusta bucuria uneĭ libertăţĭ căpătată într'un mod aşa de macabru.

— Dar raiahul?.. întrebă cu vioiciune maĭ multe vocĭ.

— Raiahul?.. continuă lordul D. Raiahul a fost închis în locul sergentuluĭ

şi a fost supus aceluiaş regim. Imensa sa avere a fost confiscată în folosul coroanei engleze.

Descoperirile pe carĭ le-am făcut în acest palat, ne-aŭ aruncat în cea maĭ adâncă uimire; ni se părea imposibil ca atâta fast, şi nişte bogăţiĭ aşa de colosale, să fie adunate într'un asemenea loc.

Pretutindenĭ eraŭ numaĭ mobile admirabil sculptate şi cizelate, încrustate cu ivoriŭ, cu aur şi cu pietre preţioase.

Prin lăzĭ, am găsit adevărate bucăţĭ de bijuterie, parte de o grosime fantastică, diamante, smaralde şi rubine.

Dulapurile raiahuluĭ, constituiaŭ ele însăşĭ, un adevărat muzăŭ de stofe multicolore şi mătăsoase, brodate cu o artă şi cu un lux neînchipuit.

Toate aceste obiecte fură trimise Majestăţeĭ Sale Regina.

Colosul negru împreună cu splendida sa leoaică, aŭ rămas în serviciul meŭ.

Camera pe care o păzeaŭ dânşiĭ nu coprindea de cât podoabele uneĭ baiadere moartă de multă vreme, care fusese adorată de raiah.

Cât despre acesta, am avut onoarea să-l văd suindu-se pe eşafod, în aplauzele entusiaste ale mulţimeĭ.

Nicĭ chiar indgeniĭ n'aŭ regretat moartea prinţuluĭ, care se purtase altă dată cu multă cruzime faţă de eĭ.

Şi lordul D. îşĭ înecă ultimele cuvinte în fumul delicioaseĭ sale havane.

C. Arg.

O CALĔTORIE IN TRECUT

TÊRGOVIŞTE

— Urmare —

Se restaurează acum, dar i s'a dat o formă architectorală maĭ puţin măreaţă, pare c'ar fi o biserică de sat. Jur-împrejur deasupra ştreşeniĭ 4 frontispiciurĭ, iar în mijlocul învelitoareĭ un singur turn, în locul celor nouă câte eraŭ înainte, ceea ce o şi făcea a se arăta acuma sărăcăcioasă şi lipsită de acea sfinţenie covirşitoare, care să'ţĭ impună măcar cât acele crucĭ puse pe cale la răspântiĭ, iar în inimă-ĭ să'ţĭ redeştepte o credinţă neabătută, un dor de vremurĭ de pocăinţă şi bătrîneţe şi de adevĕrată cucernicie!

Biserica Stelea veche, zidită de un negustor anume Stelea, în urma împăcărеĭ luĭ Mateiŭ Basarab cu Vasile Lupu, imitează stilul bisericeĭ Sf. Treĭ Erarchĭ de la Iaşĭ; avea o mulţime de darurĭ dăruite de Domnul Moldoveĭ şi care se urcaŭ la maĭ multe sute de galbenĭ, s'a părăginit cu totul, iar palatele din jurul eĭ şi care odinioară fusese locuite, cum am vĕzut, de sf. Nifon, ajunseră azĭ cazarma pompierilor; eĭ dărâmară tot şi tăiară de pe zidurĭ, în glumă, când n'avură ce face, un nuc ce se zice că fusese plantat acolo chiar de mâna acestuia.

Patriarhul care, certându-se cu Radu, a blestemat Târgoviştea şi se crede că blestemul luĭ, cu toate slujbele archiereilor, împlinitu-s'a, deslegare oraşuluĭ n'a maĭ aflat şi prosperarea luĭ de atuncĭ împiedicată este. Biserica sf. Constantin, altă dată cu hramul sf. Nicolae, în care la 1598, Iunie 9, s'a făcut jurământul pentru tractatul încheiat de Mihaĭ Viteazul cu Rudolf, împăratul Germanieĭ, care declară pe Mihaĭ al nostru de principe hereditar al ţăreĭ şi-ĭ făgăduĭ 10.000 galbenĭ pentru întreţinerea miliţieĭ, este astăzĭ cu totul în ruină şi în ea se adăpostesc, de multe orĭ, vitele de pripas saŭ cele de pe izlazul oraşuluĭ. Din biserica Sf. Apostoliĭ Petre şi Pavel n'a maĭ rămas de cât un zid de pe care un Christ răstignit priveşte la roţile moreĭ luĭ Bănică, ce scârţâe a sărăcie în valea Ialomiţeĭ.

De mila sfinţenieĭ şi a singurătăţeĭ luĭ te ia jalea şi văzându'l te întrebĭ dacă cu ştirea Domnuluĭ e ca până şi casa luĭ asemenea nenorocită soartă să aibă. Biserica sf. Vinerĭ se afla în bună stare până în anul 1821 în vremea revoluţiuneĭ luĭ Tudor Vladimirescu; cel din urmă oaspe al palaturilor din jurul eĭ, se crede că ar fi fost Ipsilante.

Lângă dînsa se maĭ vede încă şi azĭ poarta cetăţeĭ Curtea Domnească; pe sub dînsa trec numaĭ sacagiĭ, carĭ merg spre iazul moreĭ Küle. Anul trecut, în ziua de Vinerea mare, găsindu-mă la Târgovişte cu ocasia aşezăreĭ monumentuluĭ luĭ Gr. Alexandrescu, m'am dus la biserică, era hram; în lăuntru maĭ nimenĭ, artose, colivă, aghiazmă, împărţindu-se credincioşilor, începură a se îndrepta fie-care către căminul săŭ, eŭ am maĭ rămas ca reţinută de vechia-ĭ slavă, m'am dus să văd împrejurimile. In curtea bisericeĭ, într'un colţişor ocolit de veacurĭ, poate şi de D-zeŭ, se află o chilie locuită de un bătrân plăpămar care nu era nicĭ pusnic, nicĭ schimnic, nicĭ nevoiaş.... Cât s'aŭ schimbat lucrurile Tale, Doamne!..

Moşneagul acela mi se plânse că nu poate semăna nimic în grădiniţa luĭ, acum plină de tomnatice tufănele, din cauza vechilor zidurĭ pe care a tot cercat să le sfărîme mereŭ... mereŭ... L'am rugat ca să nu se maĭ obosească... în viitor pietrele acestea să le cruţe; el s'a uitat lung şi foarte nedomirit la mine; dar de unde să priceapă, el valoarea ce trebue pusă pe nişte cărămizĭ, carĭ aŭ înfruntat veacurile şi carĭ pot vorbi maĭ bine de cât letopiseţile, cronicele şi crisoavele cele maĭ preţioase. Tot intuitivul meŭ de dascăliţă, toate cuvintele mele formale asupra respectuluĭ ce trebue dat monumentelor istorice, înaintea octogenaruluĭ acesta rămaseră palide; luĭ îĭ plăceaŭ florile şi ura cărămizile acestea care nu'ĭ spuneaŭ nimic... nimic!.. Sub raportul comerţuluĭ, s'ar părea de o bucată de vreme, de când s'aŭ descoperit acolo nesfârşitele bogăţiĭ ale pământuluĭ, păcura la Glodenĭ, cărbunĭ la Şoţânga-Mărgineanca, iodul la Vulcan, sarea la gura Ocniţeĭ, că, Târgoviştea s'ar maĭ mişca oare-cum în acest sens, maĭ are renascere din ţărâna trecutuluĭ. Inflorirea se face, dar mersul eĭ este agale, şovăitor ca al cui-va care se deşteaptă după o lungă şi dureroasă boală şi poate nicĭ o dată nu va maĭ atinge desvoltarea de odinioară.

In acest minut mi se deştepta în suflet un tabloŭ, pe care 'mĭ veţĭ da voe a'l povesti fiind dintre cele maĭ mişcătoare şi care cu toate astea se raportează la mândria naţională.

După terminarea războiuluĭ de la 77, atuncĭ când mamele române eşiră înaintea vitejilor ostaşĭ, carĭ de la Plevna se întorceaŭ victorioşĭ, nu înfofolite în zăbranice negre pentru pierderea iubiţilor fiĭ, ci purtând în mâinĭ coroane de laurĭ pentru învingătorĭ, eŭ eram la Târgovişte, copilă se 'nţelege, dar cât ţinuse campania, nicĭ o ştire venită de peste Dunăre nu-mĭ era străină, de şi poate că nicĭ pricepeam pe atuncĭ ce va să zică lupta pentru revendicarea drepturilor răpite.

La vatra căminuluĭ nostru, noĭ şi mama nerăbdătorĭ aşteptam şi tremurînd deschideam gazetele şi citeam cu ochiĭ plinĭ de lacrimĭ, greutăţile ce întâmpinaŭ Domnitorul ţăreĭ şi vitejiĭ noştriĭ ostaşĭ, spre a ne da o ţară liberă cum avem astăzĭ.

Grija ce purtam pentru patru fraţĭ aĭ mameĭ, dintre care cel maĭ mare azĭ e general, îmĭ place să îl văd îmbătrânit, bătrâneţe cinstite, în serviciul ţăreĭ sale şi al M. S. regeluĭ, nu ne lăsa să ne găsim linişte, căpătâiul, căcĭ viaţa lor era în primejdie; cu toate acestea ne simţiam mândre că moşiĭ meĭ luptaŭ pentru patrie.

După luarea Plevneĭ, pe o iarnă îngrozitoare, opt sute de prizonierĭ turcĭ fură aduşĭ la Târgovişte; la marginea oraşuluĭ, când sosiră, le eşirăm înainte; eĭ, sărmaniĭ, par'că îĭ văd ş'acum, gemeaŭ osteniţĭ, sdrobiţĭ, pocălţiţĭ de foame, morţĭ aproape de spaimă. Cum intrară pe barieră, îngenuchiară în omătul ce maĭ-maĭ îĭ acoperea şi cu faţa spre Mecca începură a se ruga şi a striga Alah. Noĭ toţĭ plângeam plânsul isbândeĭ, eĭ pe al despărţireĭ, pe al schingiuireĭ, pe al groazeĭ ce acuma credeaŭ eĭ, că răsplata lor, ca pe vremea luĭ Ţepeş, are să maĭ fie. Ţĭ se rupea inima de atâta disperare, ce după sine aduce răsboiul.

Peste atâtea secole am văzut cum turciĭ şi maĭ tare ca de războiŭ de numele cetăţeĭ Târgovişte tremuraŭ.

Plocon, paşalele slutite, Stambulul n'a primit de cât din Târgovişte, de cât de la voivozĭ carĭ, iubindu-şĭ neamul şi ţara, de liftele streine îşĭ rîdeaŭ, batjocorindu-ĭ cum meritaŭ şi cum era maĭ răŭ.

Iată pentru ce Târgoviştea şi acum îi înfioară. Abia putu stăpânirea prin tâlmacî a'î potoli, abia isbuti din troian acest pohod să se ridice. Asemenea pagini, se înţelege, pentru cei ce cugetă la desarmarea internaţională şi care ar fi idealul cel maî desăvîrşit al civilizaţieî neamurilor, sunt de studiat, dar pentru noî atuncî fusese o mândrie mare, căcî de palele bravilor noştri curcanî, trufia semi-luneî o văzusem în sfârşit sfărâmată.

*

Am văzut cum vechia capitală a ţăreî Româneştî care avu norocul să strălucească de atâta slavă, locul unde s'a născut şi a trăit Coresi, Văcărescu, Heliade Rădulescu, Bălcescu, Cârlova, Grigore Alexandrescu, punctul de siguranţă al voivozilor, subiectul falnic şi măreţ cântat de maî toţî poeţiî, în trecut, a ajuns în ruină.

Târgoviştea, locul natal al atâtor boerî aî ţăreî, carî aŭ ajutat-o ş'aŭ scăpat'o la vremurî de grea cumpănă, nelăsând'o s'alunece pe drumul pieireî ş'al sărăcieî; unde jupâniţele cu fermele de cutnie şi cu fesurî albe în cap, în zi de lucrătoare torceaŭ, ţeseaŭ, coseaŭ la şezătorî binişurî, sangulii, gevrele cu chenarurî, numaî în fir şi ibrişim, ascultaŭ poveştile roabelor, torcând, dărăcind şi dând tortul pe reşchitor şi borangicul pe roată, la rînd cu ele înaintea pareî opaiţelor, pînă la cântatul cocoşuluî, despre ziuă, iar fetele luaŭ de la mamele lor numaî pilde frumoase de hărnicie şi de muncă; Târgoviştea, groaza Turcilor, căcî pe semenî d'aî lor în ţeapă svârcolindu-se acolo iî văzuse; Târgoviştea, unde se află ţărîna atâtor strămoşî iluştri, vlădicî, mitropoliţî şi voivozî aî ţăreî, cum şi ţeasta celuî maî genial dintre dînşiî, acel viteaz Mihaiŭ, care a conceput ş'a realizat ideia unireî tutulor românilor sub un singur sceptru,—în loc să fie Roma ţăreî noastre, în loc ca să se păstreze acolo fie-care pietricică, spre a povesti la fecior de feciorii noştri gloriosul trecut al strămoşilor lor, este lăsată cu toate aceste monumente în prada trecătorilor, în stăpânirea bufniţelor ş'a cucuvelelor. Ba încă această tristă decădere a eî nu ştiŭ cine, amusându-se, a pus'o în versurî care sună cam ast-fel:

Târgovişte măreaţă, a Românieî fiică.
In fala noastră 'ntreagă sub poale de Carpaţî,
Nimic nu'ţî maî rămâne din gloriaţî antică
De cât ţuică de prune, ruine ş'avocaţî.

(Va urma)

Smara

VÂNĂTOAREA DE CAPRE NEGRE

Vânătoarea de capre negre este fecundă în accidente teribile; victimile făcute nu se maî numără.

Unul din amiciî meî, anul trecut, îmî povestea un episod care iî întristase vacanţa de vre-o câte-va săptămânî pe care o petrecuse în Tyrol.

Era într'o seară, o oră înainte de a se face noapte, când plictisit de atâta aşteptare, amicul nostru era să părăsească postul indicat de călăuză, pe unde trebuia să treacă animalele încolţite,—toate cele-alte drumurî fiind închise cu cea maî mare îngrijire. De o dată însă un sgomot uşor îl facu să-şî recapete speranţa.

In adevăr, după câte-va secunde un frumos ţap negru se arătă la intrarea strâmtoreî. Indată fu salutat de un foc de carabină, după care se rostogoli; dar animalul se ridică repede şi fugi in direcţia prăpăstieî de unde venise.

Bietul animal se încrezuse prea mult în puterile sale slăbite de rănile primite şi în mijlocul periculosuluî drum o alunecătură îl făcu să se restogolească într'un teribil abis!

Cu toate acestea călăuza şi cu douî gonacî sosiră; amicul meŭ le arătă unde dispăruse animalul, se sfătuiră şi unul din îndrăzneţiî muntenî se oferi să se scoboare şi să aducă victima.

Pericolele acesteî întreprinderî eraŭ aşa de marî în cât vânatorul nu permise coborârea şi hotărî, nu însă fără un oare-care regret, ca victima să fie lăsată pradă vulturilor.

A doua zi de dimineaţă, cum unul din gonacî care asistase la această vânătoare nu se înapoiase la dânsul acasă, neva ta-sa veni să ceară veştî de la amicul meŭ, care nu'î putu da, dar căruia iî venise o idee subită; trimise să cheme repede pe călăuză, căruia iî împărtăşi bănuelile sale.

— Nenorocitul s'o fi dus să caute ţapul! zise dânsul.

Din nenorocire, lucrurile se petrecuseră în tocmaî.

Plecase prima zi după ce avusese loc vânătoarea şi se dusese drept la marginea prăpăstieî unde se prăbuşise bietul animal.

O cercetare sumară permise reconstituirea drameî. Alunecase omuluî piciorul şi se dusese şi el să se strivească alăturî de ţap.

Accidentul acesta determină pe amicul meŭ să plece din acea localitate; a doua zi părăsea Tyrolul.

C. R. B.

Misterele Societăţilor secrete din Neapole

CAMORRA

Ce este secta misterioasă, despre care s'a vorbit aşa de mult, cu prilejul recentelor scandalurî din Neapole? După părerea noastră poate fi definită ast-fel: o asociaţie de indivizî foarte curagioşî, hotărâţî să înfrunte totul pentru a ajunge la scopul pe care-l urmăresc, fie acest scop bun saŭ rău.

Oameniî aceştia, carî nutresc cel maî adânc dispreţ pentru tot ce este lege, aŭ format o societate secretă, foarte bine organizată, cu o erarhie riguroasă.

Pentru a ajunge să zdrobească dreptul legal şi să pue tot-deauna înainte dreptul lor arbitrar, membriî societăţeî se sacrifică, fără a sta un singur moment la îndoială.

Şantaj, furt, asasinat, totul li se pare nimerit pentru a ajunge la ţinta dorită.

Candidaţilor carî voesc să se înscrie în această societate li se cer două condiţiunî: să fie abilî în intreprinderile lor şi probî în relaţiunile cu ceî-lalţî membri aî societăţeî.

Debutantul este întrebuinţat maî întâî ca «garzone di malavita» la un camorist din cartier. In timpul acesta el are datoria să se semnaleze prin vre-un act oare-care de abilitate. Urmează după aceea un examen, o probă cu pumnalul. De-abia acum începe pentru dînsul adevăratul stagiŭ, şi în acelaşî timp partea cea maî grea, cea maî plină de îndatorirî şi de încercărî.

El este ataşat într'un mod oficial de persoana unuî camorist, pe care are datoria să-l asculte ca un sclav. Orî-ce 'î-ar face superiorul săŭ, trebue să tacă, orî-ce i ar ordona, trebue să îndeplinească.

El poate să-şî expue viaţa în fie-care zi, are datoria să ia pe seama sa multe din crimele făptuite de superiorî, fără ca să aibă vre-un drept la beneficiŭ. Timp de anî întregî durează situaţia aceasta grea, până când o acţiune strălucită, un serviciŭ important adus societăţeî, îl clasează definitiv în rangul camoriştilor proprietarî. Cu această ocazie se fac unele ceremoniî analoage cu acelea ale francmasoneriei.

De-acum înainte camoristul ordonă la rândul săŭ; el nu maî are alt-ceva de făcut de cât să studieze loviturile, pe care le execută subalterniî. După ce a sămănat atâta timp, culege la rîndul săŭ recolta.

* * *

Fie-care cartier din Neapole formează «o paranza», adică o subdiviziune, cu şeful şi sub-şefiî săî.

Rolul acestor magistraţî nu este numaî de a conduce operaţiile ci şi de a menţine disciplina între afiliaţiî societăţeî, pedepsind pe ceî vinovaţî.

Codul pedepselor este tot aşa de violent, tot aşa de sever, ca şi regulamentul întreprinderilor. Orî-ce trădare este pedepsită cu moartea.

Ucidcrea unuî confrate în cazul când n'a fost autorizată de superiorî, este de asemenea pedepsită cu moartea.

O simplă neascultare, o mică nesupunere, atrage după sine amenzî şi loviturî de bastoane, în urma cărora cel pedepsit rămâne adese orî cu câte o mână saŭ cu câte un picior zdrobit.

Pedeapsa trebue să fie aplicată îndată după pronunţare. Vinovatul are datoria

s'o suporte în tăcere, fără cel mai mic murmur, fără ca măcar muşchiî feţeî sale să trădeze durerea.

E printre eî o şcoală înaltă a răbdăreî. Mediciî diferitelor spitale aŭ observat în repeţite rîndurî că nimenî nu suportă maî bine durerile de cât camoriştiî.

In fie care «paranza» un comptabil ţine registrul beneficiilor şi trimete fie-căruî camorist din cartier partea care îî revine, după ce scade maî întâiŭ oare-carî cheltuelî generale.

de puternică şi guvernământul a fost ne voit să se servească de dînsa în maî multe împrejurărî.

Inchisorile aŭ fost tot-d'auna nişte puternice focare de propagare ale Camorreî. Toţî condamnaţiî nouî carî veneaŭ în închisoare eraŭ îndată înconjuraţî şi siliţî să intre în sectă. In schimbul banilor pe carî îî dădeaŭ şi a îndatoririlor la carî eraŭ supuşî, nouiî afiliaţî aveaŭ dreptul la protecţia secteî şi une-orî chiar la evadare.

Indată ce Camorra decidea ca un membru al eî să evadeze, nimenî nu era în stare să se împotrivească aceşteî hotărîrî.

O simplă neascultare, atrage lovirî straşnice

Multă lume se supunea saŭ închidea ochiî numaî de teamă; pentru că ştiaŭ cu toţiî bine că teribilele hotărîrî ale societăţiî sunt fără apel.

Camorra s'a răspândit repede în sînul burgheziei şi chiar în aristocraţie. In 1862, cu toate urmăririle înverşunate ale curagiosuluî La Marmora, societatea a comis maî mult de două sute de asasinate.

Dar de la această dată înainte puterea secteî a mers descrescând foarte repede. Nu se putea însă prevedea când va fi complect distrusă.

*

Nu e tocmaî uşor de spus în ce stadiŭ se află Camorra astă-zî. Insă din faptul că nu maî întâlneştî pe străzile Neapoluluî proseliţiî de altă-dată, carî purtaŭ cu mândrie semnele distinctive ale societăţeî, s'a dedus că secta stă răŭ.

Mulţî oamenî însă afirmă că astă-zî Camorra este maî puternică, maî strălucită de cât orî când.

Impărţelile acestea se fac întotd'auna cu cea maî desăvârşită regularitate.

*

«Camorra» a fost adusă din Ispania, unde o introduseră arabiî.

Marea mizerie care a rezultat în urma exploatăriî nemiloase a ţăriî de către străinî şi care a creat maî mult de 50 de miî de vagabonzî în Neapole, a dat prilej societăţiî să progreseze repede. Sub ultimiî Burbonî Camorra a devenit atât

Şi e probabil că Camorra n'a încetat nicî odată de a exista, dar maî prudentă de cât altă-dată, se ascunde. Diferenţa între trecut şi prezent consistă în aceea că, în alte timpurî, Camorra era bine văzută de administraţie, pe când astă-zî membriî eî sunt urmăriţî la cea maî mică abatere.

Un fapt care nu se poate nega este că Camorra îşî recrutează astă-zî membriî maî mult din înalta societate de cât din clasele inferioare. Aceştî aristocraţî cons-

titue o grupă de aderenţĭ carĭ se ascund şi maĭ mult sub protecţia materială a societăţeĭ.

Eĭ operează maĭ cu seamă în calitate de denunţătorĭ şi furnizează unele amănunte pe carĭ alţiĭ nu le pot cunoaşte. In schimb societatea iĭ scapă de creditorĭ, uşurează unele căsătoriĭ, răzbună durerile personale şi injuriile aduse familieĭ.

Un om cu caracterul duşmănos este sigur că cu câte-va zecĭ de francĭ va putea obţine moartea duşmanuluĭ săŭ.

Cele maĭ înalte doamne nu se cred înjosite servindu-se de camoriştĭ,— bine înţeles când n'aŭ altă scăpare. Una dintre ele a obţinut prin mijlocul lor ca un jurnalist care avusese îndrăzneala s'o vorbească de răŭ, să se expatrieze singur şi să se stabilească la Londra.

Aflându-se în Anglia, jurnalistul a crezut că putea să-şĭ continue destăinuirile; dar ducesa, — căcĭ înalta doamnă era o ducesă, — şi-a continuat urmăririle; un delegat special al asociaţieĭ a trecut Marea Māneceĭ şi a impus din noŭ tăcere ziaristuluĭ.

Societăţile financiare, industriale, şi diferiţĭ negustorĭ, se folosesc câte o dată de Camorra. Şantajul este unul din mijloacele cele maĭ întrebuinţate; dar când şantajul nu este îndestulător, cameriştiĭ nu se sfiesc a merge şi maĭ departe. Eĭ atacă cu mâna armată prada, jefuesc, ucid.

Am cunoscut la Sorecita un proprietar, care a rămas aproape ruinat în urma unuĭ ast-fel de atac. Sub pretextul boaleĭ unuia dintre veriĭ săĭ, fusese atras, în mijlocul nopţeĭ, în apartamentul acestuĭ văr, la al cincilea etaj al uneia dintre numeroasele străzĭ înguste şi tăcute, care coboară spre via Toledo. Vărul în chestiune nu era nicĭ de cum bolnav, dar cameriştiĭ cuprinseseră casa şi-l legaseră măr. Când nobilul intră, se văzu în faţa a patru zbirĭ armaţĭ, care'ĭ întinseră un bilet de două sute de miĭ de francĭ; dacă nu semna, avea să fie ucis, împreună cu vărul săŭ. Victima trebui să se execute, ştiind bine că duşmaniĭ săĭ nu glumiaŭ. Dacă ar fi încercat să protesteze în urmă, şi-ar fi atras nu numaĭ moartea sa, dar şi a întregeĭ sale familiĭ. A plătit prin urmare suma aceasta, fără să îndrăzniască măcar a povesti cuĭ-va aventura prin care trecuse. Când mi-a povestit-o mie, se scurseseră mulţĭ anĭ la mijloc, şi nu maĭ avea să se teamă de nicĭ o răzbunare.

Camoriştiĭ din popor sunt în general aceia carĭ execută planurile superiorilor, inspirate de multe orĭ de către afiliaţiĭ din clasele nobile. Acum de curînd banditiĭ aceştia aŭ încercat să împiedice funcţionarea funicularuluĭ pe care agenţia Cook l'a construit pînă la craterul vulcanuluĭ Vezuv. Poliţia a avut mult de lucru pînă să poată impune respect acestor îndrăsneţĭ bandiţĭ.

Când se ceartă între eĭ, camoriştiĭ se bat întocmaĭ ca Apaşiĭ bulevardelor pariziene, împărţiţĭ în bande marĭ.

Altă dată, asemenea lupte izbucniaŭ orĭ şi unde: prin teatre, prin tramvae. Afară de pumnal şi de revolver, afiliaţiĭ societăţeĭ maĭ întrebuinţează un fel de briciŭ, care nu se închide; aceasta este arma napolitană prin excelenţă. Ea este întrebuinţată maĭ cu seamă în atentatele pe la spate, şi produce aproape în tot-d'auna rănĭ mortale.

Arma aceasta a ajuns să fie foarte mult întrebuinţată în zilele noastre; aŭ adoptat'o chiar şi femeile.

Dar maĭ grav este că şi copiiĭ aŭ început să umble înarmaţĭ şi să se înscrie în societate. S'a întâmplat ca un copil să fie găsit mort în stradă; mica victimă n'avea altă vină de cât aceia că furase nişte jucăriĭ de la un tovarăş al săŭ. Alţiĭ aŭ murit pentru un capăt de ţigară, saŭ maĭ ştiŭ eŭ pentru ce.

Prinşĭ asupra faptuluĭ, copiiĭ refuză cu o încăpăţânare sălbatecă să dea cele maĭ micĭ amănunte. Intr'o seară la teatru, un afiliat camorist avusese o neînţelegere cu vecinul săŭ. Ceĭ doĭ adversarĭ eşiră în stradă pentru a se înţelege asupra acesteĭ neînţelegerĭ. Unul dintre eĭ, curtenitor, îl lasă pe celalt să treacă înainte, şi pe la spate iĭ împlântă pumnalul între umerĭ şi'l ucise. Jandarmul care stătea de pază alergă, şi asasinul fu arestat. La tribunal, vinovatul ţinu judecătorilor săĭ următorul discurs: «Domnilor, am încredere în onestitatea d-tră şi ştiŭ de maĭ înainte că voĭ fi achitat. De aceea, am şi comandat pentru astă seară la «Soglio di Frisio» câte un tacâm pentru fie-care dintre d-voastră. Mĭ-aţĭ face o mare neplăcere dacă nu mĭ-aţĭ primi invitarea. Acuzatul fu în adevăr achitat, şi nicĭ unul dintre judecătorĭ nu lipsi de la banchet.

Aşa dar, Camorra există şi astă-zĭ în Neapole, cu toate că maĭ puţin îndrăzneaţă şi maĭ puţin puternică de cât în trecut.

In Sicilia există o societate asemănătoare, cunoscută sub numele de Mafia. Ea lucrează maĭ cu seamă în înalta societate. In 1893, într'un vagon de clasa I-a al linieĭ Palermo-Termini, s'a găsit cadavrul comandoruluĭ Notarbartolo. A urmat un proces răsunător, din desbaterile căruia a rezultat că victima fusese lovită de Mafia. Notarbartolo, om integru şi curagios, denunţase furturile săvârşite la bancă de către nişte înalţĭ funcţionarĭ, afiliaţĭ aĭ secteĭ, şi aceştia îl asasinaseră.

După cum se vede, flagelul cuprinde întreaga Italie meridională. De-abia acum opinia publică a început să se indigneze şi să protesteze cu tărie.

Deputaţĭ, jurnaliştĭ, simpli particularĭ, aŭ lăsat la o parte orĭ-ce teamă şi aŭ veştejit cu energie uneltirile odioase ale Camorreĭ şi ale Mafieĭ.

Poliţia italiană îşĭ face toată datoria în această privinţă, ca şi carabinieriĭ; aşa în cât putem spera, că în puţin timp aceste secte primejdioase vor fi cu totul stârpite, ne maĭ rămânând de cât amintirea lor, pentru speriatul copiilor din leagăn.

Didi

DIN VIAŢA BANDIŢILOR

— Urmare —

Şeful gardienilor fu trântit la pământ cu o singură lovitură.

Apoĭ, rupse lanţul ocnaşuluĭ, ca şi cum ar fi fost făurit din tablă, şi ridică pe umeriĭ săĭ victima, care acum nu maĭ avea putere nicĭ să geamă.

Dar ocnaşiĭ eraŭ prea uimiţĭ pentru ca să se poată folosi de acest ajutor neaşteptat.

Dar Rocabol, care avea în mână un capăt din cătuşa sfărâmată a ocnaşuluĭ, se repezi printre dînşiĭ, rostogolind la pământ pe aceia carĭ încercaŭ să se împotrivească şi-şĭ deschise calea.

Purta mereŭ pe umeriĭ săĭ povara ocnaşuluĭ leşinat.

In cele din urmă, cu un salt prodigios, ajunse în dreptul stâncelor, şi dispăru îndărătul lor.

Tovarăşiĭ săĭ, înspăimântaţĭ de atâta îndrăzneală, nu îndrăzniseră să-l ajute; ba găsiseră de cuviinţă chiar să se retragă maĭ în fund, pentru a fi maĭ departe de primejdie.

In cele din urmă, gardieniĭ, sinchisindu-se prea puţin de despărţirea unuĭ singur ocnaş, porniră înainte, lovind şi cu maĭ multă furie nenorocita trupă a condamnaţilor la munca silnică.

In sala murdară a cârciumeĭ, Rocabol îşĭ amintea de toate acestea şi-şĭ spunea că ziua aceea fusese hotărâtoare pentru destinul săŭ.

Şi pe când visa, retrăind din noŭ scenele tragice ale trecutuluĭ, o uşă se deschise şi un om apăru.

Un om? Om era, saŭ vre-o fiinţă fantasmagorică?

O grămadă informă de carne, care părea alcătuită de mâna unuĭ croitor nepriceput. Membrele păreaŭ desperechiate şi lipite cu cleĭ la locul lor.

Umeriĭ eraŭ diformĭ, oasele picioarelor sucite şi chiar capul îĭ atârna. Un singur braţ servea nenorocituluĭ, şi de punct de sprijin şi de instrument de locomoţie.

Şi Rocabol înspăimântat, privea masa

aceia amorfă de carne, care de lunĭ întregĭ nu se maĭ mişcase din culcuşul eĭ.

Acesta era individul pe care-l smulsese altă dată din mâinele gardienilor; suflarea de viaţă care-ĭ maĭ rămăsese, fusese întreţinută, şi omul trăise.

Era un traĭ maĭ chinuit de cât al luĭ Tantal, un traĭ, pe lângă care chiar chinurile luĭ Sisif ar părea o povară uşoară; dar trăise.

Oare prin ce miraculos şi nepriceput fenomen de milă se însărcinase Rocabol cu omul acesta?

Cum îl condusese dînsul, în halul în care se găsia, pînă în mijlocul Parisuluĭ?

Şi cum se face că acum Rocabol alerga spre fiinţa aceia degradată, care rămăsese în pragul uşeĭ, făcându-ţĭ impresia uneĭ broaşte ţestoase? Cum se face că Rocabol alerga spre dînsul strigându-ĭ:

— Tată!.. tată!.. Ce cauţĭ d-ta aicĭ?..

III

Trecutul

Două-zecĭ şi douĭ de anĭ în urmă. In ţinutul Tureneĭ; castelul d'Armangy îşĭ proecta în Loara silueta armonioasă a turnurilor sale ascuţite.

Acolo trăia baronul d'Armangy, văduv, împreună cu fiica sa Margareta, cea maĭ frumoasă fată de prin ţinuturile acelea.

Baronul era bogat, şi foarte avar; el luase parte la teribila expediţie a Dragonadelor, cu care prilej strînsese o avere considerabilă, prădând casele protestante.

Acum, îmbătrînit, nu maĭ avea alt gând de cât acela de a'şĭ mări averea, îngrijindu-se foarte puţin de copila pe care i-o lăsase soţia sa, moartă prea de timpuriŭ, din pricina traiuluĭ sever pe care i-l impunea soţul eĭ.

Margareta crescuse, educată la întîmplare, bună şi blândă, iubind viaţa, adorînd aerul liber, florile şi verdeaţa pădurilor.

Lipsită de orĭ-ce supra-veghere, neîntâlnindu-se cu tatăl săŭ, care era mereŭ absorbit de grijile sale financiare, de cât la ora meseĭ, copila rătăcia singurică prin câmpiĭ, pe ţărmurile fluviuluĭ, veselă, nepăsătoare, totuşĭ puţin cam visătoare, cu atât maĭ visătoare cu cât treceaŭ maĭ multe primăverĭ.

Intr'o zi Margareta îşĭ găsi un amic.

Era un tînăr de vre-o două-zecĭ de anĭ, fiul unuĭ fermier; era naiv, dar de o inteligenţă superioară şi vîrsteĭ şi condiţieĭ sale sociale. Cum s'aŭ întâlnit, cum şi-aŭ vorbit şi s'aŭ înţeles? Cum aŭ ajuns să se iubiască? Eterna poveste a tuturor sentimentalităţilor.

Tinereţa şi dragostea aŭ unele cerinţĭ, cărora nimenĭ nu le poate resista. Fiica mareluĭ senior uită distanţa care o despărţia pentru toată viaţa de vasalul eĭ, de servitorul, de robul pământuluĭ părintesc.

Cât-va timp după făptuirea ireparabileĭ greşelĭ, d. d'Armangy îşĭ chemă copila în camera luĭ. Aceste întâlnirĭ eraŭ aşa de rare, în cât fata avu îndată presimţirea uneĭ catastrofe.

Şi nu se înşelă. D. d'Armangy, rece dar imperios, o anunţă că-ĭ acordase mâna marchizuluĭ d'Amblez, unul dintre ceĭ maĭ străluciţĭ seniorĭ de la curtea din Versailles, care şĭ manifestase dorinţa de a se uni cu familia sa.

Era unirea a două averĭ; nimic maĭ mult. D. d'Amblez nu se întâlnise nicĭ odată cu Margareta; căsătoria fusese considerată ca o afacere de cifre.

Auzind această hotărîre, Margareta căzu leşinată. In fioriĭ patimeĭ nebune care o aruncase în braţele luĭ Jak Lemer — acesta era numele amiculuĭ — nicĭ odată nu se gândise că împrejurările vieţeĭ ar fi putut să-ĭ despartă.

După un vis aşa de dulce, urmă o redeşteptare prea crudă, prea sinistră.

Când îşĭ reveni în simţirĭ, tatăl eĭ îĭ puse întrebărĭ peste întrebărĭ, o sili să vorbească.

Copila nu era în stare să-ĭ reziste; mărturisi totul.

D. d'Armangy nu se înfurie, nu făcu scene teatrale; lucră ca un om practic.

Trimise după ginerele săŭ şi cu o linişte perfectă îĭ povesti aventura.

Fără îndoială, era o întâmplare penibilă, maĭ ales că Margareta declara cu siguranţă că se ştie însărcinată.

D. d'Amblez strîmbă din nas şi obţinu o mărire a zestreĭ.

Intâmplarea aceasta, orĭ cât de supărătoare ar fi fost, avea darul de a nu micşora nicĭ una din cele două averĭ.

In timpul acestuĭ tîrg odios, Margareta stătea sechestrată în camera eĭ; aştepta şi plângea.

Dar ceea-ce făcea situaţia maĭ grea, era prezenţa luĭ Jak în ţinut. Fusese văzut de maĭ multe orĭ învîrtindu-se în jurul castelului. Fără îndoială, tînărul ghicea complotul care se urzea împotriva aceleia pe care o iubea din tot sufletul... Jak avea numeroşĭ prietenĭ în ţinut şi în cele din urmă ar fi putut să devie supărător, ba chiar primejdios.

Socrul şi ginerile examinară bine împrejurările şi de comun acord luară o hotărîre sinistră.

Planul lor reuşi de minune.

Intr'o noapte, pe când Jak rătăcea prin împrejurimile castelului, căutând în zadar un mijloc de a putea convorbi cu iubita sa, fu atacat de prieteniĭ baronuluĭ.

Tînărul era voinic; se apără cu energie şi lovi pe douĭ dintre nobilĭ. El însuşĭ fu rănit.

A doua-zi fu acuzat de încercare de furt, cu mânele armate.

Dar toată lumea ştia că Jak Lemer era un om cinstit. Mulţĭ îl apărară cu căldură. Instrucţia afacereĭ dură multă vreme. Din întâmplare, judecătorul localităţeĭ era un om drept, pe care banul nu-l putea conrupe.

Auzise şi dânsul unele şoapte care zburaŭ din gură în gură; căcĭ orĭ cât de mult şi ar fi ascuns dragostea ceĭ douĭ amanţĭ, nu există nimica destul de ascuns, pentru ca să poată scăpa vigilenţeĭ ţăranuluĭ.

Din cauza severităţeĭ sale nebune, d. d'Armangy era urît în tot ţinutul; şi aventura aceasta, dragostea dintre fiul unuĭ om din popor şi copila nobiluluĭ, era pentru toată lumea o uşurare, o răzbunare.

Judecătorul ghicea că în acuzarea aceea de furt era o răzbunare sălbatecă, o încercare de distingere. Dar, din nenorocire, procurorul era prieten bun cu d. d'Amblez şi-ĭ apăra interesele.

Trebuia ca Jak să dispară cu orĭ-ce preţ...

Prieteniĭ d-luĭ d'Armangy, domniĭ de Marcery, de Rovère şi alţiĭ, carĭ organizaseră împreună cursa despre care am vorbit, mărturisiră cele ce făptuiseră, sub prestare de jurămînt.

Alţiĭ, cumpăraţĭ cu aur, afirmaŭ că l'ar fi auzit pe Jak ameninţând, în maĭ multe rîndurĭ. Fiul unuĭ negustor din Loches, anume Cardiman, declară că fusese martor al sceneĭ nocturne. Jak Lemer sărise asupra cavalerilor care se întorceaŭ liniştiţĭ de la o serbare dată într'un castel vecin.

Omul acesta era beat, şi-şĭ dăduse mărturia fără să ştie bine ce spune.

Un nobil tînăr, cavalerul de Courdoncy, făcu o declaraţie hotărîtoare. El regăsise în locul ataculuĭ un revolver, care fu recunoscut chiar de către acuzat. Il furaseră din camera sa!

Nenorocitul Jak, înconjurat de atâtea minciunĭ, de atâtea infamiĭ, nu putuse să se împotrivească. In zadar tatăl săŭ şi maĭ mulţĭ prietenĭ încercaseră să-l apere.

In zadar voise preşedintele tribunaluluĭ să-l ia sub protecţia sa. Procurorul, un oare-care Bussy de Folly făcuse intrigĭ la Paris, şi ordinul de condamnare venise chiar din cabinetul regeluĭ.

Cu toate acestea, nu îndrăzniră să-l condamne la moarte; dar pedeapsa pe care i-o aplicară, fu şi maĭ teribilă poate pentru Jak Lemer. Nenorocitul fu condamnat la ocnă pe viaţă.

Atuncĭ începu pentru dânsul spăimîntătoarea viaţă a tuturor supliciaţilor. Inceрu munca neîntreruptă, pe ploae, pe vînt, pe furtună, apăsarea şi umilirea şi jugul lanţurilor. Jak trecu prin cele maĭ teribile încercărĭ.

Dar ceia ce-l chinuia şi maĭ mult încă, era amintirea copileĭ pe care o iubise. Poate, dacă ar fi voit-o, dacă s'ar fi hotărît să profaneze dulcea amintire care-ĭ zbuciuma somnul, ar fi putut să iasă învingător în timpul procesuluĭ. Dar n'o voise. Ar fi fost de-ajuns un singur cuvînt pentru ca să'şĭ arăte lumeĭ în-

tregĭ nevinovăţia, şi dânsul nu voise să pronunţe acest cuvînt.

Acuma, nu maĭ era de cât un condamnat, un bandit, un ocnaş.

Un singur punct luminos, o singură rază de speranţă îndulcise această noapte sinistră.

Intr'o zi, un preot se apropiase de dînsul, şi-ĭ dăduse o scrisoare de la tătăl săŭ, de la bătrînul care nu se resemnase nicĭ un moment, care strigase mereŭ nevinovăţia fiuluĭ şi se ruinase cercând s'o dovedească.

In cele din urmă însă, bătrînul reuşise să descopere adevĕrul.

Iată ce aflase :

D-ra d'Armangy, care stătea în închisoarea impusă de tatăl eĭ, născuse un copil, copilul luĭ Jak. Călăiĭ nenorociteĭ Margarete n'avură curajul să ucidă copilul; le maĭ rămăsese un rest de conştiinţă.

Noul născut fu transportat pînă la porţile Parisuluĭ, şi aruncat acolo într'un şanţ. In ultimul moment, mama sa putuse să-ĭ atîrne la gât o cruciuliţă de argint, singurul dar pe care-l primise de la iubitul eĭ Jak.

Şi Margareta d'Armangy, a căreia viaţă nu maĭ era acum de cât un vis de desperare, deveni marchiza d'Amblez.

Tatăl luĭ Jak nu putuse să meargă maĭ departe cu cercetările; prea era bătrîn şi prea crud fusese lovit. Murind, bătrînul îşĭ încredinţă secretul unuĭ preot.

Misionarul se ţinu de cuvînt, şi condamnatul Jak află în închisoare că avea un fiŭ, pe care nicĭ o dată n'avea să'l poată îmbrăţişa.

Din sufletul săŭ nevinovat, aşa de adînc chinuit de răutatea omenească, bunătatea, sinceritatea, dispăruseră. Acum era plin de ură, de o dorinţă sălbatecă de răzbunare.

Oh!.. de-ar fi putut să scape din închisoare; de ar fi putut să ajungă măcar o singură zi pînă lângă aceia care-ĭ martirizaseră viaţa !.. Cu câtă sete i-ar fi pedepsit !..

De zecĭ de orĭ încercase să evadeze; dar în tot-d'auna fusese prins, şi era o adevărată minune cum de nu murise, în urma bătăilor crunte pe care le răbdase.

(Va urma)

DIN ŢARA LACURILOR

— NOTE DE DRUM —

Berna

Sacul de turist, pălăria mare din Valais, bastonul nodoros, cărţile mele şi iarăşĭ la drum. O dimineaţă în giuvaerurĭ de florĭ, pe ţărmul unuĭ lac cu sclipirĭ de argint : «Neuchatel».

In vremurĭ patriarhale, călătoriĭ carĭ porniaŭ din Neuenburgul protestant, mergeaŭ în cetatea «Curieĭ confederaţiuneĭ Elvetice» în diligenţe marĭ şi un cântec vesel le era drumul în valea Aaruluĭ prin fermecatele grădinĭ cu florĭ, pînă în Berna veche.

Aşa călătoriaŭ nobiliĭ şi ţăraniĭ Alpilor de la divinul Angelus al zorilor pînă în amurgul de aur, cu plânset de cimpoaie şi ţălăngĭ de turme domoale.

Din Neuchatelul învăţat—sălaş al celor maĭ războinicĭ conţĭ medievalĭ, odinioară—trenul ne duce acum la Berna în două ceasurĭ numaĭ, încovoinduse ca un şearpe negru, printre ţărmurile, cu panorame vesele de sate, ale lacurilor Neuchatel şi Bienne şi tăind măgurele înflorite carĭ se înşiră salbă, pînă în circul Alpilor bernezĭ.

Dulce drum !

In răcoarea dimineţeĭ cu cântece de clopot în turnul bisericuţilor gotice, tainic se topeşte smirna rumenelor florĭ şi vîntul uşurel, fâlfâind din aripĭ, cântă în tulnice vrăjite, balade vechĭ din Alpĭ.

Lumină de lacrimĭ, lumină de florĭ, lumină de cer, lumină de soare, în tot locul lumina sufletelor libere ale Sviţereĭ, carĭ despovărate de lanţurile robieĭ feudale de odinioară şi de azĭ, cântă vesel pretutindenĭ... în luntrile lacurilor, în grădinĭ de roze, la fereastra caselor, în pridvorul negrele mazots, în lăuntrul pitoresc al vechilor cârciume, după turme, în codriĭ, sus pe piscurĭ, la mândrele serbărĭ păstorale, pe lună cu dragostea, în liniştea gheţarilor sublimĭ.

Berna. In soarele Alpilor, în lumina lină a aceste dimineţĭ frumoase, pe terasa uneĭ Trinkstube din Bärenplatz, alăturĭ de frumosul Bundespalast, bem bere de Gassner, în cănĭ de lut cu relieful blazonuluĭ feodal şi al legendarilor urşĭ bernezĭ.

Lumea din Berna furnică sprintenă şi veselă : femeĭ frumoase, cu pălăriĭ de pae împodobite ca un coş de florĭ orĭ cu bonete de Argan, cu pieptar de catifea brodat în ioze de argint, cu cămaşe largă şi mânecĭ plisate şi cu grădinĭ de de florĭ pe lungile pesteljĭ de atlas cu ape, copiiĭ cu brâurĭ roşiĭ, cu pantalonĭ de catifea galbenă şi haină albastră, bărbaţĭ frumoşĭ cu pipe lungĭ în gură, ţăranĭ veniţĭ la târgul reşedinţeĭ, vânzătorĭ de poame şi de florĭ, turiştĭ din toată lumea.

Sub balconul uneĭ case gotice cu picturĭ de scene cavalereştĭ pe din afară, o fată desculţă cu coade de aur pe spate, cântă însoţită de alphornul unuĭ iodler bătrîn, o baladă veche, cu un glas de privighetoare, care scoate capetele la ferestrele vechilor case şi adună lumea în jurul eĭ. Din balconul căminuluĭ medieval, o mănuşiţă nobilă de crin, aruncă florĭ şi bănuţĭ strălucitorĭ. Fata face reverenţe şi cântă tot maĭ dulce sub ploaia albăstrelelor şi a bănuţilor din balcon.

Cine ştie?!.. Poate că odată mica cântăreaţă pe care copiĭ toţĭ o strigă Bernardeta din Simmenthal va fermeca lumea, va fi o Malibran. Poate că va avea aceiaşĭ poveste ca fiica colportoruluĭ evreŭ din Alsacia, vestita Rachel, care la 10 anĭ cânta pe uliţile Lionuluĭ.

In cetate.

Pierduţĭ pe uliţele Berneĭ, eŭ şi cu tovarăşa mea de drum, ne lăsăm călăuziţĭ de inimă. Ea ne povesteşte pretutindinĭ, istoria şi legendele trecutuluĭ. Nu ştie să ne spună nicĭ un nume, nicĭ când s'a petrecut ceva, dar ne povesteşte adevărat şi frumos. E cea maĭ dulce călăuză pentru pelerinĭ dragosteĭ.

Berna cu stradele strâmte şi arcadele boltite eşite înaintea rânduluĭ de jos al caselor şi ţinând pe ele rândurile de de-asupra, Berna cu străvechile eĭ turnurĭ, cu medievalele pivniţĭ, cu picturile de pe păreţiĭ din afară aĭ caselor, cu vestitele eĭ fântânĭ cu urşĭ, cu ghoticul eĭ Munster — catedrala meşteruluĭ Mathias Heins, aruncat după zidurile bisericeĭ de un meşter protivnic, Berna cu statuele cavalerilor eĭ în armure de fier, e cetate în care umbra luĭ Berthold de Zähringen, fondatorul eĭ şi a războinicului Bubenberg, întâiul eĭ magistru, răsare pretutindenĭ. Eştĭ ca în *Nüremberg-ul* Germaniei, în care un călător învăţat, visa noaptea «cruciaţĭ şi rugurĭ».

Berna veche, tot maĭ toarce înlăuntrul eĭ, firul vieţeĭ patriarhale ale vremurilor de legendă.

Am vizitat muzeul : minerale, plante, animalele Şviţereĭ, un popor de urşĭ împăiaţĭ şi printre eĭ câinele Barry, vestitul câine de pe marele Saint-Bernhard, care a scăpat din ghiarele morţiĭ vre-o 15 turiştĭ îndrăzneţĭ. Biblioteca are cele maĭ vechĭ documente pentru istoria Elveţieĭ, iar colecţiunea de antichităţĭ e obiectul de gelozie al multor străinĭ. In Kunstsaal, sunt cele maĭ frumoase pânze ale pictoruluĭ Calame, maestrul peisagiuluĭ elveţian. «Căderea Aaruluĭ la Handeck» e capodopera galerieĭ berneze.

E nămiezĭ când trecem peste podul înalt al Aaruluĭ. De pe puntea aceasta, se descoperă ochilor cea maĭ superbă privelişte din lume: circul Alpilor bernezĭ cu licăririle gheţarilor din Finster Aarhorn, colinele de smarald ale Gürthenu-luĭ, castelul luĭ Rudolph d'Erlach, viteazul de la Laupen, omorât de ginerile săŭ, dar răzbunat de douĭ câinĭ credincioşĭ şi panorama Berneĭ cu săgeata Müster-uluĭ, cu vârfurile turnurilor vechĭ, cu cupola romană a palatuluĭ federal şi acoperişurile de ardezie ale caselor.

Mergem la Bahrenz-Wingen vestita groapă a urşilor bernezĭ.

Locuitoriĭ Berneĭ, încă de la fondarea eĭ de către Berthold de Zahringen, aŭ un fel de veneraţiune către urşĭ. Călătorul profan rămâne uimit de cum intră în Berna; vĕzĕnd pretutindenĭ, icoane şi reliefurĭ de urşĭ... Urşĭ pe fie-care flamură, neguţătorĭ de obiecte cu încrustaţiunĭ şi picturĭ de urşĭ, urşĭ zugrăviţĭ pe păreţiĭ din afară aĭ caselor, urşĭ pe blazon, urşĭ

în muzee, urşi ca motiv de decoraţiune architectonică, două statui colosale de urşi la porţile oraşului, în vechiul Kram, o fântână de piatră cu statua unui urs în armură medievală, iar la picioare cu un pui de urs în vestminte de paj, în Zeitglokenturm o procesiune stranie de urşi, cântând unii din clarinet, alţii din vioară, alţii din bas şi din cimpoi şi după ei o trupă de urşi înarmaţi cu spede şi cu arbalete, ca o oaste infernală, într'un marş macabru, în sfârşit unde-va, doui urşi purtând armele oraşului şi mai mult: un Saint-Ours în calendarul republicei elveţiene.

Urşii aŭ fost patronii cetăţii.

Istoria lor 'mi e cunoscută de aiurea, dintr'o descriere frumoasă a unui romancier francez.

La Berna, între vestitele vitralii din Pfisternsalle, am povestit-o unor călători.

După ce Berthold de Zarningen întemeiă cetatea Bernei şi o strânse în ziduri de granit închizând-o cu porţi de apărare, vru să-i dea un nume. Multă vreme îşi frământă el, mintea, dar nu găsi nimic aşa de potrivit. Inciudat, strânse la un ospăţ mare, toată nobilimea vecină. Ospăţul ţinu trei zile, dar nimănui nu'i veni în minte, numele de care să fie vrednică cetatea lui Berthold. După trei zile un cavaler din oaspeţi, propuse o vânătoare în munţi şi numele animalului ucis întâiŭ, să dea numele cetăţei celei noui. Tot sălaşul cavalerilor, în cap cu Berthold de Zahringen, primiră frumoasa propunere şi a doua zi cavalerii, arbaleţii, câinii şi cornurile umplură codrii de larmă.

Un arcaş ucise un cerb.

Berthold se inciudă şi nu primi să dea cetăţii lui numele unui animal care era socotit ca simbol al sfiiciunei.

O poveste pretinde că numele cerbului era într'adevăr simbolul temerei lui Berthold, a cărei soţie era tânără şi frumoasă.

Ceata cavalerilor neluând în seamă lovitura arcaşului, vînă înainte.

Spre seară întâlniră un urs.

Fiara fu ucisă şi boteză cu sângele ei cetatea de pe Aar: Berna.

In locul unde săgeata arcaşului pătrunse inima ursului, aşezară o piatră şi pe ea săpară în vechiul graiŭ german:

Erst beer hier fam.

De atunci locuitorii cetăţii puseră efigia ursului pe blazon, pe fântâni, pe monumente, pe ziduri şi armele cetăţii fură urşii. Hotărâră apoi să crească în cetate urşi bernezi şi aşa se născu cultul veneraţiunei lor.

O nobilă din Berna îmbătrânind fecioară, lăsă prin testament după moartea ei 60 mii livre pentru întreţinerea urşilor. Familia atacă testamentul, însă un magistru celebru susţinu frumos dreapta moştenire a urşilor şi câştigă. Moştenirea fu vărsată în tezaurul Bernei, şi ocârmuirea cetăţii se declară răspunzătoare de administrarea acestui fond special. Consiliul tutor al oraşului îşi zidi atunci o casă de reşedinţă şi începu să dea ospăţuri şi baluri galante în numele minorilor urşi. Grapa fiarelor fu zidită şi paznicului i se dete titlu de *valet de chambre* şi o vărguţă de aur cu care i se îngădui să atingă urşii la nevoe.

Ast fel fu istoria urşilor, pînă spre sfîrşitul secolului XVIII-lea când vulcanul revoluţionar din Franţa zgudui lumea.

Elveţia se turbură.

Cantoanele ridicară steagul independenţei şi luptară. Berna fu învinsă. Cuceritorii pătrunseră în cetate şi ridicară tezaurul ei. Unspe-zece carări plecară cu poveri de aur spre Paris: doui din ei duceaŭ averea nenorociţilor urşi.

După cinci ani de suferinţă, Bonaparte proclamând ca consul actul de mediaţiune, Elveţia respiră în tihnă, sub aripa uriaşă a vulturului francez.

Berna de îndată ce 'şi recăpătă liniştea, începu să repare pierderile săvîrşite. Ea deschise o listă de subscriere pentru urşi şi adună patru-zeci de mii de livre. Ocârmuirea Bernei cumpără cu ei un pămînt care aducea un venit de două mii de livre pentru întreţinerea lor.

Mai târziŭ, un condamnat închis într'o celulă alături de groapa unui urs al Bernei, voind să scape, săpă un drum care nimeri în vatra fiarei. Ursul nu'i făcu nimic, îl lăsă să fugă şi când temnicerul intră a doua zi în celula condamnatului, găsi un urs în locul prizonierului. Temnicerul speriat fugi, ursul se luă pe urma lui şi găsind deschisă calea, eşi în piaţa tîrgului şi începu să mănânce roade din panerele femeilor cari fugiaŭ speriate. Doi fierari îl prinseră cu meşteşug şi de atunci consiliul Bernei hotărî mutarea groapei în afară de cetate, cheltuind cu construirea ei jumătate din tezaurul rămas.

Astăzi, urmaşi străbunilor urşi bogaţi în ranguri feodale sunt simpli democraţi în Berna politică.

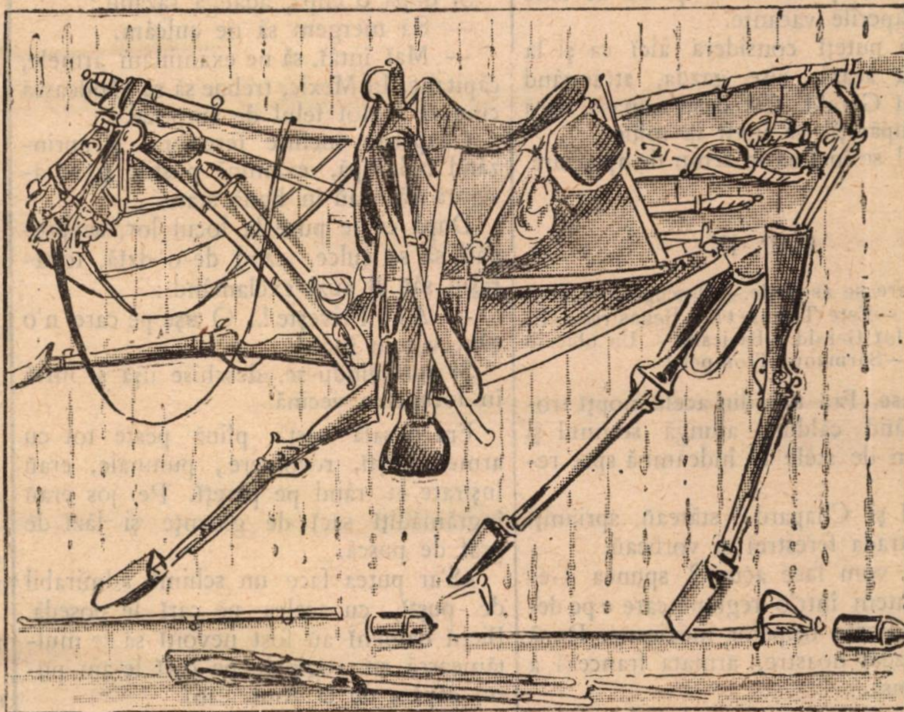
Toţi călătorii îi vizitează.

Seara peste Aar.

Luna se ridică plină peste piscurile licăritoare ale Alpilor, poleind săgeata de oţel din turnul goticului Münster. Pe terasa catedralei lângă statuia de fier al lui Berthold de Zahringen mica Bernardetta cântă ca o arătare din poveşti.

Orologiul Bernei sună departe.
Noi visăm...
Zânele Alpilor staŭ pe stînci.

Gh. D. Mugur

UN ARTIST INGENIOS

O piesă anatomică originală. — Un artist american, detaşat pe lângă un regiment de artilerie voluntară din oraşul Filadelfia, a avut ideia puţin banală de a construi un cal cu diferite specimene de arme întrebuinţate în regimentul său.

Privind cu atenţie ilustraţia noastră, se vor putea lesne recunoaşte arme de toate calibrele, arme de foc şi arme albe, precum şi diferite alte piese de echipament.

Efectul obţinut cu nişte elemente atât de variate, este într'adevăr extraordinar şi calul reprezintă o reală aparenţă de viaţă.

V. F.

Ultima expediţie a unuĭ aventurier

— Urmare —

O clădire înaltă se zărea în depărtare. Un steag negru fâlfâia de-asupra turnurilor.

— Cabaleros, zise mexicanul, aceasta este locuinţa mea. Imĭ veţĭ da voe să pornesc înainte, pentru ca nu cum-va servitoriĭ să ne ia drept nişte duşmanĭ.

Şi dând pintenĭ caluluĭ, plecă în galop.

— Ce crezĭ d-ta despre toate acestea, Chapardo? întrebă Gerald.

— Eŭ cred, căpitane, că o armată franceză nu putea nicĭ odată să se facă vinovată de asemenea fapte.

Peste puţin un cavaler le eşi întru întâmpinare; era majordomul mexicanuluĭ.

— Caballero, zise dînsul adresându-se luĭ Gerald, sunteţĭ oaspeţiĭ stăpânuluĭ meŭ; don Ignatio vă aşteaptă.

Şi aproape îndată adăugă:

— Veste bună, d-lor; francezii aŭ fost bătuţĭ de trupele liberale.

Zece minute după aceea Gerald pătrunse, împreună cu tovarăşiĭ săĭ, în curtea bogatuluĭ explorator, unde luă loc cu Chapardo într'o căsuţă despărţită de aceea a stăpânuluĭ printr'o grădiniţă. Indieniĭ fură găzduiţĭ şi eĭ cât se poate de bine prin încăperile vacante.

— Vă puteţĭ considera aicĭ ca şi la d-voastră acasă, zise gazda, strângând mâna luĭ Gerald. Cât despre masă, dacă nu vă supăraţĭ, vă invit la mine.

Gerald se înclină în semn de aprobare.

CAP. IX

Un om care se ascunde.— Descoperirea unuĭ arsenal.—Este Trompet!— Regăsirea.—Energia luĭ Gerald.—Baricada.— Un obiceiŭ vechiŭ.—Sărmanul Trompet!

Inoptase. Era una din acele nopţĭ tropicale, când căldura alungă somnul şi cerul plin de stele te îndeamnă spre reverie.

Gerald şi Chapardo stăteaŭ sprijiniţĭ de balustrada ferestreĭ şi vorbeaŭ.

— Ce vom face acum? spunea Gerald. Suntem într'o regiune care e pe deplin în puterea trupelor mexicane. După spusa gazdeĭ noastre, armata franceză a fost învinsă.

Fără să răspunză la această întrebare, Chapardo strînse braţul tovarăşuluĭ săŭ şi 'ĭ arătă cu mâna un om care eşea din casa stăpânuluĭ.

Necunoscutul ţinea în mâna stângă un obiect care semăna cu o lanternă.

— Mi se pare că este gazda noastră, zise Gerald.

— In adevăr dînsul este, răspunse Chapardo.

Şi încetişor adăugă:

— Să ne retragem maĭ în umbră.

Amândouĭ se retraseră îndărătul uneĭ perdele, fără să peardă din vedere vre-una din mişcările mexicanuluĭ.

Acesta se îndreptă spre grădină, aruncă o privire circulară de jur împrejurul săŭ şi rămase un moment cu ochiĭ fixaţĭ spre fereastra oaspeţilor săĭ.

Asigurat de tăcerea completă care domnea în toate părţile, don Ignatio îşĭ continuă drumul.

Inainta cu multă băgare de seamă, ca un om care se teme ca nu cum-va să deştepte atenţia cui-va.

Era acum aproape de un boschet, în care pătrunse; o lumină apăru şi dispăru aproape îndată.

— Oare ce naiba poate să facă omul acesta? murmură Gerald. Se ascunde în propria luĭ casă?.. Şi apoĭ se serveşte de o lanternă oarbă; şi eŭ nicĭ odată n'am avut încredere în oameniĭ carĭ se servesc de asemenea instrumente.

— Eĭ!.. se duce, fără îndoială, să se asigure dacă comorile sunt tot la locul lor.

— A, da!.. Uitasem de asta, răspunse tînărul, înălţând din umerĭ.

Şi după o clipă, adăugă râzând:

— Să mergem să ne culcăm.

— Maĭ întâĭ, să ne examinăm armele, căpitane. In Mexic, trebue să se gândească cine-va la tot felul de surprize.

Chapardo închise fereastra, şi aprinzând o lampă, examină puştile şi se asigură că eraŭ în bună stare.

După ce le puse la locul lor, se pregăti să se culce, când de-o dată, tovarăşul săŭ îl auzi exclamând:

— A!.. Priveşte!.. O uşe pe care n'o observasem încă!

Şi apropiindu-se, deschise uşa şi intră în încăperea vecină.

Era o sală vastă, plină peste tot cu arme. Puştĭ, revolvere, pumnale, eraŭ înşirate la rând pe păreţĭ. Pe jos eraŭ îngrămădiţĭ sacĭ de gloanţe şi lăzĭ de praf de puşcă.

«S'ar putea face un schimb admirabil de puştĭ, cu acelea pe carĭ le posedă. Bieţiĭ oamenĭ aŭ fost nevoiţĭ să se mulţămească cu ruginele pe carĭ le-am putut căpăta de la Americanĭ.

«Trebue să vorbesc despre asta cu don Ignatio.

— Ascultă!.. esclamă de-o dată Gerald, alergând la una dintre ferestre şi ridicând repede transparentul.

Amândouĭ rămaseră tăcuţĭ, trăgând cu urechea.

In adevăr, nişte exclamaţiĭ înăbuşite ajungeaŭ până la dânşiĭ. S'ar fi părut că sunt nişte strigăte carĭ vin de sub pământ.

Zgomotul deveni din ce în ce maĭ lămurit, maĭ apropiat. De-o dată, o lumină se zări în boschetul în care don Ignatio intrase cu câte-va momente maĭ înainte. Mexicanul apăru, fugind ca şi cum l'ar fi urmărit diavolul din urmă.

— Ajutor!.. Sosesc Francezii!.. Ajutor!.. Francezii!..

Dar ultimul cuvânt se stinse în gura fugaruluĭ.

Un om îl apucase pe la spate, şi strângându-l de gât, îĭ striga cu o voce tunătoare:

— N'aĭ maĭ văzut nicĭ o dată francezĭ, imbecilule! Ce te-a apucat? Priveşte! Oare Francezii n'aŭ nasul în mijlocul feţeĭ ca şi ceĭ-l'alţĭ oamenĭ?

Şi omul apucase lanterna pentru a-şĭ ilumina figura. Acum, trăsăturile îĭ eraŭ în plină lumină.

O dublă exclamare plecă de la fereastra de la care Gerald şi Chapardo urmăreaŭ cu atenţie această scenă.

— Trompet!.. Trompet!..

— Cum!.. Este aicĭ cine-va care-l cunoaşte pe Trompet, fostul zuav din primul regiment de linie francez.

Se auzi zgomotul unor paşĭ repezĭ pe scărĭ şi douĭ oamenĭ apărură ca nişte nebunĭ.

— Trompet — căcĭ era dânsul în adevăr — alergă înaintea lor.

— Micul meŭ căpitan!.. Chapardo!..

Şi-ĭ îmbrăţişă cu căldură pe amândouĭ.

— Dar unchiul meŭ? strigă Gerald.

— Iată-mă, nepoate răspunse o voce care eşea din boschet.

Doctorul apăru aproape îndată, urmat de ex-colonel şi de indianul care fusese prizonier împreună cu dânsul.

Apaşul purta în spate douĭ sacĭ plinĭ.

Toţĭ eraŭ veselĭ şi nu ştiaŭ ce întrebărĭ să-şĭ pue maĭ întâĭ.

In timpul acesta, don Ignatio rămăsese ca trăznit; nu maĭ era în stare să pronunţe un singur cuvânt.

Dar, din nenorocire, strigătele sale fură auzite; servitoriĭ alergară din toate părţile.

— Ajutor! amigos, ajutor! strigă don Ignatio, regăsindu-şĭ uzul vorbireĭ. Oaspeţiĭ meĭ sunt nişte bandiţĭ francezĭ; voiaŭ să mă asasineze... N'aŭ aşteptat de cât sosirea complicilor lor, carĭ s'aŭ introdus prin mine.

— Moarte Francezilor! strigară servitoriĭ; moarte Francezilor!

Doctorul fu cel dântâĭ care 'şĭ dădu seamă de gravitatea situaţieĭ.

— Ascultă, caballero, zise dânsul, întorcându-se spre don Ignatio, cum puteţĭ d-tră presupune că noĭ am venit aicĭ cu intenţia de a vă asasina? Suntem fără arme şi nicĭ nu vă cunoaştem.

«Numaĭ întâmplarea ne-a condus în galeria în care ne-aĭ întâlnit; numaĭ întâmplarea ne-a făcut să ne întâlnim cu nişte compatrioţĭ carĭ ne credeaŭ perduţĭ pentru tot-d'a-una. Unul dintre eĭ este nepotul meŭ, şi cel alt un vechiŭ prieten... De alt-fel, este de ajuns să vă uitaţĭ maĭ cu atenţie la noĭ, pentru ca

să vă convingeţî că nu suntem bandiţî, de şi suntem francezî.
«Cât despre acest amic, continuă dânsul, întorcându-se spre fostul colonel mexican, este compatriotul d-tră.
Indianul este un brav apaş, care din ordinul şefuluî săŭ a mers să ne arate mormântul strămoşilor şi care era să-şî găsească moartea împreună cu noî.
Dar ceea ce credea savantul că va fi o explicare a purtăreî sale, era pentru don Ignatio o dovadă maî mult de rea credinţă.
— Da, strigă dînsul, după ce se refugiase în mijlocul servitorilor, sunteţî o bandă de prădătorî, compusă din francezî, mexicanî trădătorî de patrie şi din pieî-roşiî, ca aliaţî.
«La arme, amigos, la arme!
Peoniî alergară spre colibele lor.
Majordomul şi câţî-va şefî de lucrărî porniră spre clădirea în care se aflaŭ adăpostiţî indieniî.
Gerald le aţinu calea şi le strigă cu vocea tunătoare:
— Voiŭ zbura creeriî celuî d'întâiŭ dintre voî care va îndrăzni să facă un singur pas.
In ambele sale mâinî lucea câte un revolver cu două-spre-zece focurî.
— Noî amândouî, căpitane, zise Chapardo, care venise să ia loc lângă dînsul, avem gloanţe pentru patru-zecî şi opt de oamenî.
In timpul acesta zece umbre se strecurară încetişor şi veniră să ia loc la dreapta şi la stânga lor.
Eraŭ indieniî. Fie-care dintre eî ţinea în respect câte un mexican.
Ar fi fost de ajuns un singur ordin, un singur gest al luî Gerald pentru ca să-şî descarce armele la întâmplare în mulţimea compactă a servitorilor.
Inspăimântaţî, aceştia din urmă se pregătiră să bată în retragere.
— Nimenî să nu se mişte din loc! comandă tînărul căpitan.
« Chapardo, dă revolverele tale luî Trompet, ia jumătate dintre indienî, du-î sus şi dă fie-căruia din eî câte o puşcă, câte două revolvere şi muniţiunî.
«Tu, Trompet, veî rămânea cu mine».
Cincî minute după aceea indieniî eraŭ înapoî, înarmaţî pînă în dinţî. Camaraziî lor făcură acelaşî lucru.
— Acum e rîndul d-voastră unchiule, senor Espira, Trompet!..
— Şi a camaraduluî, adăugă fostul zuav, întorcându-se spre apaşul care fusese tovarăşul lor de captivitate sub-pământeană.
Ceî patru oamenî reveniră peste puţin înarmaţî pînă în dinţî.
— Avem un căpitan straşnic, zise Trompet, încercându-se să flecărească, după eternul săŭ obiceiŭ.
— N'avem timp acuma să stăm de vorbă, îî răspunse Chapardo; aminteşte-ţî numaî că trebue să-l ascultî fără să discuţî.

(Va urma)

LA LACUL „SF. ANA"

Aerul răcoros al dimineţeî de la munte ne umple plămâniî, înviorându-ne inima şi mintea. Ramurile de pin şi brad legănate de vânt şi de săriturile vesele ale păsărelelor, îşî şoptesc par'că în taină ceva din lumea necunoscutuluî. Prin aer sboară frunzuliţe, carî vin de se aşează tăcute în jurul bănceî umbrite, pe pe care stăm aşteptând de o oră pe tovarăşî.
— «Haî să mergem şi singurî, îmî zise tata, căcî văd că ăia n'aŭ de gând să vie».
Şi decî. iată-ne urcând serpentinul, ce duce din Tuşnad-fürdö la lacul Sf. Ana, dincolo de munţiî ce se găsesc spre Răsărit.
De o parte şi de alta a serpentinuluî numaî arborî, carî prin mulţimea lor îţî împiedică priviiile.
In vale, dincolo de Tuşnad, auzim murmurul sgomotos al Oltuluî, ce se aruncă cu furie din piatră în piatră.
După un drum obositor de o oră şi jum. vedem în faţa noastră un fel de arc de verdeaţă dincolo de care zărim albastrul senin al ceruluî.
După ce am trecut pe sub ceî douî arborî mititeî ce formaŭ în mod natural arcul, ne găsim într'un mic platoŭ.
Pe acest platoŭ pasc vite; la stânga noastră sunt un şir de munţî între carî Ludmilla. La S. O o frumoasă vedere a vre-o cincî şirurî de munţî.
La Nord o deschidere prin care se văd o mulţime de sate în poziţiunî admirabile. Oltul cu arborî pe lăturî are un drum foarte neregulat. Ca două braţe unul la dreapta şi altul la stânga Oltuluî se văd: linia ferată la stânga şi şoseaua naţională (Orszag-ut) la dreapta. Intre satele ce văd se găsesc, în formă de răsadurî de diferite nuanţe, tot felul de bucate.
La răsărit, o pădure dincolo de care se găseşte în vale lacul Sf. Ana.
Sunt două potecuţe până acolo, una spre N. E., alta spre S. E.
Noî am mers pe primul drum şi după 20 minute de marş maî grăbit zărim printre arborî, licăririle albastre ale undelor şi apoî lacul. O vedere generală a laculuî ni se deschide în dreapta.
In mijlocul unor munţî înalţî stă de secole lacul acesta numit Sf. Ana iar soarele par'că sărută undele ce urmează un drum regulat, dinspre centru la margine.
Cum şi prin ce minune a natureî se găseşte acest lac aci?
Ne-am coborât la întâmplare spre el. Iţî trebue maî mult de o jumătate de oră, aproape o oră chiar, să-l ocoleştî. In apropiere, spre răsărit, e o cupolă unde un preot slujeşte odată pe an.
Acest lac, cu toate că ţi se pare liniştit, e ingrat cu aceî ce intră în el. Cine înoată prin el se simte atras spre centru, iar aci spre fund. Acest fund nu s'a putut calcula. Inotătoriî perfecţî carî aŭ încercat să treacă prin lacul acesta n'aŭ izbutit să'şî ajungă ţinta.
Cercetările ştiinţifice aŭ stabilit că lacul e rezultatul unuî vulcan şi că ceea-ce atrage e craterul fostuluî vulcan.
Popo ul însă afirmă cu o adâncă convingere că e vorba de un înfricoşat blestem.
Legenda acestuî lac este următoarea:
«In locul unde este lacul, era o pajişte înconjurată de munţiî carî se văd. Odată un boer mare se găsea aci cu căruţa, şi caiî nu puteaŭ să-l scoată. Pe jos nu voia să se obosească.
«Atuncî a prins-o pe Sf. Ana, care se plimba cu 5 fecioare şi le-a înhămat la căruţă, bătându-le grozav.
«Sf. Ana a rostit blestemul:
«— «Să dea Dumnezeŭ să fie lac fără fund locul acesta!»
«Şi aşa s'a făcut.
«Sfânta şi fecioarele aŭ plecat teîere iar bogatul a dispărut în lac».
Uniî ţăranî spun că boerul s'a prefăcut în balaur şi zace în fund, căcî nu are voe să iasă, ci numaî atrage spre el pe cine intră în lac.
După ce am mâncat puţin, ne-am întors pe acelaş drum.
Am stat din noŭ pe banca de la începutul serpentinuluî, dar acum, obosiţî foarte tare, nu maî priveam frunzuliţele ce se aşezaŭ cuminte în jurul nostru, căcî gândurile ne eraŭ departe... dincolo de munte. **Trifu V. Vasile.**

INGROPATA DE VIE

— Urmare —

— Dacă aş putea să am măcar două zile... măcar o singură zi înaintea mea... dacă aş putea găsi cheia, ceva regulat, ceva repetat... o grupă de multe care, să-mî deştepte atenţia... Dar vederea mi se turbură; simt că nu maî am mult pînă ce'mî voî da sfîrşitul... Ah!.. să vă daŭ maî întâî baniî... Iată ceî treî sute de dolarî pe care-î maî am. Te veî duce în Martinica, domnule Carjaval, nu-î aşa?
— Fără îndoială, şi îndată ce amicul meŭ Morales va fi bine instalat...
— Căutaţî în direcţia cimitiruluî... Căutaţî de vă introduceţî în încăperea cu lade de fier... Căutaţî bascula... Aruncaţî o piatră... Veţî putea, ascultând cu atenţie sunetul căderiî... Ah!.. dacă aş fi eŭ în locul d-tră!.

Maĭ dați-mĭ din noŭ hârtia cu logogriful... Voesc s'o maĭ văd o dată.

Dar se încrezuse prea mult în forțele sale. Era cu totul lipsit de energie. Şi cu toate ace tea, fiind rîndurile încurcate ale logogrifuluĭ, s'ar fi zis că o flacără divină îĭ iluminează privirea.

Işĭ duse mânele spre gât, ca şi cum ar fi voit să smulgă ceva care-l înăbuşia.

Un val de sânge îĭ împurpură buzele.

Păru maĭ uşurat acuma, şi după un moment de odihnă reluă:

— Mi se pare că voĭ deslega enigma... Dar în scrisoare, plantatorul din Martinica spune că are nevoe de un girant administrator. Fă aşa ca să fiĭ d-ta acest girant... O recomandație falşă este întotdeauna uşor de găsit... Du-te din partea mea la Laneson, în Bovery 25.. Dînsul va aranja această afacere şi veĭ reuşi cu siguranță... Ah!.. dacă aş fi eŭ în locul d-tră! repetă dînsul din noŭ.

Morales şi Carjaval nu îndrăzniaŭ săĭ maĭ pue întrebărĭ. Banditul le inspira acuma un respect adînc. Oare cum aveaŭ să poată vre-o dată răsplăti binefacerile aceluĭ om?

Bătrînul îşĭ lăsă capul peste spate, şi închise ochiĭ.

Bandiţiĭ respectaŭ ultimele momente ale bătrînuluĭ.

Stăteaŭ tăcuţĭ, atenţĭ, neliniştiţĭ, silindu-se să nu peardă cele din urmă cuvinte care aveaŭ să ţîşniască dintre buzele muribunduluĭ.

Şi bătrânul, simţind cum viaţa îl părăseşte, îşĭ concentrase toată forța, toată energia pentru a deslega enigma.

De o dată corpul săŭ păru zguduit de o descărcătură galvanică.

Se ridică în în picioare şi exclamă:

— Cheia! cheia!..

Primele litere!.. în ordine fixă...

Dar un noŭ val de sânge îĭ năvăli pe buze, şi un horcăit sinistru îĭ contrastă gâtlejul.

Se clătină, şi Carjaval trebui să-l reţie pentru ca să nu cadă.

— Duceţi-mă in camera mea, murmură dînsul într'un ultim suspin. N'aş voi să mor aicĭ.

Şi-şĭ perdu cunoştinţa.

Carjaval îl luă în braţe şi-l transportă în camera vecină.

Necunoscutul fu zguduit de un ultim spasm şi muri.

La strigătele luĭ Carjaval, d. Pump alergă.

— Mort! exlamă dînsul; bătrînul a murit!.. Şi-mĭ datorează douĭ dolarĭ!

— Iţĭ voĭ plăti eŭ datoria luĭ, răspunse Carjaval cu demnitate; dar, poţĭ să-mĭ spuĭ, cine era omul acesta?

— Ah! acuma, de vreme ce e mort, pot să vorbesc în toată libertatea... Omul acesta, pe care-l vedeţĭ acuma, întins fără suflare, bătrînul acesta lipsit de putere pe care l'aţĭ cunoscut, a fost timp de două-zecĭ şi cincĭ de anĭ spaima New-Yorkuluĭ... Este Joe Nick, celebrul hoţ şi asasin... De treĭ orĭ a fost condamnat la moarte, şi de treĭ orĭ a scăpat, chiar în momentele când era condus la spînzurătoare. Era un bandit, în faţa căruia tremura o lume întreagă.

— A fost un bandit nobil! murmură Carjaval, ducându-şĭ mâna la inimă.

Poate că ceĭ patru sute de dolarĭ carĭ îĭ încălzeaŭ buzunarul contribuiră cu mult la formarea aceşteĭ părerĭ.

IX

Afacerile merg bine.

Al senor don Inigo Morales y Cuchilo.

Imperial Boarding Louse, 98 Street, New-York.

Querido amigo, my old Chap, n'aş putea să ţĭ spun ce bucurie am simţit, când am aflat că trăeştĭ liniştit în casa cu nume sonor în care te-am instalat. Imĭ spuĭ că starea ta se îmbunătăţeşte. Darce! Lucrul nu este de loc de mirat! In afurisitul nostru cuib de maĭ înainte, ar fi fost cu neputinţă să te facĭ bine.

Şi ochiul tăŭ îşĭ recapătă colorile naturale! E superb!

In adevăr, bunul Joe Nick, a fost providenţa noastră.

«Să nu-ţĭ pară răŭ de cheltuelile pe carĭ le facem.

Aşteptând «marea lovitură», afacerile mele merg bine.

«Şi asta, tot datorită frumosuluĭ Joe Nick! Oare nu este dânsul acela care m'a trimis la acel uimitor Laneson din Bowery? Ce falsificator de geniŭ!

Intr'o singură oră, şi pentru modesta sumă de 10 dolarĭ, omul acela mi-a fabricat o excelentă scrisoare de recomandaţie... Din partea cuĭ crezĭ?.. Din partea mareĭ asociaţiĭ «*General Sugar Asociation of America. Hobofien No. 1*».

Era un certificat de ştiinţă, de experienţă, de cinste... Rămânea acum să mă ştiŭ folosi de acest certificat, şi te asigur că nu mi-am perdut timpul.

«Am găsit fără întârziere un vas care pleca în spre Antile. Laneson mi-a dat un sfat cât se poate de bun.

M'am adresat maĭ întâiŭ la Jamaika, la Kingston, prefăcându-mă că umblu după o ocupaţie în Antile. Ast-fel că nu soseam aşa de-a dreptul în Martinica.

«Când m'am instalat în hotelul celor «Treĭ Coroane» la Sf. Petre, aveam aerul unuĭ om care începea să se descurajeze şi avea de gând să se reîntoarcă în Brazilia, fără să fi făcut vre-o ispravă.

«Am vorbit în această privinţă cu maĭ mulţĭ oamenĭ. Uniĭ mi aŭ desemnat ferma de zahăr a luĭ Lever, aşa în cât, vizita mea acolo, a fost cât se poate de naturală.

«Un amănunt vesel: am făcut un mare sacrificiŭ pentru fericirea noastră viitoare. Mi-am tăiat mustăţile, de care, între noĭ fie vorba, eram destul de mândru. Dacă m'aĭ vedea acuma, te aĭ strica de rîs. Am faţa rasă, ca aceia a unuĭ quaker, părul tuns mic, într'un cuvînt înfăţişarea unuĭ american metodist. E ceva perfect, dragul meŭ!

Luasem de maĭ înainte toate informaţiile despre Lever şi informaţiile acestea eraŭ cât se poate de mulţămitoare.

E un om cum se cade, nu tocmaĭ din cale afară de inteligent, dar un om care a ştiut să-şĭ ducă la bun sfârşit afacerile. Cam glumesc uniĭ pe socoteala sa, dar glumele acestea pornesc maĭ mult din invidie.

E un proprietar care-şĭ plăteşte foarte bine personalul, şi un om cât se poate de generos.

Pe lângă asta, e un om foarte încrezător, pe care-l poate duce cine-va de nas, cu cea maĭ mare înlesnire.

«Aşa dar, fără să staŭ mult la îndoială, m'am dus să mă întâlnesc cu d. Lever; şi nu mi-a părut răŭ de această hotărîre.

«La început, puţin cam mirat de cererea mea, căcĭ îşĭ credea proiectul săŭ de retragere necunoscut de nimenĭ, mi-a pus întrebărĭ, cercând să mă descoasă.

«Eŭ i-am arătat îndată scrisoarea de recomandaţie pe care o posedam, şi am insistat asupra faptuluĭ că căutam de multă vreme, un loc de administrator în insulele Antile.

«Nu e nevoe să-ţĭ maĭ spun că nu-mĭ perdusem timpul, şi că fermele de trestie de zahăr nu maĭ aveaŭ acuma nicĭ un secret pentru mine.

Lever a rămas încântat şi a căpătat dintr'o dată o mare încredere în mine. Cu toate acestea, m'a rugat să-ĭ daŭ un răgaz de câte-va zile, pentru ca să se poată consulta în linişte cu soţia sa.

«Foarte bine. Doamna îşĭ avea votul eĭ în această afacere. Este sfînt că femeile zic totdeauna «da», când este vorba de retragere din afacerĭ... Maĭ ales că acuma era vorba şi de repatriere, de reîntoarcere în Franţa. Cum ar fi putut oare d-na Lever să fie împotriva unuĭ asemenea proect?.. După treĭ zile, plantatorul trimetea după mine, şi în câteva cuvinte, afacerea fu regulată.

Eram angajat ca administrator girant al plantaţiilor de la Roxelane, cu salariŭ de cincĭ sute de leĭ lunar, avînd drept şi la o parte din beneficiŭ.

«Tu îţĭ închipuiaĭ poate că eŭ nu sunt bun de nimica!. Te înşelaĭ... Trebue să-ţĭ mărturisesc că am nevoe de mult curaj, pentru că nu cunosc încă tocmaĭ bine secretele plantaţiilor de zahar. Din fericire sunt supraveghetoriĭ lucrărilor, carĭ se pricep de minune în astfel de afacerĭ. Şi apoĭ, excelentul certificat pe care-l posed, îmĭ îngădue să răspund la multe întrebărĭ într'un mod evasiv, fără ca cine-va să se gândească vre-o dată a-mĭ bănui ştiinţa.

Carjaval plantator de trestiĭ de zahar!.. Imĭ vine să mor de rîs.

«Am fost prezentat doamneĭ şi domnişoareĭ. Doamna, destul de trecută, maĭ păstrează însă amintirile frumuseţiĭ de altă

dată... Fiica este o blondă superbă. Am auzit spunându-se că se îmbolnăvise destul de greŭ în urma aventureĭ tale; dar boala n'a lăsat pe figura eĭ nicĭ o urmă.

«Nu cred să fi făcut bună impresie acestor două femeĭ. Se pare că doamnele nu prea iubesc genul meŭ de frumuseţe. Voiŭ căuta să'mĭ las din noŭ barba şi mustăţile; poate că atuncĭ le voiŭ fi maĭ simpatic. La urma urmeĭ însă tu ştiĭ bine că eŭ n'am venit aicĭ pentru a mă ocupa de ast-fel de afacerĭ neînsemnate.

«Şi acum să viŭ la afacerea noastră principală; la început am crezut că te înşelaseşĭ şi că pavilionul nu era situat lângă un cimitir. In adevăr, cimitirul acesta era despărţit de grădină printr'un zid înalt şi printr'un şanţ larg, în care a fost abătut cursul Roxeloneĭ, un mic pârâiaş.

«Punând câte-va întrebărĭ discrete în dreapta şi în stânga, am putut afla că în urma evenimentelor al căror eroŭ principal aĭ fost tu, d. Lever a pus să se înalţe zidul de care îţĭ vorbesc, pentru ca pe viitor să poată fi pus la adăpostul urechilor indiscrete.

«Patronul meŭ mi-a povestit toată aventura; mi-a vorbit despre un om teribil care te-a zmuls din mâinele negrilor şi pare convins că ne-am înecat amândouĭ în apele basenuluĭ.

«Nu e nevoe să'ţĭ maĭ spun că l'am lăsat în convingerea luĭ.

«Aşĭ fi dorit să aud din gura luĭ câte-va cuvinte relative la comoară; dar cum aşĭ fi putut începe o asemenea convorbire fără să-ĭ deştept atenţia?

«Din fericire amicul William Simpson a avut grije să-ĭ trimeată o scrisoare de prin adâncimile Texas uluĭ, unde se află acuma. Se pare că domnul acesta urmăreşte ceva. Soţia sa l'a părăsit şi dînsul îşĭ închipue că i-a rămas un fiŭ... Caute-l!... Caute-l atâta cât îĭ va plăcea!...

«Din scrisoarea luĭ n'am reţinut de cât această frasă interesantă pentru noĭ:

«Cât despre aceea ce ştiĭ, păstrează-l bine... Voiŭ găsi fără îndoială scrisoarea ta la N. I... Numaĭ Dumnezeŭ ştie însă când voiŭ putea ajunge acolo».

«Vezĭ bine că e vorba despre casetă. Prin urmare nu te-aĭ înşelat: caseta e aicĭ. Unde?.. Caut, cercetez, pipăĭ fără încetare; dar pînă acum toate mi-aŭ fost în zadar.

Insă de vreme ce d. William nu se va reîntoarce aşa curând în New-York, nu e nevoe să fim prea din cale afară nerăbdătorĭ.

«Ah, când mă gândesc ce viaţă bună am duce!.. Fără îndoială, e frumos lucru să fie cine-va administratorul uneĭ ferme de zahăr; dar nu ştiŭ cum, felul acesta de viaţă nu mi se pare de loc potrivit... Mă simt născut pentru viaţa de mare senior, de rentier... Munca de toate zilele mă oboseşte.

«In momentul în care voiam să-mĭ închid scrisoarea, am aflat că nu maĭ e mult pînă la căsătoria d-şoareĭ Henrieta Lever. Logodnicul eĭ, un oare-care Albert de Tresmes, trebue să sosească cât de curând în Antile. Vor celebra aicĭ ceremonia căsătorieĭ şi vor pleca fără întârziere amândouĭ spre capitala lumeĭ civilizate... Sper însă că pînă atuncĭ îmĭ voiŭ fi luat concediŭ de la d-lor, întovărăşit fiind, bine înţeles, şi de preţioasa casetă.

«Vezĭ prin urmare, quesido, amico, că totul merge bine. Sunt cât se poate de sănătos şi muncesc serios. Lever este încântat de mine şi nicĭ prin gând nu-ĭ trece să bănuiască lovitura teribilă pe care i-o pregătesc.

«Singura mea preocupare este caseta; prin urmare locul meŭ de predilecţie este biuroul patronuluĭ. De multe orĭ mi s'a părut că am deslegat enigma; dar totul n'a fost de cât o părere. Am căutat prin toate hârtiile pe carĭ patronul, foarte încrezător, mi le lasă la dispoziţie. Nicĭ un indiciŭ.

«Cautĭ de te maĭ căsneşte cu logogriful acela afurisit. In caz când descoperĭ ceva, telegrafiază-mĭ; merită cheltuiala.

«Eŭ, din parte-mĭ, am făcut o mică observaţie; literile cu carĭ se încep liniile sunt următoarele: P. D. M. R. G. K. B. E. I. T.

Literile carĭ urmează în sens vertical sunt cu totul altele şi se repetă. Observă şi tu bine dispoziţia acestor litere şi poate că veĭ putea ajunge la vre-un rezultat.

In linia noua se poate citi cuvântul «Isus» fără nicĭ o încercare de mistificare.

«Oare nu cum-va cuvântul acesta va putea să-ţĭ servească de chee? Incearcă.

«Imĭ închid scrisoarea. Este pe aicĭ o drăcoaică de neagră numită Toka, de care mă păzesc foarte mult.

«Are obiceiul să bâjbâe prin toate colţurile şi să pue mâna pe toate bucăţile de hârtie pe carĭ le întâlneşte în cale. De multe orĭ a fost pedepsită pentru obiceiul acesta urât, dar nu s'a lăsat de patima eĭ.

«Din fericire fetiţa aceasta nu ştie să citească.

«Ştiĭ bine că mie nu-mĭ plac tâlharii!

«La revedere, bătrânul meŭ camarad. Vezĭ de te îngrijeşte bine. Adaog un bilet de o sută de leĭ. Vreaŭ să te găsesc sănătos tun. Şi în urmă, cu starea pe care ne vom fi creat-o, sper că viaţa ne va fi maĭ uşoară.

«Amicul tăŭ pentru tot-d'a-una

«**Esteban Carjaval**».

CAP. X

Moartă!

După cum vedeţĭ, dragiĭ meĭ cititorĭ, Carjaval se instalase în ferma luĭ Lever ca la dînsul acasă.

Din ziua teribileĭ crize care fusese aproape să pue capăt zilelor frumoaseĭ Henrieta, nu maĭ intervenise nicĭ un accident care să maĭ stârnească grija părinţilor eĭ.

Doctorul Gerard, după ce observase de aproape starea frumoaseĭ copile, dăduse asigurărĭ depline prietenuluĭ săŭ.

In adevăr Henrieta părea că se bucură de o sănătate cu totul normală. Spiritul eĭ era în totul ponderat şi nu dădea de loc dovezĭ de exaltare.

Sentimentalitatea eĭ nu prezenta nimic îngrijitor; îşĭ vedea de treabă ca orĭ şi ce fată cuminte în casa părinţilor eĭ.

Asta n'o împiedica însă să-şĭ arate toată dragostea pe care o avea pentru Albert de Tresmes şi să se bucure de apropierea oreĭ când avea să devie soţia luĭ.

Drăguţa copilă primise cu o bucurie nebună ştirea succeselor luĭ Albert.

Promovat definitiv la gradul de locotenent, d. de Tresmes nu se maĭ gândea acum să-şĭ dea demisia din marină. Din potrivă primise cu recunoştinţă un post de ataşat pe lângă serviciul de construcţiĭ al ministeruluĭ de marină şi hotărîse să se stabilească definitiv la Paris.

Paris!.. Henrieta tremura de emoţie când se gândea că avea să locuiască şi dînsa în oraşul acela care provoacă curiozitatea şi invidia uneĭ lumĭ întregĭ.

Cu toate acestea o îndurera foarte mult gândul că o să trebuiască să se despartă de scumpiĭ săĭ părinţĭ pentru care nutrea cea maĭ curată, cea maĭ adâncă dragoste.

Din fericire d. Lever se pricepuse s'o liniştească repede.

Vânzându-şĭ pământurile, capitalizându-şĭ averea, Lever avea putinţa de a trăi împreună cu familia o viaţă largă, la adăpostul orĭ-căror nevoĭ.

Henrieta fusese foarte fericită când aflase că Albert o să vie în Martinica pentru celebrarea căsătorieĭ; simţea o deosebită plăcere să îndeplinească actul acesta, cel maĭ important al vieţeĭ sale, în ţara pe care o iubise aşa de mult şi în care îşĭ petrecuse ceĭ maĭ frumoşĭ anĭ aĭ vieţeĭ—aniĭ copilărieĭ.

Avea să se căsătorească în mijlocul servitorilor eĭ, în mijlocul acelor negri pentru care fusese tot-d'a-una aşa de bună... Şi când vaporul avea să se îndepărteze de coastele insuleĭ pentru a o duce spre adevărata Franţă, ea va trimete miceĭ sale patriĭ, într'o sărutare, toată dragostea unuĭ copil pentru mama sa.

Albert plecase din Hanoi pe vasul «Villars» şi socotea să pornească spre Martinica pe vasul «Bremms», care trebuia să fie gata la sosirea sa în Franţa.

In ultimele sale scrisorĭ se arăta foarte vesel, cu o încredere complectă în viitor. Peste treĭ lunĭ aveaŭ să fie cu toţiĭ instalaţĭ în grandiosul Paris. Fericirea le era asigurată.

Preparaţiunile pentru căsătorie începură cu mult brio.

Pentru compunerea trousouluĭ mireseĭ, magazinele din Sf. Petre fură golite. D-na Lever, care era foarte pricepută în asemenea lucrurĭ, depunea o activitate fără seamăn, împreună cu servitoarele eĭ negre.

Henrieta rîdea de toate aceste pregătirĭ extraordinare.

Lever era cât se poate de fericit. Mulţumită trecereĭ de care se bucura dînsul pe lângă administraţia locală, formalităţile civile fură repede îndeplinite.

O singură grije îĭ maĭ rămâse acum fermieruluĭ: regularea definitivă a afacerilor sale.

Fără îndoială, nu putea spune nimic rău despre Carjaval; din potrivă, putea chiar să se laude cu serviciile administratoruluĭ său.

Cu toate acestea îl cunoştea oare destul de bine pentru ca să-ĭ încredinţeze conducerea complectă a afacerilor sale?

E greŭ lucru să daĭ pe mâna cui-va nişte operaţiĭ atât de importante; şi fermierul n'ar fi vrut cu nicĭ un preţ ca după plecarea sa să maĭ aibă preocupărĭ orĭ neajunsurĭ carĭ să-ĭ strice fericirea.

De aceea, după ce se consultase cu soţia sa, se hotărîse să-şĭ vândă proprietăţile. Carjaval avea să rămâe cu drepturile pe carĭ şi le câştigase; avea să treacă adică, împreună cu proprietăţile pe seama nouluĭ patron.

De alt-fel, dacă Carjaval n'ar fi voit să primească această soluţie, Lever era gata să-l despăgubească cu o sumă de banĭ destul de însemnată.

In timpul acesta d. administrator Carjaval începuse să obosească; cercetările sale mereŭ zadarnice, îl făcuseră să devie nerăbdător.

Lever nu putea bănui ce grijĭ zbuciumaŭ sufletul administratoruluĭ său, dar era oare-cum uimit văzându-l înfrigurat, trist, de multe orĭ arţăgos.

Banditul fusese de maĭ multe orĭ cam prea sever cu nişte negri vinovaţĭ de nu ştiŭ ce fapt; într'o seară îşĭ uitase pînă într'atâta rolul, în cât se îmbătase.

Era în adevăr o minune cum de putuse amicul luĭ Morales să se stăpânească atâta vreme.

Lucrurile stăteaŭ pe loc; bandiţiĭ eraŭ mereŭ tot la punctul de plecare. Criptogamul rămânea mereŭ nedescifrat şi sforţările pe carĭ le făcea Carjaval pentru a ajunge la o soluţie oare-care îl făcuseră să devie de o nervozitate străină pînă atuncĭ fireĭ sale.

Şi cel puţin dacă o eşire îndrăzneaţă, o violenţă oare-care, ar fi putut să-l înainteze cu ceva!.. Era sigur că Lever poseda cheia enigmeĭ; dar oare avea să i-o poată zmulge cu forţa?..

Carjaval era chinuit de cele maĭ sinistre gândurĭ.

Dacă ar fi putut să-l prindă pe Lever într'un colţ, l'ar fi silit să vorbească; s'ar fi priceput el să găsească o tortură destul de teribilă pentru ca să-ĭ poată zmulge cuvintele din gură.

Şi-apoĭ mizerabilul se maĭ gândea şi la primejdia prin care trecea: Simpson putea să se întoarcă dintr'o zi în alta.

(Va urma).

CURIOSITĂŢI VEGETALE

In multe cazurĭ istoria naţiunilor s'ar putea scrie timp de secole întregĭ, punând întrebărĭ decanilor floreĭ sale, dacă aceştia ar putea auzi şi vorbi.

Faimosul cedru de Liban, mândria grădineĭ Plantelor din Paris, ar putea să povestească din cuvânt în cuvânt isoria secoluluĭ al XVIII-lea. Plataniĭ de la Luxenburg ar putea să fie şi eĭ tot atâta de flecarĭ. Oare Camille Desmoulins şi alţĭ membri celebri aĭ revoluţieĭ n'aŭ venit adese-orĭ să viseze sub umbra frunzişuluĭ lor?

Aproape toate capitalele europene se pot mândri cu arboriĭ lor istorici.

Constantinopolul îşĭ păstrează şi astăzĭ faimosul arbore al ienicerilor şi Viena este bogată în amintirĭ de soiul acesta.

Ceĭ treĭ arborĭ din ilustraţiile noastre

Un tunel!

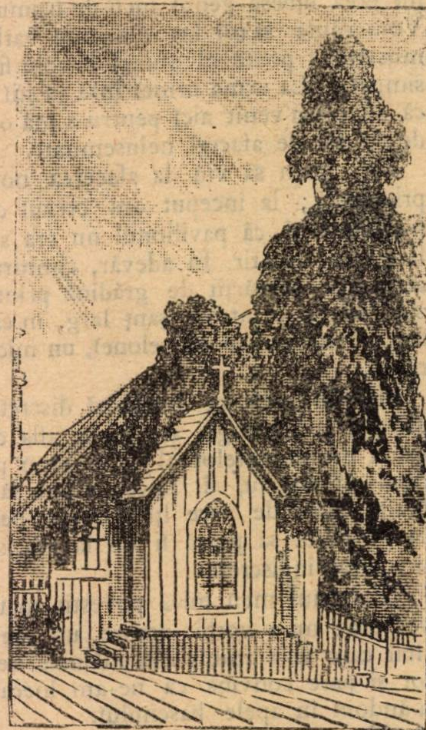
de astă-zĭ nu oferă un interes istoric aşa de mare; dar, fără îndoială, pot fi clasaţĭ printre decaniĭ lumeĭ vegetale.

Primul este un gigant «sequoya» din Munţiĭ Stâncoşĭ, din carĭ n'aŭ maĭ rămas astă-zĭ de cât vre-o sută de exemplare. Guvernul american s'a trezit prea târziŭ pentru a-ĭ lua sub protecţia sa.

A doua ilustraţie reprezintă un bătrân trunchiŭ de arbore, înconjurat de ederă, care ţine loc de clopotniţă biserićeĭ unuĭ mic sat canadian.

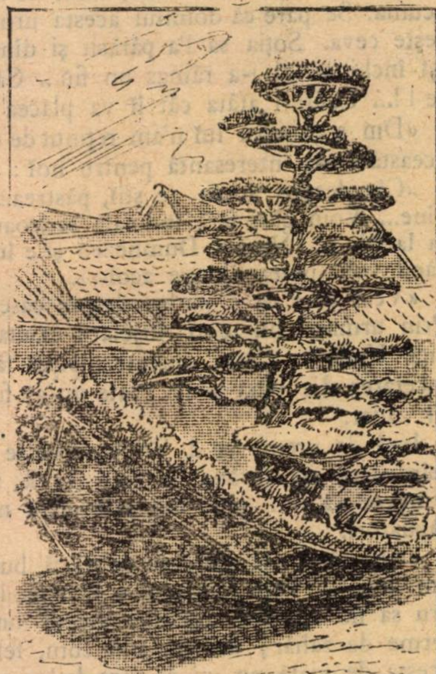
Al treilea arbore pe care îl reprezentăm este cât se poate de bizar. Táiat în formă de barcă, copacul acesta constitue astă-zĭ unul dintre cele maĭ principale ornamente ale Parculuĭ Imperial din Tokio.

Arborele acesta numără maĭ bine de patru sute de anĭ şi dovedeşte într'un mod neîndoios că gustul omuluĭ de a corecta, de a înfrumuseţa natura, nu datează de astă-zĭ.

O clopotniţă

In toate epocile s'aŭ găsit amatorĭ carĭ să-şĭ petreacă anĭ întregĭ pentru a împodobi un colţ al natureĭ, creind de multe orĭ plante nouĭ. Şi astă-zĭ multe din acele curiozităţĭ vegetale, pe carĭ le numim naturale pentru că nu vedem întru cât s'ar fi putut amesteca acolo mâna omuluĭ, se dovedesc maĭ târziŭ a fi opera unor horticultorĭ savanţĭ aĭ secolelor trecute.

O joncă

Sapiens.

Către cititori

Anunțăm pe cititorii noștri că vom publica bucuros ori-ce articole interesante privitoare la călĕtorii saŭ vînători, în țară saŭ strĕinătate, ce ne vor fi trimise.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtieĭ, în scrisori francate, vor fi adresate redacțiuneĭ «Ziaruluĭ Călĕtoriilor», str. Brezoianu 11, Bucureștĭ.

Reclama este sufletul comerciului

Anul IX. — No. 543. 10 Bani în toată țara Miercurĭ 3 Octombrie 1907

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

SI AL INTÂMPLARILOR DE PE MARE SI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Leĭ 5. — pe an în toată țara
« 2.60 « 1/2 « « «

Redacția și Administrația :
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĔTORIILOR
apare o dată pe săptĕmână
— MARȚEA —

LA MARAKESCH. — (Vezĭ pag. 2184).

LA MARAKESCH

La Marakesch, Ben Ahmed şi Mustafa eraŭ cunoscuţĭ de toată lumea.

Eraŭ douĭ asociaţĭ carĭ făceaŭ comerţ şi cămătărie,— toate soiurile de comerţ, şi toate soiurile de cămătărie.

Nu prea se bucuraŭ de reputaţie bună; dar nicĭ odată nu fuseseră în conflict cu legea... şi apoĭ, eraŭ nişte oamenĭ carĭ cheltuiaŭ mulţĭ banĭ, şi multă lume iĭ simpatiza.

Nimenĭ nu căuta să ştie care era origina averiĭ lor.

Nimenĭ nu ştia că ceĭ douĭ negustorĭ eraŭ nişte tâlharĭ ordinarĭ.

Eĭ aveaŭ relaţiunĭ întinse în societate, mulţumită căreĭ împrejurărĭ puteaŭ face întotdeauna cele maĭ frumoase operaţiĭ fără să fie prinşĭ. Cunoşteaŭ obiceiurile şi averea multor negustorĭ saŭ bancherĭ, şi ştiaŭ care dintre aceştia sunt destul de prost păziţĭ pentru ca o incursie în timpul nopţeĭ să râmâe nepedepsită.

Intr'o zi se răspândi zvonul că un bogat proprietar fusese prădat; lipsiaŭ stofe, bijuteriĭ preţioase, arme de lux.

Hoţul nu putea fi de cât un cunoscut al caseĭ; se făcură cercetărĭ numeroase, dar totul fu în zadar.

Peste cât-va timp fu prădat un negustor; lipsea o sumă mare de banĭ.

Pe cine să acuzĭ? Ben Ahmed şi Mustafa nu puteaŭ fi bănuiţĭ; şi apoĭ, dînşiĭ nicĭ nicĭ nu eraŭ în oraş. Lipsiaŭ întotdeauna când se opera câte un furt.

Şi cu toate acestea, dânşiĭ eraŭ tâlhariĭ; numaĭ că după ce culegeaŭ toate amănuntele necesare, după ce se asiguraŭ de reuşita afaceriĭ, intra în scenă un al treilea personaj, cu numele Kerim. Acesta opera.

Era un nenorocit, care fusese prins în laţ de ceĭ douĭ cămătarĭ, şi care drept răsplată a frumoaselor afacerĭ pe care le făcea, nu primea de cât un modest salariu.

Intr'o zi, ceĭ douĭ asociaţĭ îşĭ chemară complicele; era vorba de o afacere frumoasă.

Un bătrân bancher locuia aproape singur la marginea oraşuluĭ, într'o casă izolată.

Bătrânul avea mulţĭ banĭ, şi lovitura avea să fie frumoasă. Operaţia aceasta însă, nu era lipsită de pericole, din pricina unor câinĭ.

Kerim era foarte ingenios, dar nu prea avea mult curaj. Pentru a se hotărâ să primească, trebui să i se făgăduiască a treia parte din suma pe care avea s'o fure.

Afacerea se făcu şi avu rezultatul cel maĭ fericit, numaĭ cà Ben-Ahmed şi Mustafa începură a se gândi la mijloacele prin care ar fi putut să-l înlăture pe Kerim.

Era un tovarăş supărător; pe lângă că cerea banĭ, prezenţa luĭ chiar, iĭ făcea de multe orĭ să se înfioare.

Şi apoĭ, dacă vre-unul dintre furturĭ avea să fie descoperit într'o zi? Trebuiaŭ să sfârşească odată cu asemenea viaţă; aveaŭ acum destuĭ banĭ, şi puteaŭ să-şĭ pue în lucru minunatele lor calităţĭ, în direcţia cămătărieĭ.

Kerim trebuia suprimat, şi iată ce imaginară ceĭ douĭ complicĭ.

In ora când Kerim trebuia să vie pentru regularea socotelilor, ceĭ douĭ tâlharĭ aveaŭ să se aşeze la jocul de cărţĭ. Partida avea să pară interesantă, şi Kerim avea să fie invitat.

La mijlocul joculuĭ unul dintre eĭ avea să'ĭ strige că trişează.

De aicĭ, ceartă, înjurătură, bătae; în cele din urmă, Kerim avea să fie ucis. Ceĭ douĭ negustorĭ puteaŭ face lucrul acesta, pentru că din întâmplare, Kerim putea să fie înarmat, şi dânşiĭ se aflaŭ în legitimă apărare!

Kerim era un nenorocit, lipsit de orĭ-ce protecţie; cine avea să-l apere? Pe când dânşiĭ, din contra, se bucuraŭ de multe simpatiĭ. Afacerea nu putea să facă mult zgomot.

Planul era ingenios, şi reuşi de minune.

.... Când, la zgomotul enorm produs, servitoriĭ alergară, afacerea fu povestită cu un lux orbitor de amănunte.

Mustafa îşĭ făcuse chiar o uşoară zgârietură la braţ, cu iataganul luĭ Kerim.

Kaidul — judecătorul ţinutuluĭ — primi de bună povestea aceasta.

Kerim fu înmormântat, şi ceĭ douĭ cinstiţĭ negustorĭ fură lăsaţĭ în pace.

Numele lor deveni şi maĭ cunoscut, şi afacerile le merseră prosperând.

E adevărat că oameniĭ aceştia locuesc la Maŭrakesch, dar oare 'ĭ-o fi mustrat conştinţa?

Lucrurile acestea n'aŭ fost descoperite de cât după moartea lor, din nişte documente carĭ fură găsite din întâmplare. Eraŭ nişte scrisorĭ adresate de Mustafa luĭ Ben-Ahmed.

C. Arg.

SPRE ITALIA

In inima Tiroluluĭ de Nord, legendara şi idilica ţară a luĭ Andreas Hofer «Der Sandwirt von Passeyer», se întinde dealungul Inuluĭ, într'o vale încântătoare, oraşul Innsbruck, capitala celeĭ maĭ muntoase provinciĭ a monarchieĭ Habsburgice.

Pitit între munţĭ stâncoşĭ, cu frunţile de ghiaţă, muiate în norĭ, iţĭ face oraşul acesta impresia că e silnic aşezat, cu sgomotul ce fierbe înlăuntru-ĭ, tocmaĭ aicĭ, ca să curme tăcerea măreaţă şi sfântă a naturiĭ din preajma-ĭ şi să turbure visu-ĭ secular cu drumurĭ îndrăzneţ tăiate de mână omenească, cu palate şi vile cochete, cu gălăgia mulţimeĭ de oamenĭ ce furnică în acest centru de comunicaţie. Pe străzile late curate şi drepte, mişună, maĭ cu seamă în miezul vereĭ, tot soiul de turiştĭ cu pălăriuţa mică, verde, cu tipicul «Rucksack» în spate şi cu cazmaua, menită a se împlânta în pieptul de piatră al stâncilor.

Suĭ cărarea luminoasă ce duce spre Berg Isel. O ceată gălăgioasă de Englejĭ, în hainele lor tărcate, grăbeşte şi ea spre acest punct de atracţie al oraşuluĭ.

Pe culmea deluţuluĭ, pe un platoŭ verde, se ridică impunătoare, în mărime supranaturală, statuia luĭ Andreas Hofer. Pe chipul bărbos al eroului tirolez, în gestu-ĭ puternic, să întrevede bărbăţie, curaj; o figură de apostol neînduplecat al libertăţiĭ, a celuĭ maĭ preţios dar, de care îl poate învednici pronia pe un popor. Lipseşte însă pe faţă-ĭ zâmbetul amar, cu care va fi primit el adevărul crud că l'aŭ trădat mişeleşte chiar aĭ săĭ, aceia pentru carĭ 'şĭ-a dat viaţa aceia, pe carĭ a vrut să-ĭ ocrotească şi să-ĭ scape de sclavie şi supunere nedemnă. Ear când s'o fi trezit A. Hofer în Mantua, cu nenumărate ţevĭ lucioase de oţel, aţintite asupra sa cu gurile, ce varsă moarte, nu cred să fi avut sentimente de ură faţă de găziĭ săĭ, ci maĭ curând i se va fi strecurat o lacrimă sfioasă în barbă, în durerea cruntă de felul cum 'ĭ-aŭ mulţumit fraţiĭ săĭ de sânge pentru truda şi zelul săŭ neobosit.

Coborând acum pe altă serpetină de pe «Berg Isel» am în faţă renumitul «Martin wand», unde să fi rătăcit odată «ultimul cavaler», împăratul Maximilian I, în goana-ĭ pătimaşă după vre-o capră sprintenă.

Trecătoarea cea maĭ comodă şi maĭ mult întrebuinţată între Germania şi Italia era deja pe timpul Romanilor, pasul Brenner.

Drumul de fer, întocmit aicĭ prin anul 1867, îşĭ taie o cale romantică şi primejdioasă cu podurĭ, viaducte şi maĭ mult de 20 de tunelurĭ, carĭ îşĭ deschid hămesite gurile lor negre, ca să îmbrace în noapte balauriĭ iuţĭ, ce-ţĭ par a fi trenurile cu ochiĭ de foc.

Şi se aşterne trenul pe fugă, sboară, neobosit, în duruitu-ĭ monoton spre miazăzi, arzând, se vede, şi el de dor, să ajungă maĭ iute în ţara ceruluĭ veşnic senin.

Prin Gossenssas, Franzensfeste (a căreĭ nume indică menirea-ĭ de odinioară) şi

Brixen ajungem la Bozen (terminul oficios e: Bozen-Gries), orăşel drăguţ de munte, care-mĭ aduce în memorie un mic amănunt interesant din istoria neamuluĭ meŭ.

Aicĭ şi-a aflat odihnă veşnică Petru Şchiopul, fiul luĭ Mircea (Ciobanu), a căruĭ viaţă sbuciumată se încheiase, împărtăşind soarta multora din înaintaşiĭ şi urmaşiĭ săĭ, departe de patria iubită, ce ĭ urgisea atât de tare.

Petru Schiopul, de două orĭ Domn în Moldova (şi Muntenia) cutreerase, mazilit fiind, în pribegie toată Ungaria şi Austria, şi în urmă îşĭ pusese gândul cucernic să pelegrineze la vatra creştinătăţiĭ, apusene la Roma.

Cum obişnuiaŭ însă a călători voevoziĭ noştri pe vremurĭ, cu alaĭ, cu rădvane încărcate, cu toată averea lor mişcătoare, având ast-fel multe neplăcerĭ cu diferitele autorităţĭ, tot din această cauză, trebui, probabil, să-şĭ întrerupă şi Petru Şchiopu călătoria sa în Bozen, în urmă porunci primaruluĭ din acest loc, care se minunase de bună seamă de apucăturile orientale ale voiajorilor suspecţĭ. O soartă nemiloasă îl lăsa să moară aicĭ, între străinĭ, departe de dulcea-ĭ ţară, având în faţă-ĭ doar pe fiul săŭ, Ştefan.

Pe piatra-ĭ de mormânt se putea citi maĭ de mult următorul epitaf:*) «D. O. M. Luĭ Io. Petru, Domnul Moldoveĭ, din familia regală, corvinească, a Mihneştilor, care, ca să păstreze legea în Ştefan, fiul săŭ, părăsind de bună-voe ţara sa, învrednicindu-se de ocrotirea Augusteĭ case austriace, a murit în vârstă de peste şase-zecĭ de anĭ, la 1 Iulie 1594, om şi în nenorocire şi în fericire, preavestit în răsboiŭ şi pace».

De la Bozen începe a prevala idiomul italian; aşa de dulce şi melodic răsună graiul Italianuluĭ, în cât aĭ crede că anume există limba aceasta pe pământ, ca dintr'însa să-şĭ făurească geniul muziceĭ plăzmuirele sale cele maĭ sublime.

Urmează de la Bozen maĭ multe staţiunĭ neînsemnate, apoĭ Trento, capitala provincieĭ cu acelaş nume (germ. Trient), Mori şi în fine Ala, staţiune de revizuire vamală. De aicĭ prin Chiussa di Verona (Berner Klause), strâmtoarea cunoscută de prin războaele luĭ Frederic Barbarossa, intrăm în vasta câmpie lombardică, în Italia.

Italia! Ţara atâtor speranţe pătimaşe, ţara doruluĭ veşnic nesecat. Câte nu-mĭ spune numele tăŭ, îmbătrânit în gloriĭ şi mărirĭ, şi totuş veşnic tânăr şi mândru. Tu aĭ fost focarul lumiĭ, de pe timpul când tremuraŭ neamurile şi hordele cele maĭ sălbatice, la auzul numeluĭ tăŭ, până în vremile nouă, când 'şĭ-a mânuit atât de strălucit un Garibaldi paloşul întru renaşterea Italieĭ libere, de pe timpul când scria Virgil, în liniştea de la ţară, Bucolicele sale, până în secolul nostru, când îşĭ turna în bronzul versurilor «barbare» Carducci, gândurile sale, «păgâne de frumoase».

Şi intrând în ţara ce adăposteşte în umbră de cireşĭ înalţĭ temple ale artelor frumoase, mi se pleacă smerit gându-mĭ nemernic, ca gândul credinciosuluĭ când intră în templul Domnuluĭ.

I. Ionaşcu.

*) Vezĭ N. Iorga, Istoria Românilor în chipurĭ şi icoane, vol. I.

O CĂLĔTORIE IN TRECUT

TÊRGOVIŞTE

— Urmare şi fine —

Se ştie că la Târgovişte era un decanat şi că d'acolo se liberaŭ diplome de avocat palavragiilor chipeşĭ şi semeţĭ, şi sunt dintre aceştia mulţĭ care se chivernisiră poate cu mult maĭ strălucit de cât alţiĭ, carĭ şi-aŭ tocit coatele pe băncĭ, pentru câştigarea titlurilor lor. Cel din urmă decan a fost Nea Nae Chirculescu, care a murit acum câţĭ-va anĭ. El de sigur că ar fi fost măgulit de versurile publicate în numărul trecut. Ponosul de gurĭ de Târgovişte îl aŭ târgovişteniĭ de pe vremea luĭ Şuţu căruia iĭ veni gust a da de zestre domeniul Târgovişteĭ uneia din fiicele sale crezând că satul era fără câinĭ. Fără zăbavă Târgoviştenii, răsvrătiţĭ, plecară la Domn cu jalba în proţap făcând atâta zarvă în cât le rămaseră până azĭ porecla de: gură de Târgovişte.

Ca o făclie de veghe, lângă o ilustră moartă, maĭ rămâne in Târgovişte, măreţul turn al Chindieĭ, de unde am spus că Domnul ţăreĭ vedea pe inamicĭ la depărtărĭ de poştiĭ şi alergaŭ să întărească oraşul, de unde lor când venea soarele la Chindiĭ, le cânta meterhaneaua ca maĭ frumos până la eĭ, în palat s'audă, iar doamnele la toacă, în biserica Domnească de lângă palat, rugăciunea să meargă. Rămas-a pustiŭ turnul Chindieĭ, acolo ciorile într'insul găsindu-şĭ loc de odihnă.

Rămas-a ruină şi pustie frumoasa monastire a luĭ Radu, în care s'adăposteaŭ sute de călugărĭ credincioşĭ, după ce fuse pe rând: magazie de arme, cazarmă, şcoală de oficerĭ şi de copiĭ de trupă, spital şi închisoare prisonierilor Turcĭ, în urma războiuluĭ de la 1877–78. Capul viteazuluĭ Mihaĭ stă într'un răftuleţ ca de prăvălie, pe o perniţă de plisă spălăcită şi sărăcăcioasă de ţi-e maĭ mare jalea... Când îl vezĭ în acest hal, te apucă părerea de răŭ că n'a rămas pe câmpul Turdeĭ, poate că din ţărîna luĭ ast-fel sfinţită, ar fi răsărit niscar-va Moţĭ tot aşa de viteji ca dânsul, poate azĭ, de dorul fraţilor noştri de acolo, atât de amar n'am maĭ plânge. Şi totu-şĭ 'mĭ pare că mânăstirea Dealuluĭ o maĭ bună menire a avut ca palatele Domneştĭ ale Voivozilor noştri. In curtea lor s'a clădit chiar acum de curînd spitalul comunal ca şi cum, cât e Târgoviştea de mare şi de pustie, aiurea nu i-ar maĭ fi găsit loc. In dreptul unde se bănueşte că ar fi fost sala tronuluĭ, maĭ acum câţĭva anĭ sta un fierar, ungur şi acela; s'aŭ văzut aceste sacre ruine luminate feeric de văpăile cuşniţeĭ, de scânteile ce săreaŭ după nicovală din bătăile ciocanuluĭ; grădinele Doamnelor, pînă în albia Ialomiţeĭ, grădinăriĭ sârbeştĭ ajunseră pivniţele luĭ Mircea, Ţepeş, Radu, Mihaĭ şi Mateĭ Basarab care ştiaŭ atâtea taine din vremurile de grea cumpănă sunt închiriate pe 30 de leĭ anual bragagiilor bulgarĭ pentru gheţăriĭ. Urme n'aŭ maĭ rămas măcar din casele atâtor boerĭ de viţă, mitropoliţĭ, toţĭ de baştină din Târgovişte. Intâlneaĭ până maĭ erĭ alaltăerĭ, maĭ la fie-care pas, imense tunelurĭ boltite, cărora veacurile n'aŭ avut ce le face; aşa peste temeliile locuinţelor Dăneştilor, Drăculeştilor, Basarabilor, Brâncovenilor, Văcăreştilor, Cantacuzenilor, Floreştilor şi-aŭ clădit case abagiĭ, chiristigiĭ, toptangiĭ, boiangiĭ şi alţiĭ carĭ sfărâmară fără milă cele maĭ viĭ dovezĭ de mărire după care s'ar fi putut deduce nobleţea şi înflorirea boerimeĭ noastre între aniĭ 1716 — 1833. Iar casa nemuritoruluĭ Heliade, care trăi în zilele noastre şi care se vedea până maĭ deunăzi licărind, modestă, albă, şi spoită cu var, având un felinar către soare răsare şi lângă altarul bisericeĭ sf. Apostolĭ, ce s'a făcut? In locul pietreĭ comemorative care să arate unde s'a născut şi a trăit autorul. «Sburătoruluĭ» stă tabla: Moaşe cu diplomă.

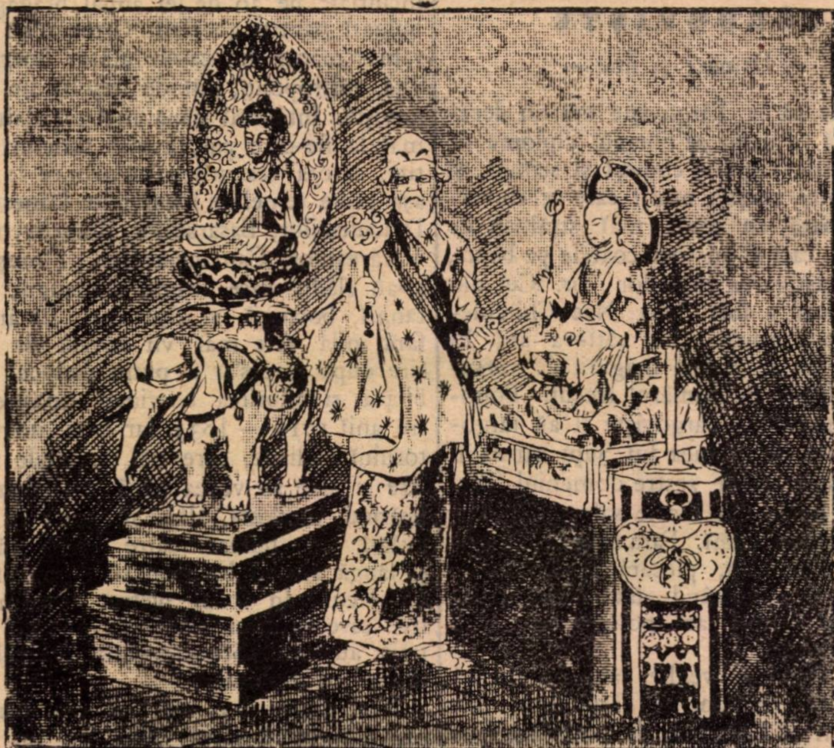
Aceĭ dintre d-v. carĭ aŭ avut ocasiunea a trece hotarul ţăreĭ, nu mă îndoesc că s'aŭ convins că nu există popor, care să nu-şĭ fi cinstit oameniĭ, să nu nu-şĭ fi sfinţit ruinele. Pretutindenĭ aceste moaşte scumpe sunt respectate. La noĭ ceĭ în drept s'aŭ deşteptat destul de târziŭ, după ce din ele n'a maĭ rămas nicĭ măcar scheletele pentru adorare. Câtă impresie nu simte cineva când vede la Versailles, palatul luĭ Ludovic al XIV din a căruĭ viaţă istoria face un secol tot aşa de însemnat precum a fost a luĭ Pericles şi a luĭ Octaviŭ August. Ce frumos îĭ stă Trianonuluĭ cu tot ce a servit ca mobilă luĭ Napoleon.

Sute de anĭ de ar trece şi frumosuluĭ Miramare valurile Adriaticeĭ n'aŭ ce'ĭ face, mereŭ el va rămâne păstrat cum e azĭ, ca şi cum Maximilian numaĭ cât şi-a luat calea către Mexic. Se respectează acolo până cel maĭ mic arbust plantat de mâna acestuĭ nefericit monarh, în acest vestit castel de lângă Triest, unde soarele trimete raze triste şi piezişe, florile parcă rămân mereŭ la aceiaş vârstă, glicinele sunt învelite cu ederă până sus pe coperiş, salamandriĭ odihnesc liniştiţĭ pe treptele scăreĭ de marmură albă de Carara; chiparoşiĭ şi sicomoriĭ din grădină jelesc înpreună cu valul pe ceĭ duşĭ, iar

leandri, muse şi camelii, se aud parcă şoptindu-şi.

Dar Germania? Are castele din timpul feudalismuluĭ şi sunt atât de închise, de zăvorite de apărate în contra intemperiilor în cât timpul îşĭ zdrobeşte în ele măselele luĭ de aramă, neavând ce le face. Intr'însele nu maĭ pătrunde nicĭ măcar raza soareluĭ spre a nu păli nimic din ceea ce s'ar putea deduce mărirea acestuĭ popor harnic şi înţelept. Şi Italia? Din palatele Cesarilor, Forul Roman, Forul luĭ Traian, Coloseul, Circul, şi băile de la Roma, nu poţĭ lua fiind păzite de custozĭ anume plătiţĭ pentru aceasta, lucru ce aşĭ dori să'l văz făcându-se şi la noĭ. Convinsă adânc ca această soră maĭ mare a noastră, Italia, că: ruinele aŭ un glas care îmbărbătează inimile, aprind, patriotismul viitoruluĭ maĭ bine şi maĭ desluşit ca toate pergamentele crisoavelor ţinute în arhive şi că trecutul glorios şi civilisaţia unuĭ popor se cunoaşte maĭ ales, după păstrarea monumentelor istorice şi religioase.

Smara

Savant în costum de bonz

PĂŢANIA UNUI SAVANT

D. Sommerville, ataşat la universitatea din Filadelfia în calitate de profesor de istorie, se specializase în studiul religiunilor Extremuluĭ orient şi nutrea de multă vreme ambiţia de a face o călătorie maĭ lungă prin China şi prin Japonia, pentru a aduce de acolo o colecţiune de antichităţĭ budiste, din carĭ să facă un muzăŭ.

Din nenorocire savantul avu prea multă încredere în unul dintre eleviĭ săĭ, un japonez, care se folosi de acest prilej pentru a strînge ceva parale. El porni de maĭ înainte spre ţara sa natală şi înfiinţă un fel de prăvălie, în care nişte oamenĭ abilĭ se puseră pe lucru zi şi noapte şi fabricară o mulţime de antichităţĭ budiste.

Când bunul domn Sommerville debarcă în Japonia, fostul săŭ elev iĭ servi de călăuză şi de interpret. Şi nu-ĭ fu de loc greŭ să'l facă să cumpere cu preţurĭ foarte urcate antichităţile fabricate de dînsul, pe care savantul orientalist le aduse în triumf la Filadelfia şi fondă cu din sele Muzăul Religiunilor.

Abia anul trecut, după moartea savantuluĭ, s'a observat că aproape toate obiectele colecţiuneĭ sale nu eraŭ de cât nişte trucurĭ maĭ mult saŭ maĭ puţin abile.

Lumea a rîs; fapt care nu te poate împiedica să vezĭ cât de tristă este această întâmplare.

Vetor.

PRINDEREA ELEFANŢILOR

In timpul uneĭ scurte şederĭ în Indiile engleze, avuĭ ocazia să asist la prinderea unuĭ elefant. O ceată de treĭ-zecĭ până la patru-zecĭ din aceste animale fusese semnalată în împrejurimile oraşuluĭ Tuli (provincia Madras), unde mă oprisem pentru câte-va zile. Foarte amabil, un ofiţer englez mă invită să iaŭ parte la această vânătoare, nouă pentru mine.

Soldaţiĭ cercetară bine drumul ce făceaŭ elefanţiĭ în fie-care zi ducându-se la izvor şi acolo săpară opt gropĭ largĭ şi adâncĭ de treĭ metri. Fundul gropilor îl acoperiră cu frunze şi ramurĭ ca să nu fie sdrobitoare căderea. După acea acoperiră gropile cu crăcĭ subţirĭ, peste carĭ puseră iarbă, şi se retraseră.

Tocmaĭ a treia zi veni un soldat şi anunţă pe ofiţer că un elefant a căzut într'o groapă. Dând ordin unuĭ «mahu»*) să aducă un elefant domestic, ofiţerul trecu pe la mine să mă ia şi urmaţĭ de sătenĭ şi soldaţĭ, merserăm la gropĭ.

Intr'adevăr o tînără femelă ocupa una din ele. Când ne văzu, se înfurie. Se asvârlea spre noĭ cu trompa întinsă să ne apuce, dar lovindu-se de păreţĭ, cădea îndărăt.

Insă nu e de ajuns să prinzĭ un elefant într'o groapă; trebue să-l şi scoţĭ de acolo şi aceasta este partea cea maĭ periculoasă şi maĭ obositoare.

Un soldat făcuse un laţ şi se încerca zadarnic să prinză animalul de gât, căcĭ el se apăra desperat. Trompa azvârlea laţul la o parte şi fie-care nouă încercare mărea furia femeleĭ, care sărea în groapă ca o nebună.

In fine laţul îĭ apucă gâtul: partida era pe jumătate câştigată. In zadar se maĭ încercă ea să scape saŭ să rupă laţul pe care îl legasem de un copac, căcĭ nu reuşi. După câte-va minute de sforţărĭ, se resemnă şi rămase liniştită.

In acest timp elefantul domestic venea tacticos zărind capul femeleĭ, se apropie curios şi atuncĭ cele două trompe se lipiră una de alta şi stătură aşa cât-va timp, ca şi când şi-ar fi spus ceva secret. Conducătorul legă laţul de elefantul domestic şi a doua parte a operaţieĭ începu îndată. Fără să'l îndemne cine-va, elefantul începu să tragă din răsputerĭ. Soldaţiĭ începură să lovească pe femelă cu nişte bastoane, ca să o silească să iasă, dar ea rezista şi elefantul începu să dea semne de enervare.

Un soldat atuncĭ avu o ideie genială. Desfăcându-şĭ brâul, îl învârti pe d'asupra capuluĭ. Femela, speriată, făcu o mişcare desperată pentru a sări afară. După două încercărĭ nereuşite, putu să'şĭ scoată afară picioarele din faţă. In acest timp elefantul, încurajat de «mahu», trase odată cu atâta putere, în cât femela eşi afară, căzu jos şi fu târâtă ast-fel o distanţă de vre-o 10—12 metri. Ea se ridică încet-încet, lovind furioasă cu trompa în toate părţile. Profitând de căderea sa, conductorul o legă de un picior, silind o să se supue, dar ea nu făcu aceasta de cât după vre-o treĭ zile.

Un alt ofiţer englez, care a trăit maĭ mulţĭ anĭ în Rhodesia, îmĭ povestea că după ce spionase maĭ multe zile o bandă de elefanţĭ, săpase tot aşa maĭ multe

*) Conducător de elefanţĭ.

gropi. Spre seară un locuitor venise să'l anunţe că un elefant căzuse în cursă.

Ofiţerul hotări să scoată a doua zi pe captiv, dar ordonă locuitorului să'l ţină în curent cu ori-ce s'ar întâmpla în cursul nopţei.

Pe la orele 12 locuitorul, care se culcase într'un pom, fu deşteptat de nişte zgomote ciudate. Fiind lună, putu să asiste la un spectacol unic în felul său.

Vr'o trei-zeci de elefanţi făcuseră cerc în jurul groapei. Doui din cei mai mari înaintară încet pînă la marginea groapei. Apoi îşi introduseră trompele în groapă, ca şi cum ar fi vrut să'i măsoare adâncimea. Peste puţin elefanţii începură să se retragă încet. Locuitorul observă că o a treia trompă se ţinea de cele ale elefanţilor şi înţelese, dar era prea târziu.

Cele două animale se expusese ca să scape pe camaradul lor care fusese prins. In zadar alergă locuitorul să înştiinţeze pe ofiţer. Când sosi acesta cu soldaţii, ceata dispăruse în adâncimile pădurii africane, departe de răutatea omenească.

Ploeşti. **I. Bărbulescu.**

INGROPATA DE VIE

— Urmare —

El supraveghia cu cea mai mare atenţie scrisorile şi le deschidea prin mijloace cunoscute numai de dînsul singur. Pînă acum Simpson anunţa mereu că 'şi continuă explorările.

Dar într'o dimineaţă Carjaval citind o scrisoare a canadianului, scăpă un strigăt de furie: de astă-dată căpătase siguranţa că soţia şi fiul său erau morţi şi se hotărî să se reintoarcă la New-York. De acolo avea să vie direct spre Martinica

Aceasta însemna ruina, înfrângerea definitivă!..

Şi când se gândea la silinţele pe cari şi le dăduse!.. Dusese o viaţă aproape onestă!..

Banditul strângea din pumni de furie. Nu era înebunitor oare să-şi spue mereu: «Aici, aproape de tot, într'un perimetru de abia o sută de metri pătraţi, sunt îngropate milioane, adică viaţa, bucuria, viitorul»!.

Şi toate acestea aveau să-i scape!..

Era în biuroul lui Lever, regulând nişte conturi, cari îi erau tot aşa de indiferente ca şi amintirea primei sale crime. Privea în jurul lui ca şi cum ar fi aşteptat să izbucnească de unde-va soluţia mult dorită, din păreţi, din tavan...

De odată, îndreptându-şi ochii spre fereastră, văzu mai mulţi negri alergând încoace şi încolo, cu mutrele speriate.

— Drace!.. murmură dînsul, ce naiba s'a mai întâmplat? şi alergă să vadă.

Se întâlni faţă în faţă cu Lever.

Menorocitul colon îi strigă din fugă:

— Fiica mea a murit!..

— Cine?.. D-şoara Henrieta?

Cu toate că întâmplarea aceasta nu-l îndurera de loc, Carjaval rămase uimit. Abia cu o oră mai înainte se întâlnise cu frumoasa copilă şi o văzuse radioasă, plină de sănătate.

Mica Toka alerga şi ea.

— Ce s'a întâmplat? o întrebă Carjaval.

— Li citit jurnalul!.. Li supărat!.. Li căzut!..

Oare ce însemna această nouă complicaţie?

Iată ce se întâmplase.

Ziarul coloniei, «Monitorul Martinicei», sosise în dimineaţa aceea ca de obiceiu. Henrieta rupsese banda şi-l luase cea d'intâiu pentru ca să-l citească.

In capul primei coloane erau scrise următoarele:

«Catastrofă maritimă. Scufundarea vasului «Brems».

Amănuntele lipseau. Vestea venise din Anglia.

Vasul de care era vorba se scufundase împreună cu tot echipagiul.

Henrieta scosese un strigăt teribil, apoi căzuse leşinată.

Pe vasul «Brems» se îmbarcase Albert de Tresmes, logodnicul ei. Şi vestea dureroasă a scufundării o fulgerase.

Dr. Gerard, chemat în grabă, crezuse că e vorba de o sincopă la fel cu cea precedentă.

Dar de astă-dată, vai, nici o îndoială nu mai era cu putinţă. Ori-ce speranţă ar fi fost zadarnică: inima nu mai bătea.

Cu toate acestea medicul nu voia să se mărturisească învins. Timp de ore întregi se sili să reinsufleţească corpul rece al fetei.

Confraţii săi, chemaţi în grabă, recunoscură cu toţii semnele neîndoelnice ale morţei.

Desperarea părinţilor era la culme.

D-na Lever părea că avea să-şi urmeze copila în mormânt. Lever voia să se sinucidă şi trebui să fie supraveghiat de aproape.

— Dar de ce mă sil'ţi să trăesc? strigă dînsul. Oare viaţa nu s'a sfâşit pentru mine?

Ştirea se răspândise ca fulgerul şi tot personalul fermei era adunat în curte; se auzeau numai vaete.

Dr. Gerard însuşi plângea ca un copil.

Nu era oribilă oare moartea aceea în pragul fericirei?

Zgomotul catastrofei se răspândi şi în oraş; colonul se bucura de o atât de bună reputaţie, în cât durerea care îl lovea era privită ca un doliu general.

Autorităţile oraşului se grăbiră să-i prezinte condoleanţe; era un adevărat şuvoiu de vizitatori consternaţi la casa lui Lever.

Nenorocitul abia putea răspunde tuturor acestor dovezi de dragoste sinceră; el nu mai ştia acum de cât să suspine.

Carjaval era poate singurul om care nu fusese nici cătuşi de puţin îndurerat; încercase şi el să facă cor cu tristeţa generală.

Dar, îi trebuiau prea mari sforţări pentru ca să poată ajunge la acest rezultat.

In cele din urmă se duse să se închidă în camera sa, în tovărăşia unei sticle cu alcool.

Ori cât de tristă era situaţia, trebuiră să se gândească la ultimele ceremonii.

Copila, îmbrăcată în rochia ei de mireasă, pe care n'avea s'o poarte nici o-dată în viaţa pământească, fu depusă pe un pat de paradă cu faţa descoperită, senină, ca o statue de ivoriu.

Sărmana mamă rămase îngenunchiată lângă dânsa, şi toate fetele din oraş defilară pe lângă pat, depunând coroane de flori.

Şi orele trecură, şi ziua şi noaptea... şi încă o zi, şi încă o noapte; în dimineaţa celei de-a treia zile, fu săvirşită ceremonia supremă.

Voinţa lui Sever fu ca copila să fie depusă în frumosul cavou pe care şi-l construise pentru sine însuşi.

De atunci, planurile sale fuseseră schimbate; bietul om credea că monumentul acela avea să rămâe pentru tot-d'a-una numai ca o simplă podoabă, de vreme ce socotea să se reintoarcă în Franţa.

Şi iată că acum, tocmai copila lui adorată trebuise să rămâe acolo în pământul colonial, departe de patrie.

De alt-fel, tatăl şi mama sa, socoteau că în curând aveau s'o ajungă şi ei.

Lever, ascultând de impulsul unei sentimentalităţi bizare, ordonase ca fiica sa să nu fie pusă în sicriu. Hanrieta fu întinsă pe un pat plin de flori, în haine de ceremonie; se părea că a doua zi avea să se scoale de acolo, pentru a se duce la biserică.

Nimeni nu se împotrivi acestei dorinţe, care fu întocmai executată; mai târziu aveau să aibă destulă vreme pentru a proceda la îmbălsămarea şi sigilarea corpului.

Şi clopotele sunară, şi întregul cler al oraşului veni cu mare pompă să ridice corpul aceleia, care murise victimă a amorului ei prea înflăcărat.

Sub frumosul soare al Antilelor, ceremonia aceasta fu o manifestare de durere, o tristeţă negrăită.

Tatăl voi să guste până la sfârşit fiorii acelei scene dureroase; el însuşi ajută la coborâtul fiicei sale în cripta mausoleului, şi veghiă ca totul să se petreacă în regulă. El însuşi îi acoperi corpul cu lungul văl de caşimir alb.

Apoi, preoţii îngânară ultimele rugă-

ciunĭ... Mormântul fu acoperit. Lucrătoriĭ ţintuiră piatra.

Totul era sfârşit.

— Amice, zise d-na Lever, zdrobită de durere, sprijinindu-se de braţul soţuluĭ, să nu întârziem prea mult în lume».

XI

Deslegarea enigmeĭ

Carjaval luase şi dânsul parte la ceremonie, grav şi corect.

Adevĕrul este că era pe jumătate beat de oare-ce îşĭ încredinţase grijile uneĭ sticle cu vin vechiŭ.

Dar la dânsul starea aceasta era aproape naturală, aşa în cât, nu'şĭ perdu nimic din impozanţa pe care o avea de obiceĭ.

Lever găsi timpul să-ĭ mulţămească, printr'o strângere de mână prietenească.

In fundul cugetăriĭ sale, Carjaval era cât se poate de nemulţămit. Cu tot optimizmul săŭ, începuse să fie disperat, să se îndoiască de reuşita întreprinderiĭ sale.

De când venise în casa luĭ Lever, nu făcuse nicĭ un pas înainte. Misterul rămânea mereŭ tot aşa de nepătruns... Joe Nick îĭ atrăsese atenţia asupra misteruluĭ, dar de sigur că bătrânul bandit se înşelase.

Dacă Lever ar fi ascuns în cimitir o casetă care conţinea patru milioane, ar fi trebuit să se trădeze vre-o dată prin vre-un cuvânt necugetat, prin vre-un gest cât de mic.

Dar atuncĭ, unde era caseta? Carjaval începea să se întrebe dacă nu cum-va toată afacerea aceia era un vis, o fantasmagorie?

Oare Morales nu se înşelase? Nu!... de vreme ce Simpson vorbise despre acelaş lucru în scrisorile sale.

— Sunt sătul până în gât! îşĭ spunea dânsul. Voĭ pleca de aicĭ; mă voiŭ reîntoarce la New-York. Acolo va trebui să găsim noĭ o altă soluţie.

E stupid lucru să staŭ ast-fel, nemişcat urmărind mereŭ o cale pe care nu pot avea nicĭ un succes.

După ceremonie, Carjaval se duse să se instaleze pe un scaun, sub umbra unor tamarinĭ; vinul, oboseala, fură maĭ puternice de cât organizmul săŭ de fier.

Banditul adormi. Trebue să spunem că Carjaval, ca toţĭ oamenĭ din ţările calde, avea o slăbiciune particulară pentru bijuteriĭ. In inelarul mâneĭ stângĭ, purta un inel gros de aur, care putea să aibă o valoare de câţĭ-va dolarĭ.

Fără îndoială, de cât-va timp omul nostru slăbise, căcĭ inelul—care altă-dată era strâns pe deget, acuma se mişca cu înlesnire.

Şi cum dânsul ţinea mâna în jos, inelul lunecă puţin câte puţin, şi căzu pe nisip.

Cu toate că dormia destul de adânc, Carjaval avu noţiunea incidentuluĭ petrecut. Deschise ochiĭ, şi văzu.

Toka, sălbateca Toka... ridicase inelul şi fugea cu dânsul.

A!... asta era prea din cale-afară... Carjaval prădat!... Era ceva ridicol şi extraordinar în acelaş timp.

Banditul sări în picioare, şi alergă repede după tâlhăriţă, care fugea cât putea de iute.

Avea s'o prindă, fără îndoială. Cu toate acestea ştrengăriţa era şireată, şi tocmaĭ când credea că a pus mâna pe dânsa, atuncĭ îĭ scăpa din noŭ.

— Staĭ, tu, tâlhăriţo! îĭ strigă dânsul furios; te învăţ eŭ minte.

Partida nu era de loc egală, de oare-ce, un singur pas al luĭ Carjaval valora cât cincĭ de aĭ feteĭ.

In cele din urmă, disperată, vĕzându-se aproape de a fi prinsă, ştrengăriţa făcu o ultimă sforţare, şi se îndreptă spre coliba eĭ, pe care cititoriĭ noştriĭ o cunosc.

Carjaval întins după dânsa, o prinse şi 'ĭ smulse inelul cu violenţă.

Fata, înspăimântată, începu să ţipe şi se trânti la pământ.

Carjaval privi în jurul săŭ.

Coliba ştrengăriţeĭ era o încăpere cât se poate de curioasă.

Obiecte de tot soiul eraŭ aruncate în toate părţile, dând colibeĭ o aparenţă exotică.

Şi în mijlocul aceleĭ îngrămădirĭ bizare, de peticĭ colorate, de ace, de sticle, de broşe stricate, de fotografiĭ, Carjaval zări o hârtie albă, care avea în mijlocul eĭ câte-va rândurĭ secrete.

Prin ce împrejurare observă dânsul tocmaĭ hârtia asta?.. Era un fel de instinct.

Când se apropie şi o examină maĭ de aproape, nu-şĭ putu stăpâni un strigăt de bucurie.

Hârtia aceia conţinea mult căutata chee a logogrifuluĭ.

— Prin ce împrejurare era acolo?... Drace!... Toka o furase.

In adevăr, ne aducem aminte, cum ştrengăriţa ridicase hârtia de pe covor, şi dispăruse repede cu dânsa.

Inima banditului bătea să-ĭ spargă pieptul.

Apucă hârtia şi alergă ca un nebun spre camera sa. Ajuns acolo, se închise cu zăvorul, şi examină cu aviditate preţiosul document.

După o muncă obositoare de o jumătate de oră, ajunse să formeze următoarea frază:

«Fundul caseteĭ este cu basculă. Bascula aceasta poate fi mişcată apăsând un resort, care să găseşte d'asupra uşeĭ caseteĭ. Obiectul pe care voim să-l ascundem, cade atuncĭ într'un conduct, şi ajunge până la sub-solul caseĭ, aproape de zidul cimitiruluĭ, drept în faţa mormântuluĭ familieĭ mele. Ridicând o placă de marmură care poartă un semn la mijlocul eĭ, dăm peste o manivelă. E destul să apese cine-va această manivelă, pentru ca obiectul să apară.

Carjaval depusese multă muncă până să ajungă la acest rezultat; dar ce rezultat! Era timpul, sfîrşitul tuturor chinurilor, viaţa fericită, liniştea, îndeplinirea tuturor idealurilor!... Ah! ce mulţumit avea să fie Morales!

— Haide! haide! amice Carjaval, nu te turbura, murmură dânsul, cercând să-şĭ stăpânească emoţia. Fiĭ tare? Gândeşte-te la Morales? Patru milioane!

Şi cu o bucurie copilărească, îşĭ socotea mereŭ cifra aceasta, care rezuma toate speranţele, toate ambiţiile sale.

Ce era de făcut? Drace! Oare maĭ putea să stea la îndoială? Planul era era foarte simplu: n'avea de cât să se ducă în cimitir şi să se conforme instrucţiilor, pe care acum le cunoştea aşa de bine.

Fără îndoială, era acolo o moartă.... Dar putea oare dânsul să se oprească în faţa unor asemenea consideraţiĭ copilăreştĭ?

Maĭ avea timp să facă pe sentimentalul, saŭ pe religiosul?

Trebuia numaĭ, să se pregătească bine, cu toate instrumentele necesare. Maĭ întâiŭ de toate avea necesitate de o lanternă; apoĭ, un revolver... Nicĭ odată nu poate şti omul ce i se va întâmpla. Şi maĭ trebuia o daltă...

... Când în toată încăperea domnea o linişte de moarte, Carjaval eşi din camera sa, în vîrful picioarelor. Era o noapte întunecoasă, fără lună; timp potrivit pentru o expediţie atât de macabră.

De jur-împrejur, nu se auzea nicĭ cel maĭ mic zgomot.

Carjaval era înarmat cu toate instrumentele necesare.

Pentru a fi şi maĭ sigur că nimenĭ nu-l va vedea, Carjaval urmă un drum dosnic. In loc să intre pe poartă, sări zidul cimitiruluĭ; era un om destul de abil pentru asemenea salturĭ.

Cu băgare de seamă înaintă printre morminte. Nu-ĭ fu greŭ să deosebească mausoleul luĭ Lever, şi merse drept spre dânsul.

Liniştea era completă. Nicĭ măcar vîntul nu sufla.

Fără să ştie de ce, banditul se simţea impresionat.

— Carjaval! amice Carjaval! murmura dânsul, nu cum-va veĭ avea înfiorările uneĭ fetiţe de cincĭ-spre-zece anĭ? Gândeşte-te că este vorba aicĭ de patru milioane!

Se opri lângă treptele mausoleuluĭ.

Cunoştea bine modul de aşezare al monumentuluĭ, aşa în cât nu-ĭ fu greŭ să găsească piatra cu inscripţia.

Căută o deschizătură; introduse dalta, şi după o sforţare de câte-va momente, piatra cedă.

Acum banditul aprinse lanterna. Privi în jurul săŭ şi tresări.

Moarta stătea întinsă pe patul eĭ simbolic, nemişcată, cu faţa acoperită de vălul eĭ alb de mireasă.

Carjaval se înfioră până în măduva oaselor; dar aproape îndată îşĭ recăpătă curajul. Un gând îĭ iluminase creerul.

Se lăsase să cadă în cavoŭ, fără să se

gândească cum avea să iasă de acolo.

Oare nu cum va avea să fie obligat să rămâie în mormînt până a doua zi? Îşi preumblă privirea-ĭ scrutătoare de jur-împrejurul criptei, şi avu un suspin de uşurare.

O scară era rezemată într'un colţ; fusese o măsură de prevedere a îngrijitoruluĭ.

Prin urmare, era salvat. Afacerea îşĭ urma cursul eĭ normal, şi orĭ-ce primejdie părea înlăturată.

Dispoziţia interioară era întocmaĭ aşa cum se spunea în criptogam.

Dar când banditul întinse mâna spre cavitatea în care trebuia să găsească caseta cu milioanele, rămase ca trăsnit, cu fruntea îngheţată de o sudoare infernală.

Nu găsea nimica.

Era cu putinţă oare? Căută din noŭ, îşĭ introduse mâinile până la umerĭ, dar totul fu în zadar.

Zguduitura era prea puternică. Mizerabilul nicĭ nu maĭ era în stare să raţioneze, să-şĭ dea seamă de cele ce se petreceaŭ în jurul săŭ. Nu ştia bine ce i se întâmplase; creerul îĭ era ca zdrobit.

Rămăsese lipit de zid, incapabil să facă o singură mişcare, să pronunţe un singur cuvânt.

XII

Fatalitate

Albert de Tresmes, după cum povestea în corespondenţele sale pline de entuziasm, primise în sfârşit de la minister, aprobarea planurilor sale de vapoare submarine.

Lucrările sale atrăseseră atenţia şefilor marieĭ. O telegramă urgentă îl rechemă din China.

In nişte împrejurărĭ atât de excepţionale, 'ĭ-ar fi venit foarte greŭ să ceară un concediŭ; dar şi de astă dată, norocul fu de partea sa.

Atelierele şi basenurile de la Brest eraŭ în reparaţie, aşa în cât putu să ceară şi să obţie concediul de care avea nevoe.

Vasul «Brems» era gata de plecare şi Albert porni spre America de Sud.

Atuncĭ îşĭ anunţă dânsul şi familieĭ Lever sosirea. Inima luĭ Albert era plină de bucurie; viitorul îĭ surâdea şi se lăsa legănat de cele maĭ dulcĭ visurĭ.

Vasul înainta repede spre Santander, când, de o dată, în golful Gasconieĭ, o furtună teribilă se deslănţui.

Vaporul era solid şi putu rezista cu înlesnire furtuneĭ; căpitanul era un vechiŭ marinar, care văzuse multe în viaţa luĭ, şi ştia să iasă cu succes din cele maĭ grele situaţiĭ. Disciplina pe bord era de fer, şi ofiţeriĭ eraŭ cât se poate de devotaţĭ.

Dar ce puteaŭ face dânşiĭ împotriva fatalităţeĭ.

Tocmaĭ când furtuna era în toiul eĭ, explozia izbucni în camera maşinelor, şi vasul rămase jucăria valurilor.

Urmară aceste nopţĭ lungĭ, chinuitoare, nemaĭ sfârşite. Maĭ multe vase trecură prin apropiere, văzură primejdia, dar le fu cu neputinţă să se apropie.

Din fericire, colosul era rezistent şi se ţinu mereŭ la suprafaţă.

In cele din urmă marea se maĭ linişti, şi vasul putu să fie condus până la Santander.

Dar acuma, maĭ înainte de a 'şĭ putea continua călătoria, trebuia să fie supus unor reparaţiĭ radicale.

Era o întârziere prea mare, şi de aceia Albert se hotărî să se îmbarce pe alt vas.

Tocmaĭ, un mare transatlantic făcea drumul spre Antile; d. de Tresmes se folosi de acest prilej şi 'şĭ continuă drumul.

De abia acum află dânsul că pretutindenĭ se răspândise zvonul despre perderea vasuluĭ «Brems».

Ar fi putut să expedieze o telegramă în Martinica, dar nicĭ nu se gândi la aşa ceva. De unde putea dânsul să-şĭ închipue că sinistra veste a scufundăriĭ vasuluĭ «Brems» ajunsese aşa de repede până în Antile?

Cu toate acestea, fără să ştie de ce, în timpul drumuluĭ, o nelinişte îl coprinse.

Presimţirĭ funeste îl agitaŭ. Călătoria, care se începuse în nişte condiţiĭ aşa de frumoase, începuse acuma să-l înspăimânte.

I se părea că n'avea să maĭ ajungă nicĭ o dată.

In sfârşit, într'o zi căpitanul îĭ zise:

— Mâine seară vom fi aproape de S-tul Petre. Va fi prea târziŭ pentru ca să ne maĭ putem aventura în strâmtoare. Dar pentru ca să-ţĭ arăt cât de mare este interesul pe care ţi-l port, îţĭ voĭ pune la dispoziţie o barcă, şi voĭ ordona să fiĭ condus până în port.

Căpitanul se ţinu de cuvânt, şi a doua zi, după apusul soareluĭ, Albert de Tresmes punea piciorul pe pământul Martiniceĭ.

Tânărul ofiţer alergă de-a dreptul spre casa luĭ Lever.

Găsi poarta deschisă. Curtea şi grădina eraŭ cufundate în cea maĭ completă tăcere. Albert se înfioră. I se părea că suflarea morţeĭ trecuse pe acolo.

In sfârşit, zări o rază de lumină într'o cameră şi se îndreptă într'acolo.

Deschise uşa şi trecu pragul.

Apariţia luĭ fu salutată cu un strigăt sfâşietor. Lever sărise în picioare şi alergase spre dânsul.

— Albert!.. Albert!.. striga bietul om; d-ta eştĭ?

D-na Lever căzuse pe un fotoliŭ, leşinată.

— Dar ce aveţĭ? Ce se petrece? exclamă Albert îngrozit. S'ar părea că prezenţa mea vă înspăimântă.

— Copilul meŭ! suspină Lever, strângându-l în braţe.

Trecură câte-va momente până când bietul colon să se poată explica.

Hanrieta moartă! moartă de desperare! Ştirea aceia falsă care-ĭ sosise cu cincĭ-spre-zece zile după salvarea vasuluĭ «Brems»!

«Dar asta era o adevărată crimă! Reporteriĭ eraŭ nişte asasinĭ!

D-na Lever, revenindu-şĭ în fire, fu apucată de o adevĕrată criza de desperarea... Durerea bieteĭ femeĭ era şi maĭ vie acuma. Lever se temea să n'o vadă şi pe dânsa căzând, fulgerată de atâta zdruncinare.

Albert îşĭ frângea mâinele ca un nebun şi nu ştia ce să se facă.

— Voesc s'o revăd! strigă tînărul de odată... Voesc să-ĭ daŭ sărutarea de mire.

XIII

In mormînt

L'am lăsat pe Carjaval în mormîntul sărmaneĭ Hanrieta; mizerabilul fusese aşa de adânc zdruncinat în cât era aproape să-şĭ peardă raţiunea.

Suferise atât de mult; îşĭ dăduse atâta osteneală, pentru ca apoĭ, tocmaĭ în momentul când credea că a ajuns ea ţinta dorită, să vadă visul risipindu-i-se ca un nor de fum.

Se înşelase oare? Nu! era cu neputinţă! Criptogamul vorbea lămurit, cele patru milioane trebuiaŭ să fie acolo sub blocul de marmoră.

Carjaval făcu o sforţare supremă şi reuşi să-şĭ stăpânească nerviĭ. Căută, căută din noŭ, cu atenţie, introducându-şĭ mâinele în ascunzătoare până la coate.

Dar, de odată se înfioră; fruntea îĭ era rece, ca prinsă între două sloiurĭ de ghiaţă.

Era iluzie oare? Indărătul luĭ, în mijlocul aceleĭ tăcerĭ mormântale, pe care n'o turbura nicĭ măcar un bîzîit de muscă, auzise un suspin.

Banditul nu îndrăznea să întoarcă capul.

I se părea că trăeşte un vis îngrozitor. In zadar se încerca să fie tare, să se stăpânească.

Dinţiĭ îĭ clănţăneaŭ în gură, tremura ca un copil.

Şi zgomotul acela neînţeles, bizar, continua mereŭ la spatele luĭ... Era un suspin lung, nespus de jalnic, care părea că vine din altă lume; era un suspin atâta de emoţionant şi de înfiorător, în cât ar fi trebuit să fie cine-va de piatră, pentru ca să nu se înfricoşeze.

Dar, o forţă maĭ mare de cât însăşĭ groaza care îl zguduia îl sili să se întoarcă.

Acum rămase ca o stâncă de piatră, cu ochiĭ dilataţĭ în orbite.

Carjaval era unul dintre ceĭ maĭ îndrăzneţĭ banditĭ; el făptuise cele maĭ groaznice crime cu un sânge rece perfect... Cu toate acestea, simţea că acum

se redeşteaptă într'însul toate superstiţiile u or timpurĭ vechĭ. Era oare o femee? Saŭ era un spectru?

Moarta se ridicise de pe pat, şi mergea acum cu paşĭ înceţĭ, spre deschiderea mausoleuluĭ.

Oare vedea dânsa? Inţelegea în ce loc se află?

Un gând ilumină creerul luĭ Carjaval. El nu maĭ căuta acum să înţeleagă ce se petrece, nu maĭ căuta să ştie dacă are în faţa luĭ un cadavru, saŭ o moartă înviată.

O vedea mergând spre deschiderea mausoleuluĭ, o vedea luând scara şi lipind-o de zid. O vedea pregătindu-se să urce treptele.

Atuncĭ se gândi că dacă femeia saŭ... umbra aceia, avea să iasă din mormînt şi dânsul avea să rămâe acolo, piatra de marmoră avea să fie din noŭ aşezată la locul eĭ, şi dânsul avea să rămâe înmormîntat pentru tot-d'a-una, înmormîntat de viŭ!

Părul i se zbîrlea în vîrful capuluĭ.

Şi gândul acesta, gândul teribil de a se vedea înmormîntat de viŭ fu maĭ puternic de cât însăşĭ inerţia în care căzuse. Se repezi înainte, rostogoli femeia de pe scară şi cu mişcărĭ repezĭ, înfrigurate începu să urce treptele. Când ajunse sus, când puse piciorul pe pămîntul solid, respiră uşurat, din fundul plămânilor.

Dar iată că de odată o umbră se înălţa în faţa luĭ.

— Mizerabile! îĭ strigă o voce necunoscută; ce cauţĭ tu aci?

Era un noŭ duşman; cu atât maĭ răŭ pentru dînsul! Şi scoţându-şĭ revolverul de la cingătoare, îl descărcă asupra luĭ. Dar mâna îĭ tremura, glontele îşĭ greşi ţinta. Duşmanul săŭ scoase sabia şi-ĭ-o împlântă cu furie în piept.

Carjaval căzu, blestemând.

— Ajutor! se auzi o voce slabă din fundul mormîntuluĭ.

— Henrieta! Henrieta! e vie!

Ah! ce înseamnă oare toate acestea?

Şi Albert de Tresmes se repezi înainte şi-'şĭ apucă logodnica în braţe; apoĭ alergă cu dânsa ca un nebun şi eşi din cimitir.

XIV

EPILOG

Orĭ cât de extra-ordinar ar fi fost evenimentele, orĭ cât de aproape ar fi fost întâmplarea aceleĭ nopţĭ de minunele lumeĭ antice, trebuiră să se plece în faţa realităţeĭ.

Doctorul Gerard îşĭ muşca buzele de ciudă şi declară în gura mare că nicĭ odată nu avea să se maĭ încreadă în vorbele colegilor săĭ.

Trebuise ca un mizerabil să violeze mormîntul copileĭ, pentru ca dânsa să nu rămâie înmormîntată pentru tot-d'a-una de vie.

Din fericire, Henrieta scăpase. Fusese somnul eĭ cel maĭ lung, cel maĭ adânc; un somn fără visurĭ.

Apoĭ, de odată, i se păruse că simte pe faţă, desmierdarea unuĭ vînt primăvăratec; atuncĭ se deşteptase. Era momentul în care banditul dăduse la o parte blocul de marmoră, şi aerul rece al serіĭ pătrunsese în mausoleŭ.

Şi iată că, după zguduirea brutală care urmase, când Carjaval o îmbrâncise cu violenţă de pe scară, o voce cunoscută, o voce dulce şi iubită, o adusese la realitate.

Era din noŭ viaţa... Viaţa şi fericire..

Carjaval fu găsit mort, la o distanţă de câţĭ-va paşĭ de mormânt. Lever nu putea să-şĭ creadă ochilor.

Numaĭ când intră în camera banditului, putu să aibă deslegarea enigmeĭ. Găsi aicĭ scrisorile luĭ Morales şi cheia criptogamuluĭ.

.... Şi dacă este să spunem adevărul, bunul colon nicĭ nu păstra ciudă fostuluĭ săŭ intendent; căcĭ, fără dânsul, iubita luĭ copilă ar fi rămas pentru tot-d'a-unaîn fundul mormântuluĭ.

A doua zi sosi o scriscare de la Simpson, prin care canadianul anunţa că îşĭ sfârşise toate afacerile, şi că în curând avea să sosească.

Şi cum în tot-d'a-una, după zilele cele maĭ teribile de furtună, soarele se înalţă radios, şi atmosfera pare în sărbătoare, tot aşa şi în casa luĭ Lever se aşternu din noŭ fericirea.

Peste o lună, Albert de Tresmes îşĭ unea destinul cu acela al domnişoareĭ Henrieta, care era maĭ frumoasă, maĭ radioasă de cât orĭ-când.

— Acum nu maĭ aveţĭ de ce să vă temeţĭ! spunea doctorul Gerard. Căsătoria este cel maĭ bun leac împotriva nervozităţeĭ.

La ceremonia religioasă luă parte şi Wiliam Simpson, al căruia depozit fusese ridicat de Lever şi depus la banca naţională a ţinutuluĭ, cu o zi maĭ înainte de tragedia la care am asistat.

Colonul reuşise să 'şĭ vîndă într'un mod avantagios proprietăţile, şi acum nimic nu-ĭ maĭ împedica de a se reîntoarce în Franţa, şi a trăi liniştiţĭ acolo.

Hanrieta voi s'o ia şi pe mica Toka cu dânsa, la Paris; era o slăbiciune pe care nimenĭ nu căută s'o explice.

Şi pentru a sfârşi cu toate personagiile povestireĭ noastre, trebue să maĭ spunem un cuvânt şi despre Morales.

Banditul o sfârşi răŭ, răŭ de tot.

Ne maĭ primind banĭ de la tovarăşul săŭ fu dat afară din casa de sănătate în care fusese internat, şi se apucă din noŭ de crime.

Fu prins în urma unuĭ asasinat, şi condamnat la moarte.

Muri pe un eşafod de fabricaţie nouă, electrocutat

— SFÂRŞIT —

La o cafenea din Casablanca

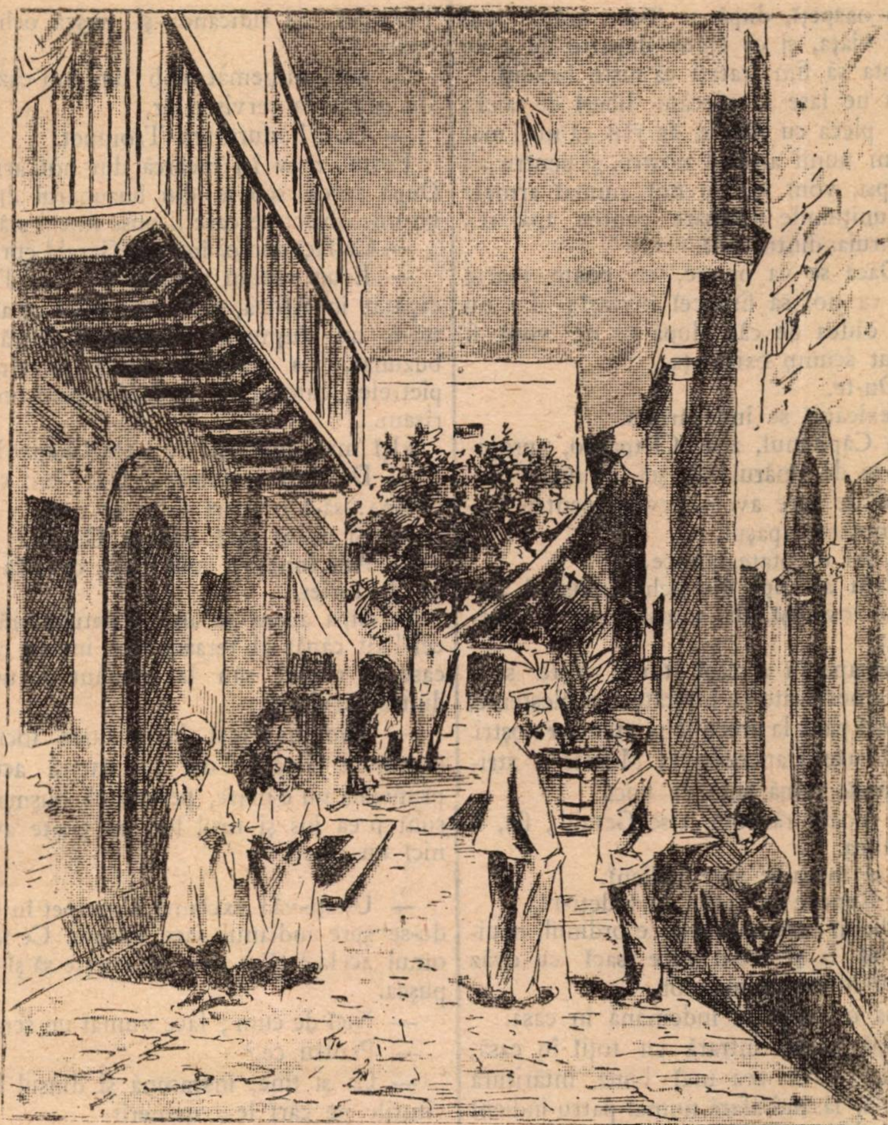
VEDERI DIN MAROC

După ultimele evenimente de la Casablanca şi maĭ cu seamă după apariţia aerostatu'uĭ militar, musulmaniĭ par a fi fost cuprinşĭ de o groază superstiţioasă.

Insuşĭ guvernatorul Casablanceĭ, Mulay El-Aimir, a luat oare-carĭ măsurĭ împotriva unor triburĭ muntene carĭ în toate timpurile aŭ fost gata la revoltă.

Dansatoare arabă

Clădirea consulatuluĭ spaniol din Casablanca

După ultimele ştirĭ sosite, actualmente domneşte calmul pe acolo; în toată regiunea de sub dependinţa luĭ Mulay-Hafid nu s'a semnalat nicĭ cel maĭ mic incident.

De liniştea care domneşte s'a folosit corespondentul unuĭ ziar italian pentru a lua câte-va fotografiĭ de prin partea locuļuĭ, pe carĭ le reproducem şi noĭ.

Prima ilustraţie reprezintă interiorul uneĭ cafenele din Casablanca; este un peisaj pur oriental. Drept orĭ-ce mobilă nu se văd de cât covoare. Cea-l'altă reprezintă clădirea consulatuluĭ spaniol din Casablanca.

Indigeniĭ, cu toată ura sălbatică pe care o manifestă une-orĭ pentru europenĭ, aŭ de obiceiŭ un respect destul de mare pentru toţĭ reprezentanţiĭ oficialĭ aĭ statelor străine.

Cu acest prilej corespondentul despre care vorbim a făcut observaţia că, cântăreţele din Casablanca sunt demne de luarea noastră aminte atât prin frumuseţea lor deosebită, cât şi prin originalitatea cântecilor pe carĭ le debitează.

Cuvintele acestor cântice sunt de multe orĭ banale, lipsite de orĭ-ce interes; dar melodiile pe carĭ sunt aranjate posedă o cadenţă uniformă pînă la adormire şi în acelaşĭ timp sunt interesante pînă la revolta tuturor simţurilor.

Privițĭ maĭ bine în ochiĭ dansatoareĭ pe care o reprezintă ilustraţia noastră şi vă veţĭ putea închipui lesne de ce cântecile orientale, cu toată monotonia lor, rămân mereŭ cântate şi tind acum a se introduce chiar şi în apus.

Omul a fost în tot-d'a-una atras spre acel dulce şi mult trâmbiţat farniente al Nirvaneĭ; şi cântecile dansatoarelor din Casablanca, după ce ţi-aŭ aţâţat maĭ întâiŭ nerviĭ, te aruncă într'o somnolenţă vecină cu eterna fericire a vieţeĭ viitoare.

Oriental.

Ultima expediţie a unuĭ aventurier

— Urmare —

— Trompet! strigă Gerald.

— Prezent! d-le căpitan.

— Veĭ lua comanda indienilor şi veţĭ veghia împreună ca oameniĭ aceştia să ducă toate căruţele în spaţiul dintre casă şi hambar.

Aţĭ auzit? exclamă Trompet la rîndul săŭ; aţĭ înţeles? Cel d'întâiŭ dintre voĭ care îndrăzneşte să se împotrivească, va fi un om mort.

Cuvintele acestea fură aşa de elocuente în cât indieniĭ pricepură îndată despre ce era vorba, şi 'şĭ îndreptară armele asupra Mexicanilor. Aceştia din urmă se apucară de lucru fără să crâcnească.

In momentul în care ceĭ-lalţĭ servitorĭ se întorceaŭ, baricada era terminată.

— Duceţĭ-vă de vă regăsiţĭ stăpânul! esclamă Gerald, adresându-se majordomuluĭ; spuneţĭ că noĭ am venit aicĭ ca

nişte oaspeţĭ, după ce 'ĭ-am scăpat maĭ întâĭ viaţa, şi că eram departe de a ne aştepta să fim trataţĭ ca nişte banditĭ.

Să ne lase să plecăm liberĭ de aicĭ; vom pleca cu părere de răŭ că nu-l maĭ putem numi amicul nostru, şi pentru a'l pedepsi, vom lua cu noĭ numaĭ armele şi muniţiunile necesare pentru apărarea fie-căruia dintre noĭ.

«Dacă se va opune, se poate foarte bine ca noĭ să fim ceĭ învinşĭ; dar nu vom cidea de cât după ce ne vom fi vîndut scump existenţa.

«Du-te.

Mexicaniĭ se îndepărtară.

— Căpitanul, zise Chapardo, apropiindu-se de tînărul săŭ şef, aĭ uitat costumul de care avem nevoe pentru fratele nostru, apaşul.

— Aĭ dreptate, amice.

Şi cât aĭ clipi din ochĭ, indianul ajutat de tovarăşĭ, fu transformat în mexican.

Aproape în acelaşĭ timp, nişte strigăte amestecate cu înjurăturĭ şi blesteme, ajunseră până la urechile prietenilor noştri.

«Moarte francezilor!.. Moarte!.. strigaŭ peste două sute de vocĭ.

— Voesc războiŭ, zise Gerald; fie, îl vor avea.

Şi se întoarse spre indienĭ.

— Repede la caĭ!.. Inchideţi-ĭ!..

Indieniĭ executară repede ordinul, neuitând să ia şi vre-o zece sacĭ cu ovăz pentru hrana animalelor.

Apa o aveaŭ la îndemână în casă.

După aceea intrară cu toţiĭ în casă, care le oferea cea maĭ bună întăritură posibilă, lăsând afară numaĭ patru indienĭ carĭ trebuiaŭ să-ĭ păzească de orĭ-ce surpriză posibilă.

Incepea să se lumineze de ziuă.

Francezii şi Espira stăteaŭ de pândă, gata să-şĭ descarce armele la cel maĭ mic semn.

Nişte saltele fură aşezate în toate părţile pentru a opri gloanţele carĭ ar fi străbătut pînă la dînşiĭ.

— Ia spune-mĭ, nepoate, zise doctorul, mie mi se pare că aşteptând atacul, aşĭ avea tot timpul necesar pentru a examina preţioasele colecţiĭ pe carĭ le-am găsit în mormintele japonezilor.

— Da, aprobă fostul colonel mexican; mi se pare şi mie că...

— Aveţĭ dreptate amândouĭ, răspunse Gerald; vă puteţĭ coborî şi examina în linişte antichităţile d-voastră... Şi să nu vă grăbiţĭ de loc; când vom avea nevoe de d-voastră, vă vom chema.

Şi luând cu dînşiĭ ceĭ douĭ sacĭ pe carĭ îĭ aduseseră de sub pământ, savanţiĭ se pregătiră să se retragă, când un glonte şueră şi colonelul Espira scoase un strigăt.

Toţĭ crezură că fostul colonel era rănit. Dar dînsul nicĭ nu fusese atins.

— Nenorociţiĭ! exclamă Espira, aŭ tras în sacul meŭ!. Sărmanele mele statuete!. Şi dispăru după tovarăşul săŭ.

— Ah, eŭ ard de nerăbdare!, exclamă Trompet. Şi ridicându-şĭ puşca ochi şi trase.

Se auzi un gemăt slab; un om căzuse din grămada servitorilor.

— Unul! murmură Trompet.

Fostul zuav îşĭ încărcă din noŭ arma. După aceea scoase din buzunarul drept un mic obiect pe care îl puse în cel stâng.

— Ce facĭ acolo? întrebă Gerald curios.

— E un vechiŭ obiceiŭ pe care l'am căpătat în Africa, căpitane; după ce abăteam un duşman, puneam o piatră în buzunar. La sfârşitul luptei număram pietrele; câte eraŭ, atâţia duşmanĭ omorîsem.

«Iţĭ maĭ aminteştĭ de astea Chapardo?

— Da, îmĭ amintesc... Uite, îmĭ vine o idee: să-ĭ numerĭ şi pe aĭ meĭ.

— Şi pe aĭ meĭ, adăugă Gerald.

— Am înţeles! voiŭ fi aşa ceva ca un fel de furier.

In clipa aceea se auzi o detunătură în cel-l'alt căpăt al terasei. Un indian culcase la rîndul săŭ la pământ pe unul dintre servitorĭ.

— Vom fi prinşĭ între două focurĭ, murmură Gerald; dar din partea aceea primejdia nu e mare, pentru că duşmaniĭ sunt prea jos şi tirul lor nu poate avea nicĭ un efect.

— Uitaţi-vă! exclamă Trompet întorcându-se spre indianul care trăsese. Ce face omul acela? S'ar zice că voeşte să'şĭ tae puşca.

— Nicĭ de cum; face numaĭ un semn.

— Pentru ce?

— Ca şi tine, înseamnă şi dînsul loviturile pe carĭ le-a nemerit.

— Şi când te gândeştĭ, reflectă fostul zuav, că toată lumea îĭ crede pe oameniĭ aceştia sălbaticĭ!.

— Intre civilizaţie şi barbarie nu este adese-orĭ de cât o foarte mică distanţă, zise Chapardo sentenţios.

O salvă de focurĭ salută această maximă filozofică şi o ploae de gloanţe se opri în saltele.

Timp de două-zecĭ de minute salvele continuară fără întrerupere; din când în când numaĭ se auzea câte un murmur pronunţat cu voce tare: douĭ, treĭ!... cincĭ!.

Eraŭ oameniĭ pe carĭ îĭ culca la pământ Trompet.

Şi de câte orĭ striga câte un număr, punea şi câte o piatră în buzunarul stâng. De altminterĭ aceasta părea să fie singura sa preocupare; nu se interesa de loc de cele ce se petreceaŭ în jurul săŭ saŭ în faţă.

De odată însă toată atenţia i se îndreptă spre boschetul din grădină, prin frunzişul căruia eşiseră cu toţiĭ din subterană.

— Şi cu toate acestea n'a eşit, murmură dînsul... Miĭ de bombe!. L'aşĭ fi văzut!.. Ar fi trebuit să-l văd!.. Ştiŭ doară că n'am ceară în ochĭ! Ah, iată-l!

Şi întrerupându-şĭ monologul, urmări cu aviditate un om care apăruse din frunziş şi înainta cu cea maĭ mare băgare de seamă.

Trompet ridică arma şi ochi îndelung. In sfârşit apăsă trăgaciul.

Glontele trecu la o distanţă de cincĭ centimetri d'asupra omuluĭ, care dispăru îndată.

— Nu l'aĭ nimerit?.. întrebă Chapardo, ne maĭ auzind obişnuitul număr şi nevăzând nicĭ piatra trecând din buzunarul drept în cel stâng.

— Nu, bunul meŭ camarad, nu... Şi când te gândeştĭ că sunt uniĭ imbecilĭ carĭ cred că maĭ curînd poate cine-va greşi o lovitură de cât s'o nimerească... O clipă am crezut că 'l voiŭ vedea căzând la pământ... Nicĭ acum nu 'mĭ-a trecut încă emoţia...

Apoĭ de odată, cu bruscheţă, adăugă:

— Ştiţĭ că aerul este cam rece în astă dimineaţă. Vântul bate din spre nord şi îmĭ înghiaţă umeriĭ.

— Cum, ţi-e frig?.. întrebă Gerald mirat.

— Eĭ, căpitane, ce voeştĭ? Eŭ am patru-zecĭ şi patru de anĭ şi am început să îmbătrânesc; nu mă maĭ pot bucura de forţa d-tale... Mă duc să mă încălzesc puţin.

— Incă unul maĭ puţin, murmură Gerald cu părere de răŭ, văzând că în adevăr Trompet pleca.

— Sărmanul Trompet! murmură Chapardo, de când cu căzătura de deunăzi, pare că l'a lovit cine-va cu un ciocan în cap.

CAP. X

Baricadă de foc.—Frigul.— Nu era nebun.— In subterană.—Gardianul comoriĭ.— Uimirea unuĭ mexican.—Ruinele.—Trupele mexicane.—Foc.—Salvaţĭ fără voia lor.—Fuga. Un om cinstit.

Trompet îşĭ lăsase tovarăşiĭ cu ideia că dînsul înebunise.

Ascunzându-se şi ferindu-se cât putea maĭ bine de gloanţele carĭ din întâmplare ar fi putut ajunge pînă la dînsul, se urcă pînă în catul de sus şi privind furiş pe una dintre ferestre, putu să se asigure că atât curtea, cât şi grădina, eraŭ absolut deşerte.

După aceea se coborî pînă la uşa pe care o păzeaŭ indieniĭ şi spre cea maĭ mare uimire a acestora, o deschise.

— Un om să rămâe aicĭ de pază pentru a mă înştiinţa de orĭ-ce întâmplare, comandă dînsul; ceĭ-l'alţĭ să mă urmeze.

Din câte-va săriturĭ fură cu toţiĭ sub şură.

Nimenĭ nu-ĭ văzuse.

— Camarazĭ, să luăm câte-va legăturĭ de pae şi să le ducem pînă la baricadă; cu cât vom duce maĭ multe, cu atât va fi maĭ bine.

Toţĭ patru se puseră pe lucru şi în maĭ puţin de un sfert de oră peste două sute de legăturĭ de pae fură îngrămădite lângă căruţe.

(Va urma)

CAMILLE FLAMMARION

DE LA SOARE LA PĂMÂNT

Toată lumea ştie că un spaţiŭ de 149 milioane kilometri desparte soarele de pământ, şi că acest astru colosal, maĭ mult de un milion de orĭ maĭ mare şi de 324,000 de orĭ maĭ greŭ ca pământul, ţine în vid planeta noastră ca un braţ întins şi că noĭ pământeniĭ facem în jurul soareluĭ, cu o vitesă de 108,000 kilometri pe oră, înconjurul săŭ. Toată lumea ştie asemenea că acest astru strălucitor al zileĭ întreţine viaţa pământească; că prin puterea luĭ cresc grânele şi produce vinul; că face să crească iarba în câmpiĭ, care hrăneşte boiĭ şi vacile ce ne dă laptele; care ne dă asemenea lâna, bumbacul, mătasea şi toate ţesăturile ce servesc la îmbrăcămintea noastră; că în fine el ne dă chiar apa isvoarelor şi rîurilor, pentru că este el care evaporează suprafaţa mărilor, produce norĭ, face de plouă şi prin ploĭ roade scoarţa globuluĭ. Fără soare nu ar exista nicĭ gheţarĭ. El este marele maestru, puternicul regisor al vieţeĭ întregĭ, vegetală, animală şi umană.

Iată ce toată lumea ştie saŭ poate şti.

Dar ce nu ştim este explicaţiunea de cea-ce s'a petrecut în Europa întreagă ca şi pe suprafaţa Americeĭ, pe toată suprafaţa globuluĭ pământesc.

La 10 Februarie a. c. Societatea astronomică franceză*, a primit vestea că o perturbaţiune magnetică foarte intensă a agitat toate busolele observatoarelor în Franţa, în Anglia, Belgia, Germania, Spania şi câte-va zile în urmă se primeşte o notă că această turburare magnetică s'a petrecut şi în Statele-Unite, aproape peste tot.

La observatorul magnetic din parcul Saint-Maur, aproape de Paris, acul de declinaţiune care nu oscilează zilnic în mijlociŭ de cât câte-va minute, s'a zbătut în timp de 24 ore, parcurgând o amplitudine de un grad şi jumătate. O telegramă din Pic-du-Midi, anunţa că turburarea magnetică a avut aci asemenea un parcurs de un grad.

La observatorul din Kev, în Anglia, la 9 Februarie a. c. la 8 ore şi 19 m. seara acul magnetic se îndreptă spre Apus până la 57 minute şi punctul extrem pe care îl atinse la 8 ore şi 34 m. după care revine spre est şi parcurge un unghiŭ de 75 m.

Revenim la subiectul nostru.

Pe când magnetismul pământesc era coprins ca de frigurĭ, ceea ce nu s'a produs cu atâta forţă de la 31 Octombrie 1903, şi în care comunicaţia telegrafică a fost întreruptă, după cum se ştie în lumea întreagă pe timp de maĭ multe ore, soarele era coprins pe suprafaţa sa de o activitate extra-ordinară.

La observatorul din Juvisy soarele se fotografiază în toate zilele când atmosfera permite: în ziua aceea pete gigantice existaŭ pe suprafaţa soareluĭ, de altfel în permanenţă agitată sub valurile unuĭ etern foc şi aproape de centrul meridianuluĭ central una din aceste pete era atât de imensă că era vizibilă chiar cu ochiul liber, străbătând ceaţa.

O a doua din cele patru pete de care era presărată suprafaţa disculuĭ, era asemenea visibilă cu ochiul liber.

Orĭ acest fapt este extrem de rar de văzut, pentru că un asemenea lucru se prezintă şi cu atât maĭ mult se impune atenţiuneĭ noastre şi e demn de studiat, cu cât maximul perioduluĭ de 11 anĭ de fluctuaţiune solară era trecut de un an. Pentru ca o pată solară să fie vizibilă cu ochiul liber, trebue ca diametrul eĭ să întreacă de treĭ orĭ cel puţin pământul, ceea-ce înseamnă 38,000 kilometri.

Grupul principal de pete solare, acel care a trecut prin meridianul central la 9, se întindea pe o regiune de 17 orĭ maĭ mare ca diametrul planeteĭ care înseamnă 216,000 km.; marea pată din acest grup măsura aproape de patru orĭ diametrul globuluĭ nostru şi în mersul eĭ această pată arăta o strălucire extraordinară.

Aceste pete solare la care se adaogă aşa zisele «jeculele» saŭ granulaţiunile albe şi erupţiunile reprezintă o agitaţiune formidabilă de care noĭ nu ne putem face idee nicĭ pe puţin. Cutremurile de pământ cele maĭ violente care răstoarnă oraşele consumate prin incendiĭ, vulcanĭ lansând flacările, cenuşa, vaporĭ şi fumul lor care acoper oraşe şi sate; valurile gigantice ale mărilor şi oceanelor care înghit porturĭ, înecând locuitorĭ cu miile, tunurile care bubue într'un amestec sângeros explodând, tunetele trăsnetelor, tempestele înfricoşate, nu sunt comparabile cu fenomenele solare şi par a fi acestea de sus ca un zâmbet de copil adormit, visând la îngerĭ.

Să ne imaginăm munţĭ ca Alpiĭ, Pyrineiĭ, Carpaţiĭ şi giganţiĭ Hymalaia sărind în aer, Atlanticul şi Pacificul înlocuind nouriĭ, pământul întreg explodând ca o bombă; şi acestea sunt nimicurĭ încă!.. Flacările soareluĭ se ridică de la 50,000 la 100,000 km. de înălţime şi recad in o ploae de foc solar care veşnic arde... «In Astronomia populară», scrisă de ilustrul Camille Flammarion, este represintată această erupţie de flacărĭ care se ridică la 228,000 km. (de 18 orĭ diametrul pămîntuluĭ, pentru că planeta noastră nu reprezintă de cât 12,742 km. de diametru). Flacările sunt de o admirabilă culoare roză şi atât de transparente că globul solar, care este constant înconjurat de aceste flacărĭ, nouă ni se pare alb.

Soarele nu este nicĭ solid, nicĭ lichid, nicĭ gazos. Este în o stare radiantă, vibrând ca o inimă prodigioasă şi lansează în jurul luĭ cu o viteză de fulgere vibraţiunile electrice carĭ poartă viaţa d'asupra tutulor lumilor.

Ce se petrece în spaţiŭ când o criză violentă ca aceea din 9—10 Februarie c., saŭ ca aceea din 31 Octombrie 1903 saŭ ca aceea din 4 Februarie 1872, se întâmplă că cutremură încă mult maĭ intens acest cămin vital?

Aceste zguduirĭ, nervoase putem zice, străbat cele 149 mil. km. ce ne separă de soare şi vin de ating globul nostru, fără îndoială în întregul sistem solar. Pămîntul nostru trăeşte o viaţă astrală; curente magnetice circulă în ea şi sub misterioasele lor influenţe acul magnetic caută direcţia norduluĭ ca un deget nervos şi agitat.

Această oscilaţiune a aculuĭ magnetizat variază ia amplitudine şi este cu atât maĭ forte, cu agitaţiunea este maĭ mare pe suprafaţa soareluĭ. Curba trasă de această variaţie de la 1778, aproape 129 anĭ, este absolut concordantă cu petele solare.

Noĭ verificaţiunĭ s'aŭ făcut cu privire la această corespondenţă solară incotestabilă. Nu numaĭ această intensă perturbare magnetică a fost semnalată din punctele cele maĭ depărtate ale globuluĭ terestru, dar încă magnifice aurorĭ boreale s'aŭ desfăşurat în regiunea ceruluĭ de nord.

In Anglia, Irlanda, Scoţia, manifestaţia cerească a fost splendidă. De la 8 ore seara, la mijlocul nopţeĭ, un arc luminos şi majestos se întindea ca un ton de opal d'asupra constelaţiilor Marea Ursă, Casiopea, Dragonuluĭ, Andromeda şi Lebăda, văzându-se ca o draperie flotantă decorată cu culorile curcubeuluĭ şi raze de o lumină pală prelugindu-se pînă la Cloşca cu puĭ şi Orion.

La 11 ore noaptea aurora ocupa două părţĭ din cer. Centrul manifestaţieĭ era în nordul magnetic. După miezul nopţeĭ, la Glsgow (Anglia), claritatea co tinua pînă la 2 ore şi jumătate.

Un observator din Newcastle scrie că, transportat de admiraţie, a eşit din casă şi ducându-se în câmpie, în mijlocu' tăcereĭ complecte a natureĭ, sub palida radiere verde-roşie a auroreĭ, a simţit maĭ bine ca orĭ unde cum omul trăeşte în ignoranţă şi în nesimţirea realităţeĭ universuluĭ căruia îĭ aparţine. Nu se trăeşte de cât cu viaţa spirituluĭ. Trebue să fie circumstanţe ca acestea pentru noĭ spre a ne chema la realitate, la natură. Ea ne dovedeşte că soarele nu susţine pămîntul numaĭ prin legile gravităţeĭ că nu iluminează singur prin lumina sa, că nu încălzeşte prin singura sa căldură, dar că ţine, posedă, domneşte cu efluxiĭ de o electricitate necunoscută, prin un magnetism nu maĭ puţin misterios. De maĭ mulţĭ anĭ agitaţia sa se traduce prin diverse forme. Cutremurile de pămînt şi erupţiunile vulcanice sunt frecuente şi

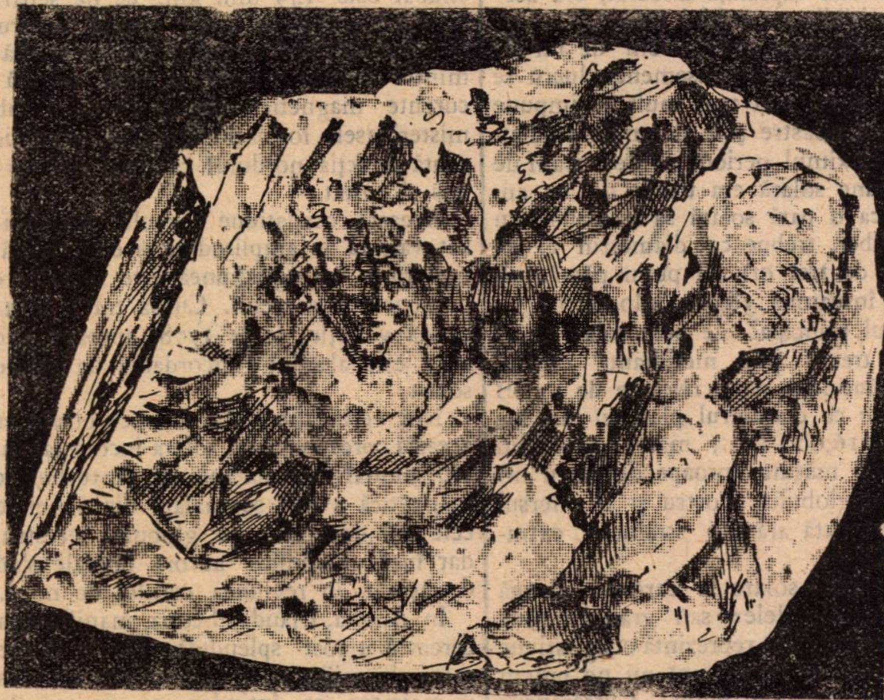
*) Societatea astronomică franceză numără peste 5,000 membri, astronomĭ-amatorĭ. Intre membriĭ eĭ de onoare este şi M. S. Regina Românieĭ.

chiar maĭ redutabile, anotimpurile maĭ nepotrivite.

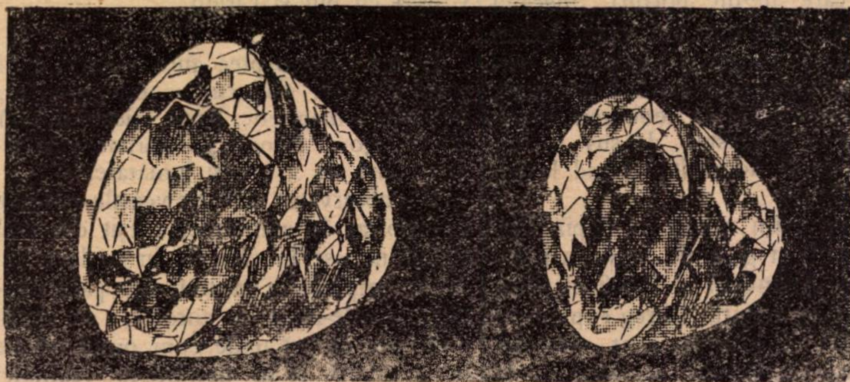
. Noĭ am văzut la 29 Ianuarie, la Paris, o furtună, fulgere, tunete şi o tempestă de zăpadă, trigul străbătând Europa şi chiar o parte a Africeĭ. Aŭ fost perioade extreme foarte neliniştite. Acestea sunt lecţiĭ ale natureĭ carĭ nu sunt lipsite de interes pentru a le studia.

Trad. de **P. Wallenstein.**

DIAMANTUL CULLINAN

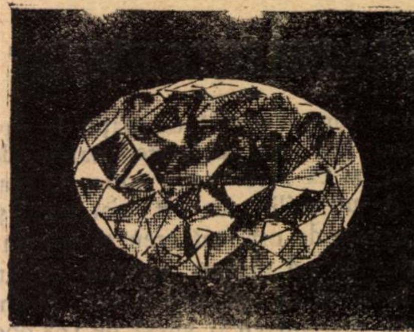
Diamantul Cullinan (Mărime reală)

Marele Mogol, se află pe tiara (mitra) papală, 275 carate. Valoare 12.000.000.

Orlof, face parte din giuvaerurile coroaneĭ Rusieĭ, 194 carate. Valoare 225,000 leĭ.

Din Pretoria (Transval) se telegrafiază că Adunarea a primit, cu 42 contra 19 voturĭ, propunerea luĭ Bothi de a cumpăra diamantul Cullinan şi de a'l dărui regeluĭ Anglieĭ. Cullinan e cel maĭ mare diamant din câte s'aŭ aflat până acuma. Cântăreşte 3032 de carate, nelucrat. Întrece mult pe cel maĭ mare diamant cunoscut din zilele noastre. «Kohinoor», înainte de a fi lucrat, trăgea 900 de carate, dar după tăiat a rămas numaĭ de 106. «Excelsior» cântărea nelucrat 969 de carate, dar la lucru s'a desfăcut în 9 bucăţĭ. Cullinanul face cel puţin 150.000 de livre sterling saŭ 3.780.000 de leĭ. Se va cumpăra pe acest preţ şi se va da regeluĭ. E piatra cea maĭ preţioasă din câte se cunosc.

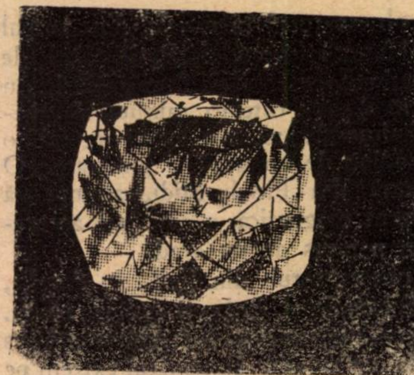

Koh-i-noor, lucrat, se află pe coroana regeluĭ Anglieĭ, 106 car.. Valoare 35.000.000 l.

Regentul francez s'a plătit, în adevăr, cu 200.000 de livre sterlin, 5 040.000 de leĭ şi azĭ se socoteşte la 10.000.000, dar valoarea luĭ e maĭ mult istorică, de oarece a fost pe sabia cu care Napoleon I s'a încoronat.

Steaua Suduluĭ, 124 carate.

Regentul se găseşte la Paris în muzeul Louvre, 136 carate.

Curiozităţile grădineĭ zoologice din Londra

Iată, după *La Nature*, câte-va curiozitățĭ ale grădineĭ zoologice din Londra:

Un specimen viŭ de papagal bufniţă, găsit în Noua Zelandă, specie pe cale să se stingă.

In galeria ţestoaselor gigantice, o du-

zină de peştĭ-umblătorĭ, carĭ înveselesc pe vizitatoriĭ grădineĭ cu mişcările lor grosolane pe nisipul din cuşcă.

Apoĭ o splendidă colecţie de maimuţe din Congo-de-sus, încă nedescrise, prinse în pădurile virgine.

Dar cea maĭ mare curiozitate sunt câte-va speciĭ de ovine din regatul independent al Nepaluluĭ. Aceştĭ berbecĭ, născuţĭ în Nepal, trăiesc pe înaltele văĭ ale Himalaeĭ a căreĭ formă nu a putut fi studiată de naturaliştiĭ europenĭ cărora li s'aŭ interzis dreptul de a străbate până acolo.

Numaĭ residentuluĭ britanic i s'a dat voie să viziteze acele ţinuturĭ închise înrîuririĭ europene. Această familie de ovine oferă particularitatea extra-ordinară că numărul coarnelor variază de la un individ la altul.

Douĭ sunt cu un corn, altul are nu mărul normal, alţiĭ aŭ treĭ coarne, alţiĭ douĭ aŭ câte două perechĭ de coarne, dispuse simetric.

Ceĭ cu patru coarne prezintă o anomalie foarte remarcabilă în regimul animal. Numaĭ antilopa *tehikara* din India e singurul rumegător armat cu două perechĭ de coarne; dar cele două inferioare, aşezate d'asupra ochilor, sunt maĭ mult ca apendice protectoare de cât ca arme de apărare şi atac.

Aceştĭ berbecĭ aparţin uneĭ rase indigene, specială Nepaluluĭ, care produce dese-orĭ ast-fel de anomaliĭ. Eĭ sunt sănătoşĭ şi puternicĭ. La început foarte sălbatecĭ, după şase lunĭ s'aŭ îmblânzit ast-fel că vin să mănânce pesmeţĭ din mâna gardianuluĭ.

Cor.

DIN VIATA BANDITILOR

— Urmare —

Aruncat în închisorile cele maĭ hidoase, se îmbolnăvise, devenise infirm. De atâtea chinurĭ, de atâta ură, de atâta sete de răzbunare, devenise sălbatec.

Şi cu toate acestea trăia; îl susţinea mult gândul, că într'o zi lucrurile aveaŭ să se schimbe, că avea să i se facă dreptate, că avea să poată din noŭ păşi la lumina soareluĭ, strigându-şĭ tuturora nevinovăţia. Il susţinea gândul că la rîndul lor, puterniciĭ de erĭ aveaŭ să fie umiliţĭ, îngenunchiaţĭ, încătuşaţĭ.

Mereŭ bătut, mereŭ chinuit, dar mereŭ nesupus în faţa călăilor săĭ, Jak Lever căzuse în cele din urmă, în timpul unuĭ drum... Era prea zdrobit şi nu putuse suporta oboseala.

Şi Rocabol era acela care-l salvase, şi şi fugise cu dânsul.

Crezându-se aproape de moarte, Jak Lever, într'un delir, povesti salvatoruluĭ săŭ, toate peripeţiile tristeĭ sale vieţĭ.

Şi când nenorocitul ocnaş vorbi de cruciuliţa de argint pe care Margareta d'Annancy o atârnase la gâtul copiluluĭ, Rocabol nu-şĭ putuse stăpâni un strigăt de nelinişte.

Şi dânsul era un copil părăsit; şi dânsul fusese găsit de mama sa, într'un şanţ, la porţile Parisuluĭ. Datele se potriveaŭ, faptele eraŭ aceleaşĭ. Rocabol îşĭ smulse de la gât o cruce de argint, care nicĭ odată nu-l părăsise, şi strigă ocnaşuluĭ:

— Priveşte!. Recunoştĭ tu crucea aceasta?

Ocnaşul pe care l salvase era Jak Lever şi Rocabol era fiul săŭ.

Era o minune; una din acele minunĭ pe care numaĭ întâmplarea le ştie făuri.

IV

Mama şi sora

Prin urmare, frumosul tânăr de altădată, ocnaşul Jak Lever, era acum în faţa fiuluĭ săŭ în cârciuma pe care o cunoaştem, şi-ĭ striga:

— Wilhelm!.. Wilhelm!.. Tu m'aĭ înşelat!

«Mĭ-aĭ jurat că mă veĭ răzbuna, mĭ-aĭ jurat că toţĭ aceia carĭ m'aŭ chinuit, care aŭ făcut să fiŭ condamnat la galere, vor fi pedepsiţĭ după cum merită.

Şi-acum nu te ţiĭ de jurământ! Wilhelm! Wilhelm! Blestemul meŭ cada asupra ta!

— Tată! Am jurat şi mă ţiŭ de cuvînt. Cea maĭ mare parte dintre vinovaţĭ şi-a primit pedeapsa.

«Dintre oameniĭ carĭ te-aŭ atacat în timpul nopţeĭ, simulând un furt, unul se numia d. de Marcery.

«L'am ucis.

— Unul! numără ocnaşul Jak.

— Altul, care s'a arătat înverşunat împotriva d-tale, d. de Rovèe.

«L'am ucis. Cadavrul săŭ a fost găsit în Sena.

— Douĭ! continuă condamnatul.

— Un magistrat, Bussy de Eolly, a stăruit pentru condamnarea d-tale.

«Acesta murise. Dar avea un fiŭ, care se bucura în linişte de averea strînsă într'un mod necinstit de tatăl săŭ.

«I-am prădat casa, i-am incendiat fermele. Am aruncat sămânţa revolteĭ printre ţăraniĭ săĭ, şi aceştia l'aŭ spânzurat de copac.

— Treĭ!

— Pâră acum, acela despre care îmĭ spuneaĭ că se numea d. de Courducy, scăpase de urmărirea mea. Dar acum mi-am luat toate măsurile, şi mincinosul acela nu maĭ are de trăit nicĭ douăzecĭ şi patru de ore.

Ocnaşul clătină din cap neîncrezător.

— Ce maĭ voeştĭ? strigă Rocabol cu nerăbdare..

Poate crezĭ că l'am uitat pe Cardiman... Oh! să n'aĭ grijă... Acesta este un negustor, care în locul inimeĭ are o monedă mare... se vor lovi acolo unde'l doare.

— Şi pe urmă?

Rocabol îl privi. In faţa omuluĭ acela bătrîn, schilod, care plătise îndrăsniala sa de a fi iubitul uneĭ fete nobile cu libertatea şi cu nişte torturĭ fără nume, se simţia cuprins de nu ştiŭ ce respect plin de teamă.

Monstrul acela îl domina; n'ar fi îndrăznit nicĭ o dată să i se împotrivească.

Şi cu toate acestea. Era evident că Jak aştepta ceva... Un nume pe care fiul săŭ nu voia să-l pronunţe.

Atuncĭ ocnaşul scrişni din dinţĭ, şi ochiĭ îĭ aruncară scânteĭ.

— Vezĭ bine că aveam dreptate!.. Eştĭ un laş!.. Eştĭ un trădător!..

— Tată!..

— Ţi-aĭ călcat jurământul!

— Dar te asigur.

— De ce nu-mĭ spuĭ atuncĭ că d. d'Amblez a murit ucis de mâna ta?..

— D. d'Amblez!..

— Da!.. Acesta este vinovatul cel maĭ mare. Este cel de pe urmă dintre criminalĭ!.. Ştiĭ că chinul meŭ cel maĭ mare a fost întotdeauna că n'am putut să-ĭ gâtuĭ pe d. d'Armangy cu propriile mele mânĭ!..

«Dar a maĭ rămas celalt... d. d'Amblez!.. Dînsul mi-a furat soţia, dînsul a voit să te ucidă şi pe tine, după ce mă aruncase pe mine în fundul ocneĭ... Ah! înţeleg... omul acesta este bogat şi ţi-a dat banĭ pentru ca să-ţĭ calcĭ jurămîntul!.. Inşelătorule!.. Laşule!..

Rocabol făcu un pas înainte, şi se opri în faţa bătrînuluĭ. Era o acuzare nedreaptă.

Căcĭ, din ziua în care tatăl săŭ îĭ umpluse sufletul de ură şi de dor de răsbunare, sacrificase totul acesteĭ patimĭ.

Ba chiar îşĭ lărgise programul; se făcuse duşmanul tuturor privilegiaţilor, tutoror nedreptăţilor sociale; urzise cele maĭ teribile loviturĭ împotriva nobilimeĭ feodale.

Grupase în jurul luĭ o ceată de vagabonzĭ, de oamenĭ scoşĭ de sub scutul legeĭ, de indivizĭ gata la orĭ-ce acţiune, şi-ĭ pornise cu înverşunare împotriva bogaţilor, împotriva nobililor şi marilor seniorĭ.

Nu urmăria numaĭ pe duşmaniĭ, pe călăiĭ tatăluĭ săŭ; oĭ-cine purta un nume nobil, orĭ-cine se bucura de o avere maĭ mare, se putea aştepta ca din zi în zi să fie atacat şi distrus de teribilul Rocabol.

Oameniĭ săĭ prădaŭ şi furaŭ; dînsul, ucidea.

Avea unele momente când era cuprins de un fel de delir al crimeĭ; şi nu că ucidea pe la spate, dar cu greŭ s'ar fi putut găsi omul care să poată resista săbieĭ luĭ Rocabol.

Orĭ cine încrucişa ferul cu dânsul, era un om perdut.

In tinereţea luĭ, banditul acesta nu cunoscuse îndemnul crimeĭ; dusese o viaţă nepăsătoare de vagabond. Dar, din ziua în care tatăl săŭ îĭ arătase crimele săvârşite de nişte oamenĭ sus puşĭ, în faţa cărora toată lumea se înclina cu respect, o scânteere subită îĭ iluminase creerul...

Incepuse să cunoască, să guste voluptatea crimeĭ. De vreme ce oamenĭ marĭ, bogaţĭ, dădeaŭ asemenea exemple, de ce ar fi fost dânsul maĭ bun? Dânsul, care era un mizerabil, un desculţ din drojdia societăţeĭ.

Ducĭ, conţĭ, marchizĭ, se arătaseră cruzĭ până la sălbăticie cu bietul săŭ tată; prin urmare, orĭ-cine purta un titlu, orĭ-cine avea privilegiul naştereĭ şi al avereĭ, trebuia să fie lovit.

Atuncĭ, pentru ce fusese cruţat d. d'Amblez?.. Banditul Jak avea dreptate; marchizul fusese cauza principală a tuturor crimelor. Pentru dânsul copilul Wilhelm fusese lipsit de mama sa, şi aruncat pe drumurĭ, ca un animal, cu îngrijirea căruia nimenĭ nu voeşte să se însărcineze.

D. d'Amblez era bogat, foarte bogat; trăia ca un prinţ, într'un palat regesc.

Rocabol îşĭ întinsese mâna-ĭ răzbunătoare asupra tuturor tovarăşilor săĭ; d. de Marcery, d. de Rovère, d. Bussi de Folly, fuseseră loviţĭ. Ceĭ-l'alţĭ doĭ puteaŭ să-şĭ facă testamentul.

Atuncĭ, din ce pricină era cruţat tocmaĭ d. d'Amblez?

Oare în adevăr, ocnaşul Jak avea dreptate când îl acuza de laşitate, de trădare?

.... O aventură bizară venise să complecteze minunea regăsireĭ din stâncele de la Olionles.

Când Rocabol se reîntoarse în Paris, aducând cu dânsul corpul schilodit al aceluia care fusese altă-dată frumosul şi puternicul Jak Lemer, se gândise de la început să-şĭ întocmească un plan de purtare.

Ţinta era hotărâtă: răzbunarea.

Dar era multă vreme de când plecase din Paris; acuma nu maĭ ştia de unde să-şĭ ia cunoştinţele. Ar fi voit să aibă un punct de sprijin, se gândi mult, şi 'şĭ aduse aminte de dogarul Wilhelm, cu care, la urma urmeĭ, avea oare-care legăturĭ. E adevărat că dogarul nu se purtase tocmaĭ bine cu dânsul; dar, în definitiv, soţia luĭ îl strânsese de pe drumurĭ, şi îl împedicase de a muri.

Şi fără să maĭ stea mult la îndoială, se îndreptă spre atelierul de la poarta Sfântul Martin.

Inainte de a intra se opri puţin, pentru a examina locul în care îşĭ petrecuse copilăria.

Auzea acelaş zgomot, aceleaş cântece vesele; par'că nimic nu s'ar fi schimbat.

Trecutul reînvia, şi fără de voe, Rocabol se simţea emoţionat; nu ştiŭ ce timiditate îl ţintuia pe loc.

Dar, iată că de o dată o femee corpolentă, cu părul sbârlit, se repezi spre dânsul, îl îmbrăţişă, şi-l atrase înăuntru.

— Wilhelm!.. Ah!.. ce bine 'mĭ pare că te văd! Ce te-aĭ maĭ făcut?.. E aşa de multă vreme de când aĭ plecat!

Rocabol rămase puţin cam mirat; buna femee nu-l prea deprinsese altă dată, cu asemenea desmerdărĭ.

Primele frase fură emoţionante.

Tata Wilhelm murise, şi văduva continua negustoria, care nu prea mergea.

— Dar nu e numaĭ atâta, continuă femeia. Maĭ este alt-ceva şi maĭ grav încă...

— Da?

— Ştiĭ că eŭ te-am fost găsit într'un şanţ...

— Poate că maĭ bine aĭ fi făcut să mă laşĭ să mor acolo.

— Nu maĭ vorbi aşa! Ascultă-mă acuma... Sunt vre-o şease lunĭ de când s'a întâmplat asta... O damă frumoasă, şi foarte sus pusă, a venit aicĭ şi mi-a pus întrebărĭ... M'a silit să vorbesc. Şi cum eŭ eram cam cu chef în ziua aceia, 'ĭ-am spus tot ce voia să ştie. Se pare că doamna aceia a fost bună prietenă cu mama ta.

— Cu mama mea!

— Da... După câte am înţeles eŭ, te căuta pe tine... şi te-a căutat mult şi bine. E heĭ! prin câte locurĭ n'a umblat până să dea peste mine! In cele din urmă însă, m'a descoperit.

— Şi ce voia doamna aceia?

— Voia numaĭ, s'o înştiinţez când te voiŭ regăsi. Vrea să-ţĭ vorbească, să-ţĭ spue, să-ţĭ descopere nişte lucrurĭ foarte importante. 'I-am spus tot adevărul în privinţa ta... «Voĭ reveni adesea, mi-a spus dânsa la plecare; şi dacă afli pe pe unde este d. Wilhelm, să nu perzĭ nicĭ un singur moment, şi să mă înştiinţezĭ».

— Dar d-ta, n'aĭ întrebat-o cine era dânsa, şi ce interes avea cu mine?... Căcĭ, ar fi fost maĭ simplu.

— Nu-ţĭ spun că era o doamnă din lumea mare? Mă înfioram numaĭ uitându-mă la ea. N'am îndrăznit să-ĭ pun întrebărĭ. Uite acuma sunt două zile de când n'a maĭ fost pe aicĭ... şi nu m'aş mira de loc dacă aşĭ vedea-o venind chiar astăzĭ, saŭ mâine. Voeştĭ să fiĭ aşa de bun şi să rămâĭ la mine, două treĭ zile? Iţĭ voiŭ da vechea ta cameră, şi veĭ mânca cu noĭ.

— Primesc, răspunse Rocabol.

Era intrigat. Cine putea să fie femeia aceia?

In orĭ-ce caz, avea să-ĭ vorbească despre acea tânără femee, care fusese aşa de crud martirizată... şi care totuşĭ îşĭ uitase iubitul, îl trădase...

Două zile trecură. Rocabol începea să devie nerăbdător. Pentru a maĭ ucide timpul, pusese mâna pe instrumente şi începuse să muncească alăturĭ de lucrătorĭ.

Dânsul nu putea şti, nu putea ghici prin ce grozave suferinţe trecuse biata luĭ mamă.

Zdrobită de autoritatea severă a tatăluĭ eĭ, vîndută unuĭ soţ pe care nicĭ nu-l cunoştea, biata fată fusese silită să se supue.

In asemenea împrejurărĭ devenise marchiză d'Amblez.

Marchiza era de o frumuseţe neînchipuită, şi la început, soţul eĭ se înamorase de dânsa.

Primele timpurĭ trecură într'o durere stăpânită.

Dar marchizul se obosi repede de bucuriile casnice, maĭ ales că d. d'Armangy murise, şi dânsul era acum stăpânul uneĭ averĭ princiare.

Din momentul în care marchiza devenise mama uneĭ fetiţe, nu se maĭ interesase de loc de dânsa; biata femee putu să se reîntoarcă în ţara sa natală, şi acolo află nişte lucrurĭ oribile.

(Va urma)

In numărul viitor, **Ziarul Călătoriilor** *va începe să publice o serie de notiţe foarte interesante, privitoare la viaţa şi obiceiurile Americanilor.*

In aceste note instructive, cititorii vor putea găsi multe amănunte necesare tuturor acelora carĭ ar voi să întreprindă o călătorie în noul continent, saŭ să se stabilească acolo. Vor fi feriţi dar de multe instrucţii false, saŭ de descripţii prea entuziaste, care de multe orĭ îi aruncă pe căi greşite. Aceste note vor fi în acelaş timp nişte povestirĭ cât se poate de frumoase şi de pasionante.

Citiţi numărul viitor al **Ziaruluĭ Călătoriilor.**

Poşta redacţiei

D-ra Li Peleş. — Credem că vom utiliza articolul. Daţi-ne numele exact şi adresa d-v.

I. N. — Am primit. Daţi-ne numele întreg şi adresa.

Z. B. — «Atacaţĭ de pisicĭ sălbatice» şi «In Columbia» nu s'aŭ primit.

Către cititori

Anunţăm pe cititoriĭ noştri că vom publica bucuros orĭ-ce articole interesante privitoare la călătoriĭ saŭ vînătorĭ, în ţară saŭ străinătate, ce ne vor fi trimise.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtieĭ, în scrisorĭ francate, vor fi adresate redacţiuneĭ «Ziaruluĭ Călătoriilor», str. Brezoianu 11, Bucureştĭ.

Anul IX. — No. 544. 10 Bani în toată ţara Miercurĭ 10 Octombrie 1907

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

SI AL INTÂMPLARILOR DE PE MARE SI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Leĭ 5 — pe an în toată ţara
« 2.60 « 1/2 « « «

Redacţia şi Administraţia:
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĔTORIILOR
apare o dată pe săptămână
— MARŢEA —

Lupta începu corp la corp. Vezĭ pag. 2200.

MONŞTRIĬ POLULUĬ

Căpitanul norvegian Narsen, care a făcut maĭ multe călătoriĭ în regiunile polare, înaintând une orĭ chiar pînă la al 82-lea grad de latitudine nordică, ştie să povestească multe lucrurĭ întâmplate, multe întâmplărĭ trăite.

Odată, într'un naufragiŭ, i s'a întâmplat să fie salvat numaĭ mulţămită unuĭ bloc de ghiaţă plutitor, de care s'a agăţat. Altă dată, a rămas îngropat împreună cu doĭ tovarăşĭ într'o grotă pe care zăpada o astupase instantaneŭ.

Cât despre isprăvile sale vînătoreştĭ, acestea sunt nenumărate.

Ultima sa călătorie a făcut-o acum patru anĭ. Narsen conducea împreună cu compatriotul săŭ, doctorul Stevan, goeleta «Fedel» care avea un echipagiŭ de opt-spre-zece oamenĭ. Scopul expediţieĭ era să se verifice esistenţa unor fosile terţiare în insula Francisc Iosef.

Şi lucrul acesta nu era tocmaĭ uşor, avînd-se în vedere că insula Francisc Iosif este aproape în tot-d'a-una înghe ţată.

«Fedel» porni de la Bodo pe la sfîrşitul luneĭ Maĭ, şi se avîntă în plin ocean glacial, prin mij ocul banchizelor de ghiaţă, care începuseră să plutească în toate părţile.

Căpitanul Narsen era un om foarte abil, deprins cu toate primejdiile mărilor polare; doctorul Stevan de asemenea, nu era unul din aceĭ savanţĭ care se mulţumesc să stea liniştiţĭ într'un colţ, neocupându-se de cât de ştiinţa lor; el alerga în toate părţile, interesându-se de toate amănuntele expediţieĭ.

Pentru a se putea bucura de ramura septentrională a curentuluĭ «Gulf Stream», se lăsară tîrîţĭ până la al X-lea grad de longitudine estică.

Se ştie că Gulf Stream-ul, descoperit în 1513 de navigatorul spaniol Alaminos, şi studiat de atuncĭ de către Franklin, Maury şi alţiĭ, pleacă din golful Mexic, şi luând direcţia nordestică se îndreaptă spre Europa.

Apele sale calde merg să îndulcească climatul Europeĭ vestice.

— Intr'o zi, spunea doctorul Stevan căpitanuluĭ, poate că omenirea va poseda destul de multe mijloace ştiinţifice pentru a putea canaliza curentele maritime şi atmosferice, şi a le împrăştia în aşa mod pe suprafaţa globuluĭ, în cât să modifice cu mult climatele.

— Se poate, răspundea căpitanul; dar asta nu va împiedica soarele de a se stinge într'o zi, peste o mie saŭ peste zece miĭ de anĭ, şi atuncĭ omenirea va trebui să moară de frig.

— Cine ştie?.. Omenirea care va trăi în epocile acelea, va semăna cu noĭ tot aşa de mult cât semănam noĭ azĭ cu cele din urmă vertebrale.

Poate că, în cele din urmă, de-a lungul veacurilor, se vor fi deprins a trăi fără aer şi fără căldură!..

După aceea, doctorul îşĭ văzu înainte de observaţiile sale ştiinţifice.

In primele zile ale luneĭ Iunie, vasul «Fedel» trecuse de capul Nord, extremitatea septentrională a continentuluĭ european, şi arunca ancora în golful Varanger.

Pentru regiunile polare începuse vara; termometrul arată 6 grade centigrade. Un covor palid de verdeaţă maĭ întrerupea puţin alba monotonie a gheţiĭ. Locuitoriĭ de pe ţărmurĭ—pescarĭ laponĭ—înlocuiseră haĭnele lor de piele de ren şi blănile lor groase, cu stofe de lână. Câte o dată, seara, prin colibe, maĭ auziaĭ acuma unele refrenurĭ populare: «Cântecul Renuluĭ» saŭ «cântecul Ursuluĭ».

— Sub influenţa căldureĭ solare, oameniĭ renasc chiar la polĭ, spunea doctorul Stevan; suntem cu toţiĭ copiĭ aĭ soareluĭ.

Căpitanul Narsen luă de aicĭ câte-va săniĭ, vre-o opt-spre-zece capre, şi vre-o jumătate de duzină de renĭ.

Toate acestea trebuiaŭ să servească pentru viitoarele excursiunĭ pe pământul insuleĭ Francisc Iosef.

Apoĭ, vasul «Fedel» ridică ancora, şi'şĭ continuă calea spre nord.

Pe la sfârşitul luĭ Iunie, «Fedel» se afla în Noua Zelandă. Căpitanul Narsen ar fi voit să continue drumul, fără întârziere, dar după dorinţa doctoruluĭ, aruncă ancora în strâmtoarea Mateĭ, care tae Noua Zelandă în două marĭ insule. Doctorul şi căpitanul debarcară, întovărăşiţĭ de vre-o şease marinarĭ.

Se împrăştiară fie-care într'o parte, după vînat. Abia trecuse un sfert de oră şi un strigăt ascuţit se auzi.

— Este doctorul! exclamă unul dintre marinarĭ. Strigă ajutor.

Căpitanul alergă, urmat de aproape de toţĭ ceĭ-lalţĭ.

De pe o stâncă maĭ înaltă doctorul privia un spectacol teribil.

Douĭ urşĭ albĭ, douĭ urşĭ giganticĭ, se luptaŭ cu furie. La mijloc era o pradă splendidă, a căreia stăpânire şi-o disputaŭ: un «norgual», cetaceŭ comun tuturor mărilor polare, atingând însă de astă dată, nişte dimensiunĭ enorme.

Ceĭ douĭ carnivorĭ zăriseră prada în acelaşĭ timp şi se repeziseră; se întâlniră, văzură că eraŭ adversarĭ, şi lupta începu.

Duşmaniĭ nu maĭ aveaŭ timpul să-şĭ reverse furia în urlete; lupta era atât de înverşunată, în cât abia maĭ puteaŭ respira.

Din această pricină, marinariĭ auziră strigătul doctoruluĭ, fără să fi auzit zgomotul lupteĭ.

Savantul era într'o situaţie forte complicată; plecat ca un simplu geolog în explorare, n'avea la dînsul nicĭ o altă armă de cât un simplu baston cu vîrful de oţel, şi un cuţitaş.

Frumoase arme, când era vorba să se lupte cu douĭ urşĭ albĭ. Nenorocirea era că urşiĭ ocupaŭ tocmaĭ trecerea spre vapor; locul era foarte îngust şi doctorul se văzu nevoit să strige ajutor.

Marinariĭ alergară de pe unde se găsiaŭ; eraŭ fără puştĭ. Dar douĭ dintre eĭ aveaŭ revolvere, şi toţĭ purtaŭ cuţite de vânătoare. Văzându-se în faţa unor noĭ duşmanĭ, urşiĭ se opriră un moment pentru a examina situaţia. Acuma nu maĭ eraŭ duşmanĭ. Cu nişte răgete teribile se repeziră asupra marinarilor.

Câte-va detunăturĭ răsunară; pieptul de zăpadă al unuia dintre urşĭ se coloră în roşiu. Dar rana aceasta păru că'ĭ înzeceşte forţele. Marinariĭ îşĭ traseră cuţitele.

Lupta deveni teribilă. Eraŭ şease oamenĭ împotriva a douĭ urşĭ!.. Şi nu se ştie dacă în cele din urmă, urşiĭ n'ar fi rămas învingătorĭ. Noroc de căpitanul Narsen care alergase după puşcă şi reuşi să facă fiarelor nişte rănĭ maĭ serioase.

Hărţuiţĭ din toate părţile, perzînd mult sânge, ceĭ douĭ urşĭ căzură în cele din urmă la pămînt şi fură sfârşiţĭ cu câteva lovituri.

A doua zi, «Fedel» îşĭ continuă calea spre regiunile boreale.

C. Arg.

OBICEIURI, CREDINŢE, LEGENDE

Tigrul recunoscător

— Legendă anamită —

Era în ţara Trieuthanh o bătrână în vârstă de vr'o şeapte-zecĭ de anĭ. Ea avea un singur fiŭ, care o hrănea. Acesta ducându-se să ia lemne din pădure, fu mâncat de un tigru.

Sărmana bătrână, nebună de durere, aleargă să se plângă judecătoruluĭ. Funcţionarul îĭ zise cu blândeţe: «Pot să judec oamenĭ, dar nu tigri». Bătrâna însă continuă să se roage şi mandarinul ca să scape îĭ spuse că va porunci să prinză pe tigru şi il va pedepsi. Insă bătrâna zise că nu se va mişca de acolo până nu va vedea ordinul scris şi trimis.

Foarte încurcat, judecătorul întrebă pe agenţĭ: care dintre eĭ ar avea curajul să

se ducă să citeze pe tigru în faţa tribunalului. Unul anume Ly, înaintă mândru şi se declară gata să plece. Judecătorul dădu ordinul şi bătrâna îl lăsă în pace şi plecă.

Agentul îşĭ luă seama maĭ târziŭ şi crezând că judecătorul a vrut să înşele pe bătrână, îĭ aduse ordinul îndărăt. Insă judecătorul îl dojeni şi îl trimise să facă ceia-ce promisese.

Bietul agent neavând ce face, ceru un ordin cu care să strângă oamenĭ să organizeze o vânătoare. Căpătând ordinul, plecă. După ce strânse oamenĭ, pătrunse cu eĭ în pădure să prinză pe tigru însă toate încercările îĭ fură zadarnice. Indărăt nu îndrăsni să vie, căcĭ ştia că avea să fie pedepsit.

Pierzând orĭĭ-ce speranţă, se duse într'o pagodă pustie trăind ca un pustnic. Intr'o zi intră un tigru în pagodă. Speriat la început, omul nostru îşĭ făcu curaj şi îĭ zise: «Dacă eştĭ tu acela, care a mâncat pe fiul bătrâneĭ, trebue să te laşĭ să te leg.» Tigrul plecă capul, agentul 'l legă de gât cu o frânghie şi îl duse la judecător. La întrebarea luĭ dacă a mâncat el pe fiul bătrâneĭ, animalul dădu din cap.

— Legea, zise atuncĭ judecătorul, hotărăşte ca asasiniĭ să fie condamnaţĭ la moarte; însă pentru că victima are o mamă, care rămâne fără susţinătorul bătrâneţelor eĭ, trebue să o hrăneştĭ şi să o apeĭ la nevoe. Dacă te învoeştĭ, îţĭ daŭ drumul.

Tigrul dădu din cap afirmativ şi fu pus în libertate.

Bătrâna aflând aceasta hotărîre, se supără şi începu să blesteme pe judecător că n'a condamnat la moarte pe tigru. Dar a doua zi deschizând uşa, găsi lângă prag o căprioară. Din baniĭ luaţĭ pe căprioară îşĭ cumpără orez şi avu ce să mănânce. Din acea zi tigrul aducea mereŭ vînat. Ba câte-odată aducea şi banĭ, stofe, aşa că bătrâneĭ nu-ĭ lipsea nimic. O hrănea tigrul maĭ bine chiar de cât fiŭ-săŭ. Bătrâna începu să-l iubească. Atuncĭ tigrul începu să se culce pe prispa caseĭ fără să se atingă de nimic şi fără să facă răŭ cuĭ-va.

După câţĭ-va anĭ bătrâna muri. Tigrul răgea de durere. După ce femeia fu înmormîntată, dispăru în pădure şi nu se maĭ arătă.

Bătrâna a lăsat cu limbă de moarte ca pe mormîntul eĭ să se ridice o pagodă *tigruluĭ recunoscător*, care există şi astă-zĭ.

Ploeştĭ. **Z. Bărbulescu.**

RĂPITORII DE FETE

——

Mister Vorton—un căpitan de vapor englez—povesteşte următoarele. Sunt patru anĭ de atuncĭ de când am debarcat pe ţărmul Niluluĭ. Bastimentul comandat de mine acostase pentru şapte zile într'un port maĭ retras de pe ţărmul African. Pintre puţiniĭ călătorĭ ce-ĭ transportasem pe bordul vasuluĭ, erea şi un spaniol, anume Don Alavrez şi fiica sa Dolores

Din puţinele vorbe schimbate cu dânşiĭ, aflasem că spaniolul voeşte a cum păra terenurĭ însemnate şi a se ocupa cu creşterea struţilor. Cum în Africa engleză, prin împrejurimile Captownuluĭ şi colonia Capuluĭ se aflaŭ cete numeroase de struţĭ, Don Alavrez Monda spera să-ĭ reuşească întreprinderea. Părăsiseră Spania unde perduseră toată averea, mama şi soţia. Două zile de la debarcare, văzuĭ pentru ultima dată pe Spaniol şi frumoasa luĭ fiică. In treacăt îmĭ spuse că ziua următoare pleca în ţară, având ocazia fericită să meargă cu o caravană.

Scurt timp după aceasta, ridicarăm ancora şi luarăm drumul spre Europa, spre Anglia.

Trecuse douĭ anĭ de când părăsind Africa mă aflam în patrie. De multe orĭ gândul îmĭ sbura către acea ţară arzătoare, către aceĭ la carĭ mă gândeam atât de des, când acum patru anĭ primirăm ordin din partea Statuluĭ Englez pentru o afacere secretă în capitala Egiptuluĭ, Cair.

Aveam un termen nelimitat pentru această călătorie. După ce-mĭ aranjaĭ interesele pentru care fusesem trimis, am profitat de această ocazie şi am început să fac cercetărĭ pentru a regăsi urmele luĭ Don Alavrez şi a ficeĭ sale. Am făcut cercetărĭ şi am sfârşit prin a afla de urma lor. Trăiaŭ într'o mică localitate, foarte bogată în mine de aur şi diamante. Când ajunseĭ în micul orăşel — locul reşedinţeĭ lor — întrebaĭ de un oare-care don Alavrez Monda. Toţĭ mă salutaŭ cu mare respect auzind de cine întreb, de stăpânul atâtor averĭ, căcĭ orĭ unde te uitaĭ eraŭ numaĭ proprietăţile luĭ. Când bătrânul spaniol mă văzu, făcu o mină foarte veselă. După chipul cum îmĭ vorbea, vedeam că nu fusesem uitat de eĭ. Intrebaĭ de Dolores. Răspunsul fu un potop de lacrămĭ din partea luĭ. Imĭ spuse apoĭ următoarele :

Africa a fost pentru mine un isvor de aur. Când m'am stabilit aci am început prin a creşte struţĭ. Apoĭ începuĭ prin a'mĭ cumpăra întinderĭ marĭ de pământ pe care începuĭ să fac cercetărĭ spre a găsi vre-o mină de aur. Fuseĭ norocos şi pe lângă bogatele mine de aur, maĭ găsiĭ şi enorme diamante. Sunt bogat, foarte bogat. Ne hotărâsem a vinde tot şi a ne întoarce în Europa. Doream să văd pe Dolores fericită. Soarta, D-zeŭ n'a vrut-o. Dolores a mea a dispărut, e furată, sfârşi spaniolul cu disperare. De scurt timp—urmă el—primisem în serviciul minelor pe un oare-care Bill Hafingh. Era un tânăr plin de îndrăsneală. Aventuros şi foarte misterios.

Acum câte-va zile mi se prezintă, cerându-şĭ salariul şi dându-şĭ demisia din serviciul meŭ. Eram bucuros că scăpasem de el ; bucuria însă nu mi-a fost de lungă durată. Două zile după plecarea luĭ, Dolores fu răpită. Indată l'am bănuit pe Bill Hafingh. In urmă aflaĭ că el era capul uneĭ bande de aventurierĭ carĭ furaŭ fetele bogate şi sileaŭ ast fel pe părinţĭ să le rescumpere cu sume enorme. Dacă o săptămână în urma înştiinţăreĭ lor, baniĭ de răscumpărare nu eraŭ expediaţĭ, nenorocitele fete eraŭ vândute şefilor de triburĭ sălbatice. Ceea ce mă dispereazā e că până acuma n'am fost pus în cunoştinţă de aceĭ bandiţĭ.

La aceste vorbe o uşoară lovitură în uşe ne făcu să tresărim. Peste un moment uşa se deschise şi apăru un om mascat, care, cu o îndrăzneală neobicĭnuită, ne predete o scrisoare. După ce Don Alavrez o citi cu glas tare, aflarăm că era înştiinţarea de locul unde trebuiaŭ depuşĭ baniĭ.

Ziua următoare Dolores era în mijlocul nostru. Ne povesti spaima şi desnădejdea prin care trecuse. Cu glas rugător spuse tatăluĭ eĭ să părăsească cât de curând posibil această ţară sălbatică.

Eŭ cedând impulsuluĭ inimeĭ mele, ceruĭ mâna frumoaseĭ Dolores. Imĭ fu acordată cu mare plăcere. După ce vândurăm toate proprietăţile, ne îmbarcarăm pe bastimentul condus de mine şi părăsirăm acest continent, luând drumul spre Europa în Anglia. Azĭ ne reamintim cu plăcere şi tot-d'o-dată cu frică de acea ţară a auruluĭ şi a sălbăticieĭ.

Rozica Erdösy.

Pescariĭ din Noua Guinee

——

Spaniolul Inigo Ortez de Retis, este acela care în anul 1545 a botezat grupa insulelor situate în Oceania între Ecuator şi cel de al 9-lea grad de latitudine sudică, cu numele de Noua Guinee.

Insulele acestea maĭ poartă şi numele de Papuaşia, ţara «Pua-Pua-şilor».

Regiunea a fost descoperită de un portughez, în anul 1511. Saavedra în 1527, Ortez de Retis în 1545, Suten în 1616, Tarman în 1643, Dupessey şi Dumont Durville maĭ târziŭ, aŭ explorat rând pe rând această regiune. Exploraţiĭ maĭ recente aŭ fost făcute de către olandejĭ şi englejĭ.

Un amănunt demn de notat: Papuaşia, descoperită de un portughez, explorată maĭ cu seamă de francezĭ, nu este nicĭ sub dominaţia portughezilor, nicĭ n'ascultă de autoritatea francezilor. Olandejiĭ, englejiĭ şi germaniĭ şĭ-aŭ împărţit teritoriul eĭ.

Noua Guinee este scăldată de două fluviĭ maĭ marĭ: Ambernu şi Fly, şi de numeroase rîurĭ. Munţiĭ sunt foarte numeroşĭ; lanţul cel maĭ principal este «Arza», cu o înălţime destul de mare.

Piscul Astrolab are o înălţime de 4300 metri.

Climatul este cald şi umed, fără temperaturĭ excesive. Termometrul nu se coboară nicĭ odată sub 20 grade, dar nicĭ peste 32 de grade nu se ridică. Cu toate acestea, insula nu este de recomandat ca loc de vilegiatură. Prea trebue să te lipseştĭ de multe lucrurĭ!

Examinată în întregimea eĭ, insula prezintă două aspecte diferite, două naturĭ de sol cu totul deosebite.

Intr'o parte, munţĭ înalţĭ, văĭ frumoase fertile, fluviĭ marĭ şi pădurĭ vaste, vegetaţie bogată, cu esenţe de o varietate infinită, cu foarte multe lemne preţioase.

De cea-l'altă parte, terenurĭ pietro se, pline de mărăcinĭ.

In afară de productivitatea soluluĭ, bogăţia Noueĭ Guineĭ este sporită şi de numeroasele pietre preţioase pe care le posedă solul eĭ.

Animalele sălbatece sunt foarte puţin numeroase, în schimb însă, şerpiĭ sunt răspândiţĭ peste tot. Păsările sunt peste măsură de abundente, conţinând speciile cele maĭ variate.

Locuitoriĭ aparţin uneĭ rase intermediare între rasa malaeză şi cea neagră. Inălţimea bărbaţilor variază între 1,55 şi 1,60; femeile sunt ceva maĭ scurte.

Indigeniĭ din Noua Guinee se prezintă destul de bine ca fizic; despre uniĭ dintre eĭ se poate spune chiar că sunt frumoşĭ. De alt-fel, timpul nu este uniform pe toată întinderea insuleĭ.

Trăesc împărţiţĭ în triburĭ, guvernate de şefĭ aleşĭ dintre oameniĭ ceĭ maĭ bătrânĭ. Iubesc foarte mult muzica. Religia lor este fetişistă şi adoră idoliĭ.

Sunt poligamĭ, cu toate acestea aŭ mare respect pentru femee şi multă dragoste de copiĭ.

Costumul este de o simplicitate biblică; mantalele făcute din pieĭ de animale sălbatece, sunt privite ca obiecte de lux.

Un croitor care ar emigra pe acolo, nu şĭ-ar prea putea face multă clientelă.

In unele părţĭ, locuitoriĭ se ocupă serios cu agricultura; dar ocupaţiile de predilecţie sunt vânătoarea şi pescuitul.

Locuesc în sate care adese orĭ se războesc între ele; colibele sunt rudimentare, lipsite de orĭ-ce eleganţă.

In multe părţĭ maĭ există şi celebrele «case în aer». Sunt colibe tot aşa de rudimentare, construite pe crengile arborilor.

Am spus maĭ sus că Noua Guinee, înconjurată din toate părţile de mare şi că în afară de două marĭ fluviĭ, maĭ este scăldată de numeroase râurĭ.

Prin urmare e de explicat de ce locuitoriĭ se ocupă maĭ ales cu pescuitul.

Peştele este peste măsură de abondent în Noua Guinee; fără multă muncă locuitorul îşĭ poate câştiga o hrană abondentă.

Este adevărat că mulţĭ dintre aceştĭ peştĭ aŭ carnea nu tocmaĭ gustoasă, dar

Pescariĭ din Noua Guinee

indigeniĭ sunt modeştĭ, şi n'aŭ gusturĭ aşa de pretenţioase ca noĭ europeniĭ.

Pescuitul se face cu instrumente destul de primitive; omul neavând nevoe de storţărĭ multe pentru a găsi vânatul, nu s'a gândit să'şĭ perfecţioneze instrumentele.

E un proverb vechiŭ, pe care 'l aŭ toate popoarele: «Nevoia este mama tuturor născocirilor», şi nu există un proverb maĭ adevărat de cât acesta.

Papuaşiĭ sunt oamenĭ curajoşĭ, în felul lor; când se întâmplă să fie vremea furtunoasă, dânşiĭ pleacă la pescuit în grupă, cu bărcile, înfruntând primejdia.

In rezumat, papuaşiĭ din Noua Guinee sunt nişte sălbaticĭ superstiţioşĭ şi blânzĭ; bunĭ cu ceĭ maĭ slabĭ de cât eĭ, iubitorĭ aĭ muziceĭ şi aĭ dansuluĭ, pescarĭ şi navigatorĭ abilĭ.

Mulţĭ savanţĭ pretind că oameniĭ aceştia ar forma ultima treaptă a scăriĭ omeneştĭ; dar fără îndoială că savanţiĭ aceştia sunt puţin cam prea severĭ. Căcĭ dacă papuaşiĭ ar cunoaşte unele dintre obiceiurile noastre, fără îndoială că ne-ar trata de sălbatecĭ. «Toate lucrurile sunt relative, acesta este singurul adevăr absolut», a spus un filosof; şi după cum se vede, a avut mare dreptate.

Vetor

DIN VIAŢA BANDIŢILOR

— Urmare —

Jak Lever, condamnat la galere pe viaţă, fusese supus unor torturĭ spăimântătoare; cu toate acestea trăise, trăise anĭ nemaĭ stârşiţĭ de suferinţă ţintuit pe banca sa de ocnaş, anĭ de agonie.

Mulţĭ spuneaŭ că murise; dar copilul!

După multe cercetărĭ, regăsi omul care-răpise, şi fără să obosească, caută înainte. După multă vreme, dădu de urma femeeĭ care-l luase cu dânsa. Dar se încurcă în cercetărĭ, apucă pe nişte căĭ false, şi abia mult maĭ târziŭ reuşi să descopere locuinţa dogaruluĭ Vilhelm.

Dar copilul dispăruse. Ce se făcuse? Unde era? Nimenĭ nu putea să răspundă.

Marchiza nu-şĭ perdu curajul. Şi cu toate acestea, eraŭ multe cauze care ar fi putut să-ĭ zdrobească voinţa.

Nelinişterea continuă prin care trecuse, îĭ zdruncinase complect sănătatea pe zi ce trecea, era tot maĭ slăbită, maĭ prăpădită.

Şi apoĭ purtarea d-luĭ d'Amblez devenise odioasă; cu cât devenea maĭ bătrân, cu atâta se arăta maĭ rău, maĭ răzbunător. Trecutul pe care în primiĭ anĭ aĭ căsătorieĭ părea că-l uitase, era acum un motiv de certurĭ zilnice, de persecuţiĭ nemaĭ sfârşite.

Sărmana mamă răbda totul în tăcere, silindu-se să facă ast-fel ca cel puţin copila să-şĭ păstreze dragostea tatăluĭ eĭ. Căcĭ, ce-ar fi fost mititica vinovată să fie lipsită de dragostea părinţilor eĭ?

In aceste lupte de toate zilele, de toate momentele, puterile îĭ scădeaŭ; ftisia o rodea. Se simţea murind, şi-şĭ spunea că după moartea eĭ, sărmana copiliţă avea să rămâe fără nicĭ un sprijin, în faţa răutăţeĭ, în faţa ureĭ neîndreptăţite a d-luĭ d'Amblez. De când aflase de crima a căreia victimă fusese Jak Lever, pe care acuma îl credea mort la galere, avea pentru soţul eĭ privirile pe care le are o femee când se află în faţa unuĭ călăŭ.

Cine avea s'o apere pe mica sa Lizeta? Oare şi dânsa, ca şi mama eĭ, avea să fie destinată uneĭ vieţĭ de chin şi de durere?

Şi groaza acestuĭ gând o făcu să-şĭ amintească că maĭ avea un copil, un fiŭ, care trebuia să fie acum, bărbat. Atuncĭ începu să caute din noŭ, şi în sfârşit, dădu de urma soţilor Wilhelm.

Buna femee îl înşelase pe Wilhelm când îĭ spusese că nu ştie cine este înalta doamnă care venise să-l caute. Dânsa ştia foarte bine, şi de aceia se şi ducese îndată să ducă d-luĭ d'Amblez vestea despre reîntoarcerea celuĭ dispărut.

Sărmana femee era grav bolnavă; cu toate acestea, făcu o ultimă sforţare, îşĭ adună toată energia, şi a doua zi, un cupeŭ se opria în faţa prăvălieĭ dogaruluĭ. O femee se cobori, susţinută de o bătrână servitoare.

Oare ce putea căuta doamna acea din lumea mare, care purta nişte haine aşa de bogate şi de elegante, în casa unor lucrătorĭ modeştĭ cum eraŭ dînşiĭ?

D-na d'Amblez, — căcĭ dînsa era — se îndreptă fără să stea la îndoială, spre tînărul Wilhelm, care o privia cu oarecare spaimă, şi-ĭ spuse că doria să aibă o convorbire particulară cu dînsul.

Mirat, dar curios, lucrătorul o conduse în mansarda pe care o ocupa, ş'o pofti să ia loc pe singurul scaun ce se afla acolo. Dînsul rămase în picioare, în faţa eĭ într'o atitudine respectuoasă.

Aşteptă.

Sărmana femee nu putu să vorbiască de cât cu mare greutate. O tuse seacă îĭ zbuciumase pieptul; din când în când îşĭ ducea batista la gură, şĭ o retrăgea plină de sânge.

— D-ta te numeştĭ Wilhelm, nu este aşa?

— Da, doamnă.

— Eştĭ fiul dogaruluĭ?..

— Pe onoarea mea doamnă, răspunse tînărul, dacă drepturile unuĭ tată se pot afirma saŭ recunoaşte prin loviturĭ şi prin o purtare neomenoasă, atuncĭ dogarul Vilhelm era tatăl meŭ... Cu toate acestea...

— Cu toate acestea!..

— D-na Wilhelm, care este o femee foarte cum se cade, a încercat de maĭ multe orĭ să mă scape de brutalităţile soţuluĭ eĭ. Atuncĭ d. Wilhelm se înfuria şi maĭ mult, şi din vorbele pe care le pronunţa, înţelegeam că nu dînsul mi-ar fi tată.

Este adevărat că nu dădeam prea multă importanţă unor asemenea...

Şi dacă acum ar veni cine-va să-ţĭ spue cu siguranţă că de şi d-na Wilhelm nu sunt părinţiĭ d-tale?..

— Nu m'aş mira de loc. Dar ce mi-ar păsa mie de o asemenea descoperire. Situaţia mea nu va putea fi nicĭ câtuşĭ de puţin schimbată.

De o dată, d-na d'Amblez, ne maĭ putându-şĭ stăpâni emoţiunea, se lăsă să cadă în genunchĭ pe scândurile mansardeĭ, şi întinzând mânele spre dînsul, murmură:

— Wilhelm... iartă-mă!.. Eŭ sunt mama ta!..

Rocabol se sili să-şĭ stăpînească emoţia de care se simţia cuprins.

— D-ta, mama mea?.. Asta nu se poate... D-ta facĭ parte din clasa nobililor, a bogaţilor, a fericiţilor acesteĭ lumĭ. Eŭ sunt din familia blestemaţilor, a desmoşteniţilor. Vă înşelaţĭ doamnă; între noĭ amândouĭ nu poate exista nicĭ o legătură.

— Copilul meŭ, reluă cu tristeţă sărmana femee; eŭ voĭ muri... De aceia, te rog să aibĭ încredere în mine... Am venit aicĭ să mă spovedesc fără înconjur.

Nu mă acuza, nu mă condamna... Vaĭ!.. Din nenorocire nu pot să'ţĭ schimb soarta, nu pot nimic pentru d-ta; din potrivă, am venit să reclam ajutorul d-tale, am venit la d-ta ca la singurul om, în care am crezut că pot avea încredere.

Wilhelm simţi cum se îngălbenia. Vedea bine că femeea aceea îĭ era mult superioară, şi în acelaş timp se simţi atras spre dînsa de nu ştiŭ ce forţă misterioasă. Rămase nemişcat, incapabil să vorbească.

Cu multă dulceaţă, femeea îĭ povesti totul; îĭ spuse cum se născuse, îĭ descoperi origina luĭ. Apoĭ, ca şi cum crima săvîrşită ar fi fost a sa, îĭ spuse, cu vocea întretăiată de suspine, spăimântătoarea poveste a tatăluĭ săŭ, martirul Jak Lemer.

Wilhelm asculta, cu ochiĭ holbaţĭ, cu dinţiĭ strînşĭ.

Povestirea aceasta o maĭ auzise şi din gura altuia; dar câtă diferenţă de accente!..

Intr'o parte numaĭ ură, în cea-l'altă parte durere şi bunătate.

In cele din urmă, marchiza ajunse la punctul principal al viziteĭ pe care o făcea.

Vilhelm avea o soră serios ameninţată; marchiza îĭ cerea să se devoteze pentru dânsa, s'o apere, să fie pentru ea un protector anonim, dar să aibă purtarea unuĭ frate.

— Cum!.. exclamă Vilhelm, îmĭ cerĭ mie să fiŭ protectorul copileĭ aceluia care este asasinul tatăluĭ meŭ?

— Copila aceasta este fiica mea! Oh! te rog, în numele tatăluĭ-d-tale mort, singurul care m'a iubit vre-o dată în adevăr, singurul pe ca l'am iubit, fiĭ bun, fiĭ generos. N'aşĭ putea avea o bucurie maĭ mare de cât aceia de a vedea reînviând în d-ta bunătatea şi curajul luĭ Jak Lever.

Vihelm tăcea; o furie nebună se deştepta într'însul.

Era ura împotriva călăilor carĭ 'ĭ martirizaseră mama, sărmana femee pe care o vedea acum la picioarele sale, carĭ 'ĭ trimiseseră la galere tatăl, omul acela, care fără mijlocirea uneĭ misiunĭ, ar fi fost aruncat în mare, ca un câine.

Dar accentul d-neĭ D'Amblez era aşa de rugător, vocea eĭ respira atâta bunătate, în cât, puţin câte puţin, sufletul luĭ Vilhelm fu coprins de milă.

Avea o soră, o biată copilă pe care o amenința nenorocirea; şi aceia care era mama lor, venea acum să reclame ajutorul săŭ, de şi ştia bine că este un simplu lucrător, un muncitor umil.

Era în această întâmplare ceva care deştepta într'ânsul nişte sentimente necunoscute; şi apoĭ, atâta încredere îl măgulea.

— Dar, întrebă dânsul cu vocea tremurătoare, ce pot face eŭ pentru aceea, pe care d-ta o numeştĭ sora mea? Nicĭ n'o cunosc! In orĭ-ce caz, eŭ nu fac parte din lumea eĭ, şi nicĭ nu voĭ putea pătrunde vre-o dată până la dânsa, şi apoĭ, copila, dacă m'ar cunoaşte, ar primi oare protecţia unuĭ mizerabil ca mine?

— Spune-mĭ maĭ întâiŭ că te învoeştĭ să-mĭ îndeplineştĭ rugămintea.

Vilhelm maĭ stătu un moment la îndoială; nu se simţea demn de atâta încredere.

Dar ridicându-şĭ din noŭ ochiĭ spre faţa tristă a mameĭ sale, simţi într'însul un avânt sincer de generozitate şi de credinţă.

— Eĭ bine, da! doamnă marchiză, făgăduesc, jur să te ascult; dar precum îţĭ spuneam, nu ştiŭ în ce mod voĭ putea ajunge vre-o dată până la fiica d-tale; nu ştiŭ dacă...

— A!.. Fiica mea va avea în d-ta aceeaşĭ încredere pe care o am eŭ; pentru că d-ta eştĭ fiul unuĭ om cinstit.

Mâine, la orele nouă seara, să te prezinţĭ la intrarea palatuluĭ d'Amblez. Eŭ voĭ lua de maĭ nainte toate măsurile, şi veĭ fi introdus fără întârziere. Veĭ face funoştinţă cu sora d-tale.

— Sora mea!

— Oh!... d-ta mă veĭ înţelege bine... Eŭ nu voesc ca dânsa să cunoască acest secret; nu vreaŭ să am a roşi în faţa eĭ.

— Da, da, te înţeleg.

— Veĭ fi pentru dânsa un prieten; şi ea va avea toată încrederea în d-ta, pentru că mă iubeşte mult şi cuvintele mele sunt sfinte pentru dânsa... Insfîrşit, Wilhelm, pot fi sigură că veĭ veni?

— Da, doamnă, am jurat, şi mă voĭ ţine de cuvînt.

— Incă un cuvînt.

Ţi-am spus povestea vieţeĭ mele şi înţelegĭ bine din ce pricină nu pot să-ţĭ fiŭ de nicĭ un ajutor. Nu pot să'ţĭ îmbunătăţesc cu nimic situaţia, şi cu toate acestea sunt mama d-tale, şi...

— Şi?

— Aş vrea să te strâng în braţele mele, aş vrea să te îmbrăţişez!

Wilhelm, adică Rocabol, revoltatul, banditul de mâne, în faţa aceleĭ femeĭ care plânsese aşa de mult în viaţa eĭ, a căreia faţă era pustiită de durere, se simţi emoţionat până la lacrimĭ.

El se aplecă spre sărmana femee, şi o sărută cu căldură pe amândouĭ obrajiĭ.

Marchiza d'Amblez fu atât de emoţionată, în cât era aproape să leşine.

— Te rog, Wilhelm, condu-mă până la trăsură. E primul moment de fericire pe care l'am avut şi eŭ de atâta amar de anĭ încoace... Mi-e teamă să nu mor.

Respectuos şi blând, Wilhelm o conduse până la cupeŭ.

— Pe mâine! îĭ maĭ şopti dânsa, şi plecă.

Wilhelm rămase singur. I se părea că tot ceea-ce se petrecuse nu era de cât un vis.

Viaţa sa devenise o ţesătură de aventurĭ spăimântătoare.

Pe când tatăl săŭ, regăsit printr'o minune, nu redeşteptă într'însul de cât sentimente de ură şi de mânie, iată că, printr'o minune tot atât de bizară, îşĭ regăsise şi mama, care se silea să trezească într'însul nişte sentimente de atâta vreme uitate, sentimente de milă, de devotament, de generozitate.

Haida de!... Oare avea să se lase dânsul înşelat de asemenea copilărie? Avea o sarcină de îndeplinit: trebuia să pedepsească pe toţĭ aceia, carĭ, de aproape saŭ de departe, provocaseră nenorocirea luĭ Jak Lemer.

Oare femeea aceia nu-şĭ uitase prea repede iubitul? De ce maĭ trăise dînsa după nenorocirea care-l lovise pe Jak? Şi dacă trăise, de ce nu se răzbunase?

In loc să se răzbune, dânsa se căsătorise, devenise soţia unuĭ călăŭ, avusese un copil cu dânsul. Şi-acum, ce venea să-ĭ ceară?... Tocmaĭ dânsul să fie protectorul copileĭ călăuluĭ tatăluĭ săŭ?

Şi se silea să uite accentul dulce al sărmaneĭ femeĭ, se silea să şteargă e moţia pe care i-o lăsase în suflet povestea tristă a vieţeĭ sale.

Căuta să se convingă că nu trebuia să uite, că sarcina luĭ în viaţă era numaĭ răzbunarea. Luĭ nu-ĭ era îngăduit să iubească. N'avea să se ducă la întâlnirea pe care i-o dase marchiza d'Amblez, era una dintre cele d'întâiŭ victime pe care le cerea dorul săŭ de răzbunare. Puţin îĭ păsa luĭ dacă această răzbunare avea să-ĭ atingă şi pe ceĭ-l'alţĭ, carĭ nu eraŭ vinovaţĭ.

Dar simţea că se înşală pe sine însuşĭ.

Ziua care urma i se păru ne maĭ sfârşit de lungă; la ora arătată fu fix la întâlnire.

Poarta de la intrarea palatuluĭ d'Amblez era închisă, bătu şi neobţinând nicĭ un răspuns, rămase în aşteptare.

In cele din urmă, poarta se întredeschise; un om de serviciŭ apăru.

Wilhelm ceru să vorbească cu d-na d'Amblez. Omul încruntă din sprîncene şi ĭ spuse cu glas poruncitor să-şĭ vadă de drum.

Oare ce însemna asta?.. Nu fusese chemat dînsul într'un mod special?

Aşa dar marchiza îşĭ bătuse joc de dînsul!.. Simţea că ura îl cuprinde din noŭ. Ce motive avusese femeia aceea să'l înşele?

Servitorul îĭ strigă din noŭ:

— Haide, şterge-o maĭ repede de aicĭ!.. Nu ştiĭ că casa este în doliŭ?.. D-na d'Amblez a murit astă dimineaţă.

— A murit!.. exclamă tînărul, făcând un pas îndărăt.

Dar în momentul acela auzi la spatele luĭ o voce dulce întrebând:

— D-le, d-ta te numeştĭ Wilhelm?

— Da.

— Lăsaţi-l să intre. D-le Wilhelm, vino cu mine, te rog.

Şi Rocabol porni după aceea care îĭ vorbise, — o copilă de vre-o cincĭ-sprezece anĭ, îmbrăcată în mare doliŭ.

Se opriră într'o cameră retrasă, tăcută.

— D-le, îĭ zise copila, mama mea, cu câteva momente înainte de a închide ochiĭ pentru tot-d'a-una, mi-a spus că astă-zĭ se va prezenta aicĭ un tînăr numit Wilhelm; ea m'a rugat să întind mâna acestuĭ tînăr şi să-l întrèb dacă îşĭ maĭ reaminteşte de angajamentul pe care şi l'a luat?

— De sigur că'mĭ amintesc! răspunse Rocabol. Am făcut un jurământ şi nu'l voiŭ uita nicĭ odată. Aşa dar d-ta eştĭ... d-ta eştĭ fiica d-luĭ d'Amblez?

— Da, eŭ sunt. Mama mea mi-a spus că d-ta veĭ fi protectorul meŭ şi că trebue să am în d-ta o încredere fără marginĭ.

Şi d-ta te-aĭ învoit la acest lucru fără să mă cunoştĭ?

— O cunoşteam bine pe mama mea şi toate cuvintele sale sunt sfinte pentru mine. Dacă dînsa a spus că d-ta veĭ fi protectorul meŭ, aceasta este pentru mine o dovadă sigură că d-ta eştĭ un om demn de a'mĭ fi prieten. Cred în d-ta, cum am crezut în mama mea. Iată mâna mea, să fim prietenĭ.

Şi din momentul acela,— moment în vecĭ neuitat,— Rocabol tâlharul, Rocabol banditul, omul gata să comită cele maĭ teribile crime, păstra într'un colţişor al inimeĭ sale un loc alb, pe care era înscris numele Lizeteĭ d'Amblez. Şi orĭ de câte orĭ îĭ era cu putinţă, căuta să pătrundă pînă la dînsa, îĭ punea întrebărĭ, o cerceta, căuta să-ĭ afle toate gândurile; cu un cuvînt se silea să îndeplinească mandatul pe care i'l dăduse marchiza.

Nimenĭ nu cunoştea această aventură, nicĭ chiar bătrânul infirm Jak Lewer, căruia Rocabol nu'ĭ spusese nicĭ odată nimic, de teamă ca nu cum-va să facă vre un răŭ Lizeteĭ.

V

Şeful banditilor

Jak Lewer căzuse zdrobit de emoţie; Rocabol îl ridică în braţe şi ducându-l în camera sa, îl aşeză în pat.

Apoĭ, rămas singur în sala murdară a cârciumeĭ, începu să deşerte sticlă după sticlă pînă când se ameţi de-a binelea.

Noaptea era pe sfârşite; prin geamurile murdare ale taverneĭ începuseră să pătrundă primele raze de lumină.

De odată Rocabol sări în picioare cu bruscheţă. Era palid, aproape livid. Vinul îl schimbase cu totul; nerviĭ îĭ eraŭ încordaţĭ să se rupă. La omul acesta curios beţia n'aducea nicĭ slăbire, nicĭ deprimare. Din potrivă devenea maĭ energic şi puterile păreaŭ că i se înzecesc.

In acelaşĭ timp banditul, criminalul, renăştea; nişte licărirĭ de animal sălbatic îĭ treceaŭ prin ochĭ şi, în încreţiturile de pe fruntea sa, se citeaŭ gândurĭ criminale.

Memoria îĭ era limpede, îşĭ aducea aminte de tot ce făcuse, de tot ce trebuia să facă. Dăduse întâlnire tovarăşilor săĭ în taverna «La coţofană», din foburgul St. Laurenţiŭ. Şi bandiţiĭ trebuiaŭ să fi miraţĭ că trecuse o noapte întreagă fără ca şeful să fie printre eĭ; Rocabol ştia bine că pentru a'şĭ păstra supremaţia, nu trebuia să slăbească frânele nicĭ un singur moment.

Deschise binişor uşa şi observă cu atenţie împrejurimile. După ce se convinse că nimenĭ nu'l urmărise, porni înainte.

Să'l urmăm spre cuibul infect în care se adăposteaŭ tovarăşiĭ săĭ.

In timpul acela, Parisul se întindea numaĭ până prin punctul unde se află astăzĭ bulevardele exterioare. Contimporanĭ nicĭ nu 'şĭ pot închipui că pe unde se înaltă astă-zĭ case luxoase, pe unde miĭ şi miĭ de călătorĭ se îndreaptă zilnic în spre gărĭ, pe unde circulă tramvae, trăsurĭ, automobile, acum vre-o două sute de anĭ eraŭ numaĭ nişte terenurĭ pustiĭ, nişte stradele şi înfundăturĭ fără nicĭ un nume.

Pe aicĭ era locul de întâlnire al tuturor bandiţilor. Poliţia nu se aventura prin asemenea locurĭ de cât foarte arare orĭ, şi răŭ făcătoriĭ de toate categoriile se organizaŭ în bande.

Prin tavernele în carĭ petreceaŭ ban-

dițiĭ, una dintre cele maĭ însemnate, era cârciuma «La coțofană».

Aicĭ îșĭ stabilise Rocabol cartierul său general; cârciuma avea nișțe galeriĭ subterane foarte adâncĭ, și foarte potrivite pentru comploturĭ criminale.

In ora aceia din zoriĭ zileĭ, în una dintre aceste galeriĭ subterane, trupa luĭ Rocabol se odihnea; în toate părțile erau aruncate resturile uneĭ cine destul de bogate. Bandițiĭ făcuseră chef.

Dacă cine-va, un străin, ar fi putut să pătrundă macar până în pragul aceleĭ taverne, ar fi rămas încremenit, cu gura căscată, neștiind dacă trebuia să se îngrozească saŭ să râdă.

Arme, cisme, haine luxoase, zdrențe de toate nuanțele, de toate categoriile; capete originale și mutre comune, tinerĭ și bătrânĭ; cu un cuvânt, un tabloŭ demn de penelul unuĭ Salvator Roza.

Toțĭ dormeaŭ, și eraŭ cu toțĭ acolo. Frunză, Chioru, Ciungu, Gât Strâmb, Capră, Flandrin, și mulțĭ alțiĭ, carĭ lucraseră în timpul nopțeĭ prin cartiere maĭ îndepărtate, Greere, Cap-de-miel, și până chiar și celebrul Șeapte-suflete. care reușise de două orĭ să scape din nodul fatal al spânzurătoareĭ.

Eraŭ așa de bețĭ, în cât în momentele acelea, doui soldațĭ 'ĭ ar fi putut cu înlesnire capra și închide.

Câte-va momente după ce ceasornicul de la S-tul Laurențiu sunase orele șease, o ușe se mișcă în zid și cine-va intră. Era un bărbat cu nișțe mustățĭ marĭ blonde, cu fața aprinsă.

Noul sosit privi în jurul luĭ, la lumina uneĭ torțiĭ, și înălță din umerĭ.

— Boilor! strigă dânsul.

Și apropiindu-se de Flandrin, îl apucă în brațe, și-l zgudui cu putere.

— Scoală-te în picioare, animalule!.. Vreaŭ sĭ-țĭ vorbesc!

Cel-l'alt deschise un ochiŭ, văzu cu cine avea de-a face, scoase o înjurătură puternică și-șĭ văzu înainte de somn.

Noul venit se duse la un altul, apoĭ la un al treilea; dar pretutindenĭ avu același succes.

Chiar Gât-Strâmb, care era un om foarte blajin din firea luĭ, răspunse supărat:

— Du-te dracului Captal! Când Ți-oĭ da una la tidvă!

Acela căruia Gât-Strâmb îĭ spusese Captal, era un adevărat colos.

Banditul acesta, care prădase pe toate drumurile Franțeĭ, fusese oare-cum profesorul luĭ Rocabol, împrejurare care îl făcea să aibă oare-care autoritate față de ceĭ-l'alțĭ membri aĭ trupeĭ.

Dar pentru moment, se părea că nicĭ unul nu voește să-l asculte.

Atuncĭ Captal se așeză la o masă, și începu să bea resturile orgieĭ tovarășilor săĭ.

O oră trecu ast-fel, ceasornicul de la St. Laurențiu bătu de șeapte orĭ. Dar razele zileĭ nu pătrundeaŭ de loc în subterană; bandițiĭ dormeaŭ mereŭ.

De odată, o voce răsună, puternică și imperioasă.

— Heĭ!... tovarășĭ!.. Sus!...

Urmă o foșneală generală, ca și cum vocea aceia ar fi avut facultatea să trezească și morțiĭ din somn.

— Dabul! Șeful! Rocabol!

Și bandițiĭ se îngrămădeaŭ unul peste altul, silindu-se care maĭ de care să fie maĭ întâiŭ în picioare, și să-șĭ aranjeze pe cât putea toaleta.

Rocabol, nepăsător, cu brațele încrucișate, privea acel pandemonium, care era regatul săŭ.

In sfârșit, bandițiĭ reușiră să se așeze în linie. Singur Captal rămăsese la masa sa.

— Heĭ! La ordine toată lumea! strigă Rocabol.

Captal veni lângă ceĭ-l'alțĭ. Bandițiĭ îșĭ duseră mâna la frunte, în semn de salut.

— Lăsațĭ lumina zileĭ să pătrundă înăuntru!... ordonă Rocabol.

O ferestruică ascunsă fu pusă în mișcare, și câte-va raze de lumină căzură în subterană, ca în fundul unuĭ puț.

Acum apărură maĭ bine figurile bandiților; toțĭ eraŭ palizĭ, zbârcițĭ, cu ochiĭ umflațĭ.

— Acuma, zise Rocabol, să stăm de vorbă. Științĭ că eŭ nu sunt de loc mulțumit de voĭ?

Un murmur de dezaprobare porni din rândurile bandiților.

— Eĭ, Greere, vistiere, ce sumă aĭ în casă?

Greer făcu un pas înainte; era un om scurt de statură, și puțin cam ghebos.

— Șefule, răspunse dânsul, nu maĭ avem de cât 725 de pistolĭ.

— Mizerie! exclamă Rocabol. Ce vă facețĭ voĭ, ziua întreagă, leneșĭ ce sunteți!...

Așa știțĭ voĭ să întrețineți comoara comună? Gât-Strâmb, înaintează! Ce ne-aĭ adus tu pe ziua de erĭ?

Gât-Strâmb, un taur cu umeriĭ largĭ, făcu un pas înainte, și răspunse cu voce încetă:

— Pe ziua de erĭ n'am putut pune mâna de cât pe o singură pungă, lângă palatul regal. Conținea cincĭ monede de aramă.

— Și îndrăzneștĭ să mărturiseștĭ lucrul acesta!

— Am maĭ dat și o lovitură frumoasă de sabie, unuĭ nobil.

— Dar tu, Harpin?

— M'am învârtit prin strada Saint-Honoré, și un portofel bine garnisit a trecut din buzunarul unuĭ financiar în buzunarul meŭ.

— Și portofelul acela conținea?

— Cincĭ-zecĭ de miĭ de livre în bilete de bancă.

— Atuncĭ, de ce-mĭ vorbiațĭ adineaurĭ de câțĭ-va mizerabilĭ pistolĭ?

(Va urma)

OAMENĬ MÂNCĂTORĬ DE PĂMÂNT [1]

La întoarcerea noastră de pe Rio Negro, am stat o zi în colonia locuită de Otomacĭĭ carĭ mănâncă pământ. Micul sat al lor poartă nume spaniol și este așezat sub o stâncă de granit, într'o pozițiune frumoasă. Pământul pe care îl mănâncă Otomaciĭ este un fel de lut moale și gras, foarte bun de făcut oale dintr'însul, de culoare sură-gălbuie, vopsit cu puțină rugină. Eĭ îl aleg cu multă îngrijire și-l caută în anumite băncĭ de pământ de pe malurile Meteĭ și ale Orinoculuĭ. După gust, eĭ deosibesc un soiŭ de pământ de altul, pentu că nu orĭ-ce lut li-e deopotrivă de plăcut. Acest pământ îl frământă și fac din el globulețe cât alunele, pe acestea le prăjesc apoĭ la foc până li se rumenește coaja. Când le mănâncă, eĭ înmoaie în apă globulețele. Indieniĭ aceștia sunt în cea maĭ mare parte sălbaticĭ, oamenĭ carĭ urăsc cultura pământuluĭ.

Câtă vreme apele Orinoculuĭ și ale Meteĭ sunt micĭ, Otomaciĭ se hrănesc cu peștĭ și cu broaște țestoase. Peștiĭ îĭ ucid cu săgețile, la suprafața apeĭ: o vânătoare ciudată, și noĭ de multe orĭ am admirat marea dibăcie a Indienilor în săgetarea peștilor. Când apele cresc, încetează vânătoarea, căcĭ în ape marĭ e tot așa de greŭ de săgetat ca și în ocean. In timpul umflăreĭ apelor, câte 2—3 lunĭ, vezĭ Indienĭ consumând uriașe cantitățĭ de pământ. Noĭ am aflat prin colibele lor depozite marĭ de globulețe, grămezĭ în chip de piramide. Un Indian consumă pe zi, după spusele unuĭ călugăr spaniol care a trăit între Otomacĭ 12 anĭ, cam treĭ sferturĭ de chilogram. După spusele înseșĭ ale Otomacilor, pe vremea ploilor eĭ n'aŭ altă hrană de cât pământul. Rare orĭ, ca variație, când li se întâmplă, maĭ mănâncă un fel de pește mic, rădăcinĭ de feregă și șopârle. Dar tot pământul li-e hrana cea maĭ plăcută, căcĭ și pe vremea seceteĭ când aŭ destulă hrană de pește, eĭ tot consumă zilnic după mâncare câte-va globulețe ca un fel de desert.

Oameniĭ aceștia sunt de culoare arămie întunecată; trăsăturile fețiĭ lor sunt ca ale tătarilor, urâte. Călugăriĭ franciscanĭ, carĭ trăesc printre eĭ ca misionarĭ, ne-aŭ asigurat că nicĭ odată n'aŭ observat nicĭ un fel de schimbare la Otomacĭ pe timpul cât mănâncă pământ. Faptul simplu e decĭ acesta: Indieniĭ consumă uriașe cantitățĭ de pământ, fără ca să-șĭ aducă vre-o vătămare sănătățiĭ; înșișĭ eĭ țin pământul ca o mâncare, adică se simt bine și sătuĭ pe vreme îndelungată după consumarea luĭ. Negreșit, eĭ cred că pământul îĭ satură, și nu alte soiurĭ de mâncare pe care știŭ să și le procure, deși în chip foarte sărăcăcios, în tot timpul ierneĭ. Dacă întrebĭ

[1]) După notițele luĭ Alexandru Humbold.

pe Otomacĭ, ce şi-aŭ agonisit pe iarnă ca hrană, eĭ îţĭ arată grămezile de pământ din bordee. Insă cu faptele aceste simple tot nu se deslegă întrebarea dacă pământul acesta galben conţine într'însul materiĭ hrănitoare, orĭ nu? Se poate mistui pământul în stomac, orĭ e numaĭ o umplutură degeaba a stomaculuĭ? Se întind poate păreţiĭ stomaculuĭ aşa ca să alunge pe o anumită vreme foamea? Despre toate, eŭ nu pot spune nimic lămurit.

De mirat e că părintele Gumilla, de alt fel foarte credul şi prea nepriceput de a căuta adâncurile adevăruluĭ, neagă cu totul că Indieniĭ ar mânca pământ gol, ci numaĭ amestecat cu făină de porumb şi cu untură de crocodil.

Insă alţĭ călugărĭ ne-aŭ asigurat că Otomaciĭ niciodată nu amestecă untura de crocodil în pământul lor; iar de făină amestecată n'aŭ auzit vorbindu-se nicăerĭ absolut nimic printre indienĭ.

Pământul pe care l'am adus noĭ în Europa, luat de la Otomacĭ, a fost cercetat himiceşte si a fost găsit curat cu totul şi neamestecat cu nimic.

Că Otomaciĭ nu se îmbolnăvesc prin consumarea atâtor cantităţĭ de pământ, îmĭ pare lucru curios cu totul. Poate că acest popor, în curgerea atâtor generaţiĭ, s'a obişnuit cu acest fel de hrană? De alt-fel în toate ţările tropicale oameniĭ aŭ o patimă vrednică de mirare, o patimă aproape de nebiruit: să mănânce pământ. Şi nu numaĭ pământ vârtos, ca să neutralizeze ceva acrimĭ de stomac, ci şi lut galben, gras şi cu mirosurĭ tarĭ. Copiiĭ trebuesc închişĭ în casă adese orĭ, ca să nu fugă pe câmp, după vre-o ploae de curând căzută, ca să mănânce lut. Iar femeile indiene, carĭ în săteleţel Banco lângă râul Magdaleneĭ se ocupă cu olăritul, în timp ce învârtesc oala aruncă din vreme în vreme — pe cum însumĭ am văzut spre maĭ mare mirarea mea — bucăţĭ marĭ de pământ galben în gură şi-l mănâncă.

Afară de Otomacĭ, toţĭ indiviziĭ altor triburĭ şi popoare se îmbolnăvesc răŭ când se lasă ispitiţĭ de pofta de a mânca pământ, vreme maĭ îndelungată. In satul San Borja am găsit un copil care, după spusele mameĭ luĭ, nu vroia să mănânce aproape nimic de cât pămînt, dar era într'adevĕr numaĭ scheletul de el.

De ce, acum, în zonele temperate şi în cele recĭ această bolnăvicioasă poftă de pământ e aşa de rară, si mărginită numaĭ la copiĭ şi la femeile însărcinate? Pe câtă vreme în ţările de sub tropice, în toate continentele, mâncarea pământuluĭ e pretutindenĭ obişnuită. In Guinea mănâncă negriĭ un pământ gălbuiŭ; iar dacă sunt duşĭ ca sclavĭ în America centrală, eĭ fac ce fac şi-şĭ caută si acolo pământul ştiut. Insă de obiceiŭ se îmbolnăvesc de pământul din America, pe când de al lor din Africa niciodată. De aceea mâncarea pământuluĭ a fost şi este aspru oprită în Antille, prin legĭ, cu toate că încă de prin anul 1751 se vindea pe ascuns pământ de acesta prin târgurĭ şi pe pieţe, şi se vinde şi acum. «Negriĭ din Guinea spun că în ţara lor eĭ mănâncă de obiceiŭ un fel de pământ, al căruĭ gust le place, fără să le vatăme sănătatea. Aceştia sunt ceĭ ce abuzează mâncând couac, şi tot aşa de doritorĭ de pământ, în cât nu există o pedeapsă destul de aspră care să-ĭ poată împedeca să nu-l mănânce».

Invăţatul Labillardière a văzut în insula Iava prin sate cum se vindeaŭ nişte plăcinte roşietice în patru colţurĭ. Locuitoriĭ le numeaŭ «tana ampo» (tana în limba javană şi malaiză însemnează pământ). Când le-a cercetat maĭ de-aproape, a găsit că eraŭ nişte lipiĭ de pământ roşu, pe care le mâncaŭ. Locuitoriĭ din Caledonia Nouă mănâncă, spre a-şĭ potoli foamea, bucăţĭ cât pumnul de marĭ, de piatră moale sfărmăcioasă, aşa numită piatră grasă. In Peru, în multe părţĭ, se vinde pe strade ca marfă ambulantă pământ văros, pe preţurĭ de nimic. Indieniĭ îl mănâncă sugând după el frunze de coca.

Ast-fel găsim răspândită mâncarea pământuluĭ în toată zona fierbinte la trândavele popoare carĭ locuesc în cele maĭ frumoase şi maĭ rodnice părţĭ ale lumiĭ. Dar şi în nordul rece găsim cazurĭ.

In părţile extreme ale Suedieĭ poporul sărac consumă un fel de pământ produs de infusoriĭ, cu miile de sacĭ pe an, ca făină de pâine, parte de nevoe, parte numaĭ de plăcere (aşa ca tutunul). Şi prin Finlanda amestecă acest soiŭ de pământ cu făină, cam aşa cum la o foamete oameniĭ pe la noĭ amestecă făina cu scoarţă de copac măcinată. Acest pământ e o făină de scoicĭ goale, aşa de moale măcinată de apă, că nu se simte aspră între dinţĭ. Umple numaĭ stomacul, fără să dea nicĭ o hrană.

G. Coşbuc.

REVOLTA MAROCANILOR

Ceĭ care aŭ memorie bună, vor fi observat de sigur numeroasele analogiĭ care există între revolta Boxerilor din 1900 şi evenimentele care se desfăşoară de o lună şi maĭ bine în jurul Casablanceĭ şi prin cele-lalte porturĭ ale Maroculuĭ.

Ca şi Chineziĭ, Marocaniĭ nu voesc să lase a se introduce pe la eĭ drumurile de fier, telegrafele şi alte multe instituţiĭ folositoare, mulţămită cărora albiĭ aŭ putut ajunge stăpânitoriĭ lumeĭ.

Aceste două popoare, care amândouă aŭ ca simbol apusul soare'uĭ, ascultă de îndemnul aceluiaşĭ fanatism orb, determinat de aceiaşĭ ignoranţă, de aceeaşĭ stăpânire de sugestiĭ.

Franceziĭ aŭ de susţinut o nouă luptă pentru victoria progresuluĭ, ca şi când lor le-ar fi dat să fie mereŭ campioniĭ civilizaţieĭ.

Din întâmplare, ofiţeriĭ carĭ comandă acum armatele franceze din Maroc, aŭ luat parte şi la războiul cu Boxeriĭ.

Numaĭ că în Maroc populaţia e maĭ rezistentă, religia marocanilor este maĭ răzbunătoare, şi preoţiĭ învaţă poporul că drept credincioşiĭ luĭ D-zeŭ trebue să fie numaĭ eĭ stăpânitoriĭ pământuluĭ Maroculuĭ.

Clişeul nostru reprezintă unul din acele «fetişurĭ» care daŭ războinicilor credinţa complectă că isbânda va fi a lor. El este format din catargul unuĭ vas pierit în valurĭ, şi a fost bine-cuvântat de preoţĭ cu mare solemnitate.

Toţĭ aceĭ carĭ aŭ atins pânza ruptă a «fetişuluĭ» îşĭ înzăcesc puterile şi devin invincibilĭ. Răul este că asemenea credinţe îţĭ îndoesc în adevăr forţele şi Marocul nu va putea fi complect pacificat, de cât cu multe sacrificiĭ.

Sereno.

NEPĂSAREA DE MOARTE

Instinctul conservăriĭ este mult maĭ desvoltat la europenĭ ca la cele-l'alte popoare. Galbeniĭ maĭ ales, aŭ ajuns proverbialĭ cu nepăsarea lor de moarte.

Eĭ sunt tot atât de nepăsătorĭ de moartea altora ca şi de a lor; adică ucid tot cu uşurinţa cu care se sinucid. Se ştie că sinuciderea, cu toate sforţările guvernuluĭ japonez pentru a distruge acest răŭ, este încă în floare în imperiul Mica-

doulul. In China, din contră, autoritățile nicî nu încearcă măcar să desrădăcineze «sinucidomania», dacă vreți să ziceți așa. Bărbați și femeî se sinucid cu o nepăsare surprinzătoare. Pentru un «da» saŭ «nu» cetățeniî imperiuluî ceresc își iscălesc singurî pașapoartele pentru eternitate.

Chineziî se sinucid maî ales otrăvindu-se. O femee dacă se ceartă cu bărbatul, ia cutia cu pudră de orez, o dizolvă și o bea. Cum această pudră conține multe sărurî de plumb, disperata moare peste câte-va ore. Sunt unele, carî sufăr zile întregî înainte de a muri. Bărbațiî aŭ otrăvurile lor favorite: eî înghit opium saŭ beaŭ o disoluție de chibriturî. Rar de tot se spânzură saŭ își spintecă abdomenul cu cuțitul, ca Japonezii.

Poate vă vețî mira că mediciî chinezî își perd cumpătul în fața acestor otrăvirî. Cauza este că nu cunosc antidotul contra opiumuluî și nicî nu 'șî bat capul să'l afle. Misionariî europeni, dacă sunt chemațî la timp, întrebuințează cu succes pompă de stomac.

Insă cea maî mare parte a sinucișilor, chiar dacă regretă pasul făcut, se impotrivesc să li se introducă «pipa draculuî străinilor», căcî cu acest termen nepoliticos numesc eî acel instrument de terapeutică căruia medicina modernă îî datorește atâtea vindecărî.

Z. B.

VIAȚA IN AMERICA
AȘA CUM ESTE

CAP. I

Texasul și Arizona

Cu părere de răŭ părăsisem țările suduluî, unde soarele, verdeața și florile maî așternuseră un strat de uitare peste durerea care mă făcuse să fug din țara mea.

Lăsând îndărătul meŭ Luisiania, mi se părea că las acolo ceva din mine însumî; eraŭ atâtea și atâtea simpatiî și emoțiî carî n'avuseseră timpul să devie prea puternice, dar carî înfloriseră frumos și repede sub bătaia razelor soareluî meridional.

De la Noul-Orleans pînă la San-Francisco, mergî treî zile cu trenul expres.

Timp de leghe întregî trenul străbate numaî pădurî inundate, unde nu vezî de cât arborî culcațî la pământ saŭ înclinațî unul spre altul, părând a se susține ca niște oamenî bețî; miî de palmierî piticî își scaldă în apă siluetele lor ascuțite.

Puțin maî încolo avem de străbătut o vastă întindere de apă. Un pod prin locurile acelea ar fi fost o întreprindere imposibilă. Ce-aŭ făcutm Aericaniî? Aŭ instalat un fel de luntre imensă, prevăzută cu niște mașinî puternice și aŭ așezat pe ea maî multe rindurî de șine.

Când ajunge la marginea întinderiî de apă, trenul dă peste luntre, ale căreia șine se leagă cu acelea ale căeî ferate; în modul acesta iată-ne transportațî pe apă fără să ne fi mișcat din vagoanele noastre.

Dacă trenul se pare prea lung, este despărțit în două; locomotiva transportă jumătate din tren, apoî vine după cea-l'altă jumătate. Toate acestea se fac așa de repede și așa de exact, în cât, pînă când să fi avut timpul de a înțelege modul de manevrare, trenul a ajuns cine știe unde.

Când n'aveam ce face în vagon, adică când nu găseam nimic care să mi se pară interesant, mă apropiam de fereastră.

Mlăștinî, pădurî inundate, câmpiî de trestie de zahăr și de orez înzmălțaŭ ținutul în toate părțile.

Pe povârnișul șanțurilor pline cu apă vezî șerpî cu capul fin și turtit, odulându-șî corpurile lor licăritoare saŭ stând întinșî pe nisip, nemișcațî, pândind insectele carî trec.

Apoî câmpiî, șesurî întinse, în carî pasc trupe de vacî și de mieî Iavana. Și nicăerî nu zăreștî vre-un drum. In multe dintre ținuturile Americeî singura cale pe care o pot urma pietoniî, este drumul de fier. De multe orî vezî bărbațî și chiar femeî carî se daŭ repede la o parte de pe șine; după ce trenul a trecut, își continuă în liniște preumblarea. De aceea accidentele sunt foarte numeroase. Drumețul n'aude zgomotul trenuluî care se apropie saŭ, în timpul nopțeî, este surprins de încrucișarea a două trenurî carî merg în sens opus.

Plecațî de dimineață din Noul-Orleans, intrăm în Texas pe la orele 7 seara. Aerul este mult maî rece. Doamne, ce tăcere! Niște câmpiî carî se întind cât poțî cuprinde cu vederea și numaî icî, colo câte un arbust fără frunze. Trupe de boî și de caî pasc în libertate. Din distanță în distanță se zăreaŭ niște colibe de lemn pierdute în nemărginirea Iavaneî. Sunt, fără îndoială, adăposturile cow-boylor carî supraveghiază trupele.

Din când în când câte o căruță trasă de măgarî însuflețește stepa. Vulturî cu aripele întinse planează în aerul trist. Insereză.

*
* *

In tren un preot catolic irlandez se apropiase de mine cu multă spontaneitate îndată ce 'mî recunoscuse naționalitatea. Era un om cât se poate de interesant; 'mî-a vorbit cu o libertate cum rare orî mi s'a întâmplat să văd despre moravurile și obiceiurile moderne. Caracterul acestuî preot era cât se poate de înveselitor. Intr'o zi, pe când se afla în Franța, la Lyon, un necunoscut îl insultase pe stradă. Preotul se apropie de dînsul și-î ordonă să-șî ceară scuze; cum omul se înpotrivi, reprezentantul luî Dumnezeŭ îî aplică două palme carî 'l lăsară amețit. Mulțimea adunată dădu dreptate preotuluî. Seara, la episcopat, întâmplarea aceasta stârni hohote de rîs.

Preotul mi-a vorbit despre tendințele liberale, despre independența cleruluî american, care se explică prin aceea că preoțiî nu sunt retribuițî de stat.

Credincioșiî întrețin cultul cu cheltuiala lor. Preotul împarte câștigul săŭ cu superioriî, în niște proporțiî anumite, așa în cât, nu atârnă de nimenî. Situația aceasta crează de multe orî printre dreptcredincioșî o emulație de caritate, care nu este de loc desplăcută.

Așa de exemplu, călătoria pe care o făcea dînsul acum, îî era oferită de către drept-credincioșiî din parochia sa, carî se cotizaseră pentru a strînge suma necesară. Medicul îl sfătuise să petreacă câtva timp prin California și Colorado, pentru a'șî maî vedea de sănătate. Nu e nevoe să maî spunem că fără bună voința mielușeilor luî D-zeŭ, preotul n'ar fi putut să urmeze nicî odată sfatul docroruluî.

Timp de treî zile omul acesta mă încântă cu veselia sa.

Vorbia cu toțî călătoriî din tren; auziam pretutindenî rîsul săŭ zgomotos. Acesta era modul săŭ de a câștiga adepțî, și am văzut îndată că reusia de minune. Vorbia despre zahar și despre drepturile protectorale cu agricultoriî, despre mecanică cu industriașiî, despre teatru cu o trupă de tinerî dansatorî și dansatoare care mergeaŭ spre San-Francisco.

— Vezî cum suntem noî pe aicî?.. exclamă dînsul. Cunoaștem afacerile americane ca niște adevărațî specialiștî. Ne interesăm de tot ceia ce poate interesa pe altul, și numaî în chipul acesta putem câștiga oare-care influență. Partea slabă a Americanilor, saŭ maî bine zis partea lor tare, o formează afacerile.

In tren, era din întâmplare și un negustor de conserve.

— Nu-î așa, întrebă preotul, că în California somnul (peștele) este ucis cu loviturî de pușcă?

Negustorul, fericit că putea să vorbească despre o chestiune în care era destul de priceput, ne explică că la gura multor rîurî, somnul este așa de numeros, în cât poate fi împușcat cu ușurință.

Apoî adresându-se unuî inginer, care călătoria pentru plasarea unor mașinî:

— Care este mașina cea maî extraordinară pe care aî văzut-o d-ta vre-o dată? îl întrebă dînsul.

— Maşina Robert Hoe, răspunse cel întrebat.

Este o maşină care imprimă 220 kilometri de hârtie pe oră.

220 de kilometri pe oră!.. Distanţa dintre Paris şi Havre!

A doua zi dimineaţă, ne deşteptăm la San Antonio, ceea ce înseamnă că nu maĭ avem încă de cât tot pe atâta cale pînă la El Paso. Iar aicĭ este jumătatea drumuluĭ spre San Francisco.

Din când în când, trenul străbate câmpiĭ cu florĭ galbene şi cu copacĭ, nişte ştejarĭ frumoşĭ, cu crengile stufoase. In depărtare, mărginind câmpia, liniile albastre ale colinelor maĭ joase. Ne apropiem de Mexic; lucrătoriĭ poartă pălăriĭ înalte de pae, de formă conică. In apropiere de del Rio, apar casele de «adobe», clădite din pământ uscat, cu acoperişurile de lemn.

După bogatele câmpiĭ înflorite, urmează o vegetaţie săracă, pământul devine nisipos, colinele de piatră albă sfărâmăcioasă, sunt din ce în ce maĭ dese. Râul este foarte strâmt în această parte a cursuluĭ săŭ. Pe la staţiĭ, încep acum să apară familiile mexicane. Oameniĭ aceştia aŭ coloarea feţeĭ brună ca aceia a Peilor Roşiĭ, părul foarte negru, lins, lipit de cap.

In ochiĭ lor deosebeştĭ ceva din tipul raseĭ mongole.

Vine apoĭ o dezolare generală a natureĭ; câmpiĭ de stâncĭ şi de pietre. Numaĭ prin albiile secĭ ale rîurilor câte-va tufe de verdeaţă. Nimica viŭ; doar câţĭ-va palmierĭ piticĭ şi câţĭ-va cactuşĭ carĭ cresc în nisip, maĭ întrerup monotonia câmpieĭ, printr'o monotonie şi maĭ mare încă, e adevărat; dar orĭ-cum, tot e o schimbare de coloare, o întrerupere de uniformitate.

Printre stâncile acestea, orele trec cât se poate de încet; când vezĭ câte-va vacĭ căutând fire de iarbă printre stâncĭ, te simţĭ par'că fericit. Nu văd nicăerĭ, nicĭ locuinţe de oamenĭ, nicĭ gardienĭ.

Mă aplec spre prietenul meŭ, preotul irlandez, şi ĭ cer o lămurire:

— Aşa dar, pe aicĭ nu se teme lumea de tâlharĭ?

— Nu! Li-e frică de linşare! In ţara aceasta, unde proprietatea este foarte greŭ de apărat, delictele sunt pedepsite cu cea din urmă severitate. Căcĭ, dacă severitatea n'ar merge până la cruzime, n'ar maĭ putea fi nicĭ o siguranţă.

Maĭ trecură două ore. Vedeam mereŭ numaĭ câmpiĭ dezolate, fără nicĭ un pic de vegetaţie, fără nicĭ o cultură. Nicĭ-un cal, nicĭ o vacă, nicĭ o dărâmătură măcar. Orizontul deşert. Nisipurĭ, dune, valurĭ de pietre, şi atâta tot.

In staţiĭ, în loc de oraş saŭ de sat, o baracă de lemn. Staţia însăşĭ e o ghe retă. Oficiul poştal este aşezat în două trei colibe de scândurĭ. Două treĭ vacĭ pasc o iarbă iluzorie. Une-orĭ maĭ vezĭ staţionând nişte trenurĭ lungĭ cu vagoane enorme acoperite, care transportă spre coastă fructele şi petrolul din Far-West. Maĭ încolo, deşertul, nisipul, pietrele, infinitul.

In dimineaţa celeĭ de a treia zi, eram încă tot în Texas. Texasul, singur, este maĭ mare de cât Austria şi Ungaria la un loc!

El Paso.—Ne dăm ceasurile îndărăt cu două ore. — Intre El Paso şi Paris este o diferenţă de opt ore. Aicĭ sunt orele nouă dimineaţa, şi în Paris sunt orele 5 după prânz; viaţa bulevardelor este în toiul eĭ. Câtă depărtare, şi câtă deosebire!..

Nu maĭ avem de trecut de cât un singur pod pentru a intra în Mexic. Imĭ vine o poftă nebună să plec înainte, pe jos. Dar trenul nu stă la El Paso de cât o jumătate de oră, şi 'mĭ-e frică să nu mă lase în urmă. Mă mulţumesc să privesc de pe peronul găriĭ casele albe şi costumele Mexicanilor, carĭ staŭ retraşĭ sub o şură.

Un turist se apropie de eĭ cu un aparat fotografic; dar Mexicaniĭ îĭ întorc spatele, ameninţătorĭ.

Plecăm înainte. De erĭ, maşina a început să fie acţionată cu petrol, care nu costă nimica pe aicĭ Fumul pe care îl produce petrolul nu este aşa de negru ca acela al cărbuneluĭ, dar se răspândeşte cu maĭ multă greutate.

Acum străbatem Arizona, deşertul Yuma.

Nişte câmpiĭ imense, inundate, fără nicĭ o urmă de viaţă, fără nicĭ o cultură.

Aceleaşĭ şi aceleaşĭ pietre bizare, tăiate în flancul coli e'or. Une-orĭ mi se pare că recunosc sfărâmăturile vre-unuĭ castel gigantic, saŭ urmele unor monumente grandioase distruse de vre-un flagel, acum câte va miĭ de anĭ, saŭ blestemate de profeţiĭ din timpul luĭ Assur!

După ce aĭ privit maĭ multă vreme aceste peisagiĭ triste, simţĭ nevoia imperioasă de a te apropia îndată de oamenĭ. Din fericire, lucrul este uşor, pentru că tuturor li se urăşte şi convorbirile se încep cu înlesnire.

In seara zileĭ a treia am fost spectatorul uneĭ priveliştĭ minunate, care a plătit cele şease-zecĭ de ore de dezolare

In ţinuturile acelea soarele apune foarte repede; nu există crepuscul. In ziua aceea ploase mult şi acum alergam pe un platoŭ inundat de ploae. De odată un fel de scântee se produse; soarele spărsese noriĭ carĭ pluteaŭ d'asupra munţilor. Inălţimile de la vest fură învăluite într'o lumină albastră. Bande de azur suprapuse formaŭ în cerurĭ o perspectivă închipuită a unor vaste orizonturĭ marine în plină lumină. Văile blestemate ale Arizoneĭ, pline numaĭ de pietre albe şi de stâncĭ goale, licăreaŭ sub o ploae de raze şi păreaŭ nişte oraşe arabe clădite de-a lungul uneĭ coaste de paradis. D'asupra creştetelor albastre şi a colinelor aurite cădeaŭ torente de argint şi rîurĭ fine de zmarald.

Soarele apuse ca un cărăbuş gigant în tr'un pat de perle; o perspectivă admirabilă se răspândi pe toată întinderea ceruluĭ. Cristale de azur înotaŭ în Niagare de opale; culorile se amestecaŭ într'o licărire orbitoare.

Se părea că minunea aceasta se cobora din cer şi pe pământ. Trebuia să fie maĭ înainte o mare saŭ un fluviŭ. Am stat multă vreme pe platforma vagonuluĭ «observaţion-car», cu capul aplecat înainte spre această feerie. Dar întunericul venea repede şi cu cât trenul înainta, mirajul devenea tot maĭ slab.

Inoptase de-a binelea şi acum nu maĭ zăream înaintea mea de cât siluetele înfricoşetoare ale stâncelor. Un vânt rece îmĭ îngheţa tâmplele. Am intrat în vagon.

II

Los Angeles

A patra zi dimineaţa când ne-am deşteptat, platourile deşerte ale Texasuluĭ şi ale Arizoneĭ eraŭ lăsate în urmă. Trenul era călăuzit de alţĭ conductorĭ, carĭ purtaŭ nişte caschete de pae şi nişte bluze deschise.

De ambele părţĭ ale drumuluĭ se întindeaŭ câmpurĭ vaste cu arborĭ, înşiraţĭ în liniĭ geometrice. Pe cerul dulce nişte norĭ de argint pluteaŭ încetişor; razele soareluĭ cădeaŭ pe florile albe şi roze ale arbuştilor, aprinzând în uniformitatea verdeţeĭ licărirĭ de aur.

Nişte căsuţe de lemn vesele şi luminoase eraŭ înşirate într'o linie dreaptă pe marginea câmpiilor; la drum creşteaŭ nişte arborĭ de piper cu frunzele delicate. In fund de tot se zăreaŭ munţiĭ cu stâncile lor albe şi cu creştetele acoperite de zăpadă. In aer plutea un miros de iarbă, de verdeaţă proaspătă. Aproape de linia drumuluĭ de fier, San Gabriel — o citadelă spaniolă — îşĭ înalţă zidurile sale bătrâne. Când trecem, clopotele prind să sune leturghia. Este o primire frumoasă.

Puţin după aceia, trenul se opreşte la Los Angeles. Mi se spusese că e un oraş frumos, un centru important de excursiunĭ; şi în America, oraşele cele frumoase sunt prea rarĭ, pentru ca să nu mă fi grăbit a mă bucura de privelîştea celora pe care le întâlnim. Am lăsat trenul să plece fără mine; şi nu mi-a părut răŭ

Sudul CalifornieĬ este o regiune încântătoare, cu nişte staţiunĭ climaterice care se bucură de poziţiĭ fericite. Hotelurile sunt scumpe, dar foarte confortabile. Numaĭ bucătăria cam lasă de dorit, cum se întâmplă de alt-fel în toată America.

Los Angeles este un oraş cu totul modern.

Acum cincĭ-zecĭ de anĭ n'avea de cât două miĭ de locuitorĭ, şi acum are aproape o sută de miĭ. Această colosală prosperitate a fost une orĭ serios ameninţată. Acum câţĭ-va anĭ, un «boom»

teribil a izbucnit printre speculatorii de terenuri.

Diferite societăţi cumpărase terenuri întregi, pe care le împărţiră apoi în loturi mai mici.

Pentru a face ca valoarea acestor locuri să se urce repede, aşezară linii de tramvae.

Dar după ce terenurile erau vîndute, şinele tramvaiului erau transportate în în altă parte, şi aşa mai încolo. Ruina sosi curând. Nişte imobile concepute pe nişte planuri enorme, rămaseră numai cu câte un etaj. Şi astăzi încă, se mai pot vedea chiar în strada principală din Los Angeles, alături de cele mai somptuase edificii, clădiri cu un singur cat, în care sunt instalate magazii. Cu toate acestea, prosperitatea oraşului merge crescând; Los Angeles este al douilea oraş din California.

Când te îndepărtezi de centrul oraşului, spre cartierul reşedinţelor, este o adevărată încântare. Nu voi uita nici o dată senzaţia aleasă pe care am simţit'o, când tramvaiul electric ne-a condus, pe amicul meu, preotul irlandez şi pe mine, pe străzile largi de la apusul oraşului, străzi cu trotuare frumoase, mărginite de arbori de maslini şi de piper. Şi printre crăngile pletoase, lăsate în jos cu un aer plângător, ale arborilor de piper, câte un eucaliptus rătăcit pe ici colea, îţi face impresia unui gigant într'o lume de pitici.

In toate părţile sunt răspândite vile drăguţe văpsite în colori vesele şi strălucitoare ca lumina cerului. De jur împrejur numai verdeaţă şi flori. Acum pentru întâia oară mi se întâmplă să întâlnesc în America architecturi originale.

Şi nu numai că clădirile acestea nu seamănă cu cele pe care le-am văzut pînă acuma în America, dar se poate spune cu drept cuvînt despre ele că sunt drăguţe, ingenioase, variate, graţioase, elegante, bine îngrijite, discrete, atractive.

Multe dintre ele sunt clădite în stilul Renaşterii spaniole, cu acoperişurile aproape drepte, şi cu mici turnuri rotunde. Unele sunt ca clădirele franciscanilor din veacul de mijloc; altele amestecă stilul colonial cu stilul mexican. Toate însă, sunt originale şi drăguţe.

Prin ferestrele deschise zăreşti perdele cochete, vase de o formă aleasă, şi flori, iarăşi flori. Fără îndoială, oamenii cari locuesc acolo, nu pot fi numai nişte oameni de afaceri, nişte acumulatori de comori, ei trebue să se gândească şi la partea estetică a vieţei, trebue să fie şi artişti;—şi dacă n'ar fi, ar deveni în scurta vreme, prin forţa lucrurilor. Natura i-ar ajuta. Căci unui om civilizat i-ar veni foarte greu să trăiască indiferent în mijlocul unor asemenea frumuseţi.

Ce natură bogată!.. Palmieri înalţi de câte zece metri, rotunzi, tufoşi; iukaşi colosali, semănând foarte bine cu nişte capete de Eumenide; toate plantele agăţătosre, trandafiri, geraniumi, volubile, glicine, clematite, se înfăşoară în jurul trunchiurilor, uşoare, zvelte, de par'că ar avea picioare.

Şi aerul este îmbălsămat de mirosul lămâilor şi al portocalilor, de parfumul camforilor şi al mimozelor înflorite, de hiacinte, de crini, de heliotropi, şi mai cu seamă de trandafiri.

Această îngrămădire de plante aromatice şi de parfumuri, îţi lasă impresia unor bogăţii imense şi a unei fecundităţi fără sfârşit.

In ţinutul acesta vine să se mai odihnească cei obosiţi de lupta vieţii. Auzi foarte des tuşind. Oameni palizi se preumblă pe străzile sgomotoase, lucru pe care nu-l mai vezi nici într'o altă parte.

Dacă situaţia lor materială nu le îngădue să stea liniştiţi, se fac chelneri prin restaurante, saŭ conductori de tramvae; ar fi în stare să facă ori-ce numai să nu părăsiască climatul acela bine cuvântat.

Se pare că nu prea plouă adese ori la Los Angeles; dar când plouă, plouă cum se cade!

Am văzut şi o zi de ploae. Străzile eraŭ inundate; apa avea coloarea petrolului, care în timpul acela, ţâşneşte în multe locuri din pămînt. Numai tramvaele mai puteau circula; dar şi asta, cu mare greutate. Din fericire, trotuarele sunt destul de ridicate; fără această măsură de pază, străzile ar fi inundate. In colţul străzilor, bărbaţii îşi scoteau ghetele şi îşi ridicau pantalonii. Alţii mai nepăsători, mergeau de-a dreptul, fără să aleagă. O femee, când voia să treacă de pe un trotuar pe celalt, saŭ să se urce într'un tramvai, trebuia să facă înconjururi nesfârşite. Se întâmpla une ori, după figura doamnei, saŭ după caracterul conductorului, ca acesta să sară în apă, şi s'o aducă în braţe. Toate acestea se fac cu cea mai mare răceală, fără rîsete, fără ţipete.

*
* *

Pasadena.—E numele unei staţiuni de iarnă, la o oră distanţă de Los Angeles, cu tramvaiul. Este ţinutul celor bogaţi. Natura pare şi mai bogată pe aici de cât la Los Angeles. Am văzut pe acolo nişte plantaţii care m'aŭ lăsat uimit; mai cu seamă trandafirii, sunt prodigioşi.

Străzile din Pasadena sunt de o curăţenie ideală; am străbătut multe oraşe, dar nu-mi amintesc să mai fi văzut unde-va ceva la fel.

Pământul e mai noŭ pe aici, seva mai abundentă; mai multă bogăţie, dar mai puţină eleganţă. Din când în când, automobile trec cu o viteză fulgerătoare. Ce naiba mai caută şi maşinele acestea pe acolo? Mi se pare că n'ar trebui să întâlnesc de cât oameni liniştiţi, cărora le place să rămâe într'o eternă contemplare, şi să trăiască în pace.

Priveliştea vilelor este aşa de adorabilă; în faţă, terase acoperite peste tot cu flori; şi arbori şi verdeaţă, şi iarăşi flori.

Sunt unele pe care nu le-am văzut nici odată, şi nici nu ştiŭ cum se numesc.

Pe drum, fete tinere, purtând berete roşii, călăresc nişte cai mici, de origină pură mexicană; trăsuri uşoare aleargă alături, conduse asemenea de femei.

Ai senzaţia unor bogăţii care caută a fi ascunse, a unei abundenţe prea exagerate, a unei frumuseţi prea perfecte, a unei dulceţi tiranice, şi-ai vrea să stai pe loc, fără nici o mişcare, fără nici un gest, fără nici un gând.

*
* *

De la Los Angeles m'am dus la Catalina Irlanda.

E o insulă situată în plin ocean Pacific, la trei ore distanţă, cu vaporul. Mi-am petrecut o zi întreagă preumblându-mă printre stânci, adunând vegetaţia bogată din vale, şi privind pe panorama imensă a pacificului, marile vapoare care treceaŭ spre San-Francisco.

O mică barcă m'a condus până la o oare care distanţă, de-a lungul golfului liniştit, pentru a admira vegetaţiile submarine. Luntraşul îmi spunea numele plantelor şi al peştilor, şi-mi indica în acelaş timp adincimele cele mai principale.

Eraŭ stânci încrustate cu scoici, peşti roşii, peşti verzi, peştişori de argint, care ondulaŭ încetişor printre fugerile mişcătoare şi printre algele legănate graţios de valuri; în depărtare, marea prezintă reflecte de opal, mai încolo nişte adevăraţi arbori, cu ramurile lungi, care păreaŭ agitate de un vînt furtunatec; peşti mai mari, de toate formele, apăreaŭ ca printre ferestrele unui aquarium.

Şi când te perdeai mai mult privind toate aceste minunăţii, aveai iluzia unor câmpuri fertile inundate de un uragan. In jurul meŭ auziam numai exclamări de admirare. Era ca într'o ţară a visului.

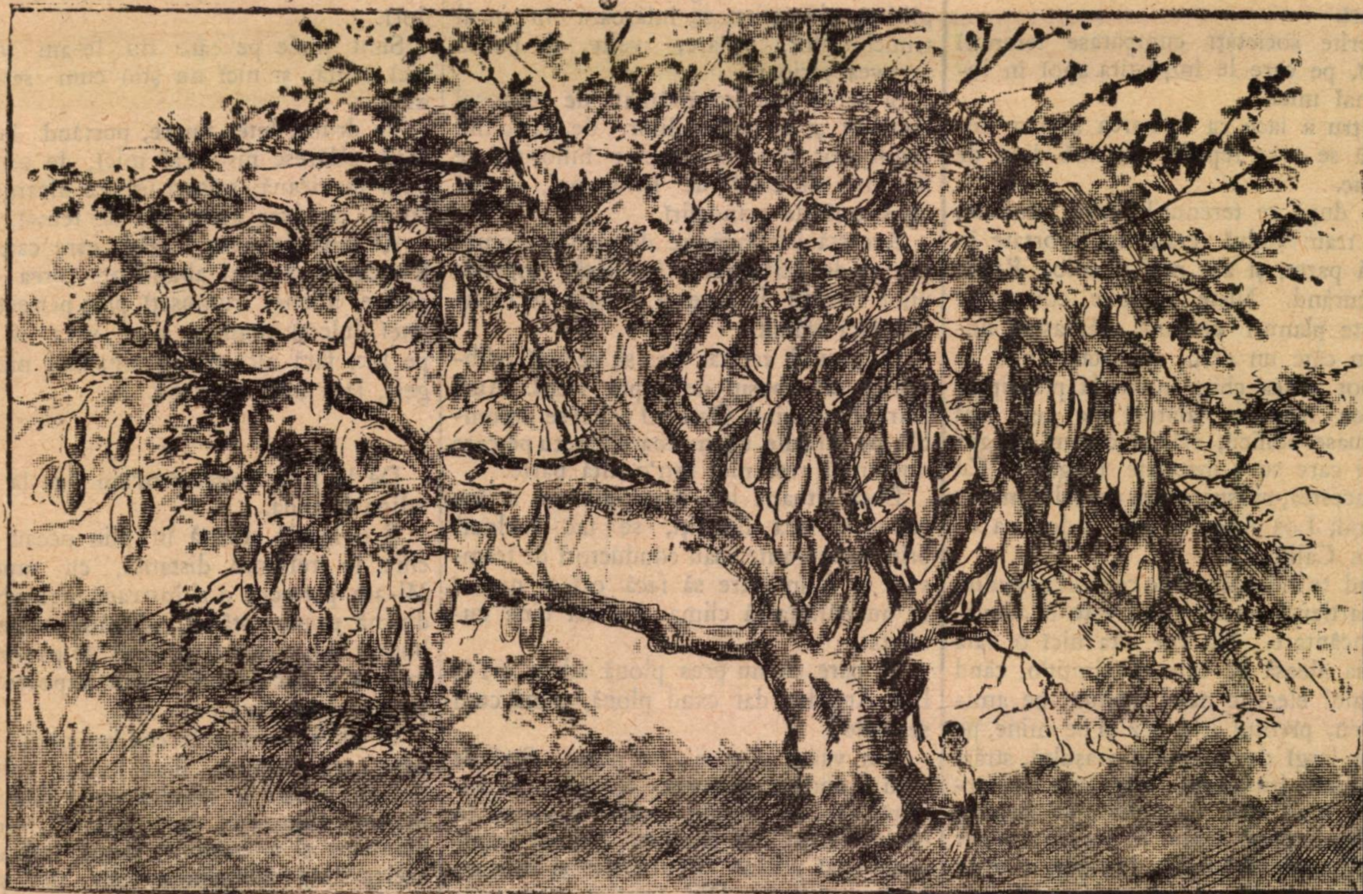
(Va urma)

ARBORELE DE... CÂRNAŢI

Ca şi cum ar vorbi cine-va despre minele lui Macaroni din Asia mică. saŭ despre nişte cariere de cauciuc în Urali, saŭ despre nişte isvoare de apă de Colonia, în Tasmania!

Şi cu toate acestea lucrul este cât se poate de serios; cel puţin, fotografia noastră nu poate fi imaginară.

Priviţi: un copac plin de ramuri, având aparenţa unui nuc bătrân. De aceste ramuri sunt suspendate fructe. Şi fructele acestea, n'aŭ oare forma, coloarea şi dimensiunile unor adevăraţi cârnaţi? A nega lucrul acesta, ar însemna a nega evidenţa.

Arborele cu.. cârnaţi

Iluz'a ar fi completă, dacă acestor produse naturale nu le-ar lipsi mirosul —mirosul acela care 'ţi deşteaptă pofta, şi dacă n'ar avea un gust cu totul fad.

Arborele acesta cu fructele extraordinare, creşte în abondenţă în coloniile germane din estul Africeĭ.

Este un copac foarte preţios, pentru că întrupează una dintre varietăţile arborelui de pâne, care joacă un rol atât de important în fabricarea hârtieĭ.

Maĭ multe marĭ uzine germane aŭ început să-l întrebuinţeze cu succes, aşa în cât peste puţin, coloniile germane vor avea un noŭ izvor de bogăţiĭ.

Jupuitul coajeĭ îl face fără nicĭ o greutate, şi fie-care copac furnizează material în valoare de 180 leĭ; peste cincĭ anĭ, coaja a crescut la loc, şi operaţia poate fi repetată de maĭ multe orĭ.

Germaniĭ, carĭ de felul lor sunt oamenĭ practicĭ, îşĭ daŭ toate silinţele pentru a face cât maĭ întinsă cultură cu acest noŭ izvor de avuţie; de sigur că vor reuşi, după cum aŭ reuşit cu grădinele de eucaliptuşĭ — adevărate focare igienice, adevăraţĭ propagatorĭ de sănătate.

Pretutindenĭ pe unde creşte eucaliptul, frigurile fug! Eucaliptul este sănătatea! Şi arborele a căruia coajă poate fi întrebuinţată cu atâta uşurinţă la fabricarea hârtieĭ, este bogăţia!

De altminterĭ copacul acesta nu creşte numaĭ în posesiunile germane, îl maĭ întâlnim în insulele Sonde, în Moluşte şi chiar în Madagascar.

Sfârşind aceste câte-va rândurĭ, nu ne putem opri 'o reflecţie:

Nu este oare curios ca arborele acesta să fie răspândit tocmaĭ într'o regiune aparţinând Germanieĭ—ţară în care cârnaţiĭ, de orĭ-ce natură, de orĭ-ce mărime, se bucură de o consideraţie enormă, şi sunt înconjuraţĭ cu cele maĭ entuziaste semne de dragoste şi de respect?

Drac.

OMUL SI NATURA

Forţa viermilor de pământ. — Ştiţĭ care este cel maĭ puternic dintre toţĭ muncitoriĭ pe care-ĭ cunoaştem? E viermele de pământ!

Fie-care fărâmătură de pământ, până la o adâncime de 60 centimetri; este adusă la suprafaţă de viermiĭ de pământ, cel puţin odată într'o sută de anĭ.

După calculele făcute de un naturalist englez, viermiĭ aduc la suprafaţă 62,233 tone de pământ pe fie-care milă pătrată.

Aceste cifre ni se vor părea maĭ puţin surprinzătoare, dacă vom şti că întâlnim 150 până la 200 de viermĭ pe fie-care metru pătrat, şi că fie-care dintre eĭ sapă maĭ multe galeriĭ.

Se crede în general că pe fie-care hectar de pământ există cam vre-o sută treĭ-zecĭ de miĭ de viermĭ; dar cifra aceasta este destul de variabilă.

Viermiĭ aduc la suprataţă 66 de tone pământ noŭ pe fie-care hectar, adică 6,600,000 kilograme de pământ, pe fiecare kilometru pătrat.

***

O statistică tristă. — Administraţia biuroului «Veritas» a publicat lista accidentelor maritime semnalate în timpul luneĭ Februarie 1907.

In total, aŭ fost pierdute 18 vase americane, 19 engleze, unul danez, 2 franceze, treĭ greceştĭ, unul italian, 15 norvegiene, 2 ruse, 2 suedeze, unul uruguian. Adică la un loc 64.

In numărul acesta sunt cuprinse şi 4 vase presupuse pierdute din pricina uneĭ complecte lipse de ştirĭ.

Acestea sunt vasele de vânt, vasele cu pânze.

Vapoare aŭ fost pierdute în aceiaşĭ lună: 1 german, 1 american, 15 engleze, 1 austriac, 1 brazilian, 2 daneze, 2 spaniole, 4 franceze, 1 grec, 1 italian, 1 japonez şi 3 norvegiene. In total 33.

După cum se vede, Anglia ţine recordul. Lucrul nu e de mirat, pentru că Anglia este ţara care posedă cele maĭ multe vase.

Vom avea oare, o monedă universală? — Se anunţă că un savant genevez, d. de Sanssure, va încerca să realizeze în materie de monedă, ceea ce doctorul Zamennof a reuşit să realizeze în lumea cuvintelor, creând faimosul «esperanto».

D. René de Saussure a emis următoarea idee:

Să creeze o valoare care să aibă curs internaţional. Călătoriĭ care ar circula în ţările uniuneĭ latine, ar avea dreptul să plătească saŭ cu baniĭ ţinutuluĭ saŭ cu moneda cea nouă.

D. de Saussure a luat ca unitate o piesă de aur cântărind 8 grame, a căreia valoare este de 25 leĭ.

Această monedă va avea diferite diviziunĭ şi sub diviziunĭ zecimale.

Prin urmare, e vorba de un întreg sistem monetar internaţional, a căreia utilitate o poate vedea orĭ-cine, de la prima aruncătură de ochĭ.

* * *

Dacă America de Nord a rămas mereŭ ţara recorduluĭ în materie de miliarde, trebue să se ştie însă, că şi în lumea noastră există câte-va averĭ frumuşele.

Zilele trecute s'aŭ vândut la Londra bijuteriile domnişoareĭ Lewis-Hill, fiica d-luĭ Sam. Lewis, care a lăsat la moartea sa 66 milioane de francĭ.

Din vânzarea acestor bijuteriĭ s'a realizat suma de 2,400,000 francĭ. Lotul principal a fost un lanţ conţinând 230 de perle care s'a vândut cu 420,000 de francĭ; o diademă de diamant, un colier, o pereche de cerceĭ, s'aŭ vândut iarăşĭ cu nişte preţurĭ considerabile.

Aşa ceva nu se maĭ văzuse de la vînzarea bijuteriilor lorduluĭ Dudley.

Dar dacă ne-am închipui că într'o zi se vor scoate în vânzare bijuteriile şahuluĭ Persieĭ!

* * *

Cutremurile de pământ cauzate de progres. — Un fizician american, d. C. Hallock de la «Societatea ştiinţifică din Washington» pune toate agitaţiile sismice din epoca noastră, pe socoteala progresuluĭ, adică pe a uneia dintre manifestaţiile sale cele maĭ importante: electricitatea.

«Dacă primim de bună teoria luĭ Oliver Ladge, zice savantul, după care pământul este un enorm magnet, posedând o armatură de un dinamo imens, a căreia sursă de energie este soarele, trebue să atribuim desimea cutremurelor de până azĭ faptuluĭ că suprataţa terestră este prea mult săturată de electricitate.

Materiile eterogene care constitue în mare parte învălişul pământuluĭ sunt puse în mişcare, producând la rândul lor o nouă cantitate de energie electrică.

Cutremurile de pământ nu sunt prin urmare datorite numaĭ unor cauze naturale; omul, care a întins pe întreaga suprataţă terestră o reţea puternică de electricitate, contribue la provocarea lor.

Alt-fel, nicĭ cutremurile, nicĭ erupţiile vulcanice n'ar putea fi aşa de dese.

X. Y. Z.

Ultima expediţie a unuĭ aventurier

— Urmare —

Intr'un colţ eraŭ aşezate câte-va oale negre. Trompet le examină.

— Este nişte seŭ!.. exclamă dînsul. Afacerea se potriveşte de minune. Aruncaţĭ oalele acestea în pae.

Şi pe când indieniĭ îĭ executaŭ ordinul, Trompet scoase un chibrit şi dădu foc grămezii de pae.

După aceea se întoarseră cu toţiĭ în casă.

Fostul zuav urcă repede scările şi pătrunse în micul arsenal.

Eraŭ acolo două piese de baterie, pe carĭ Trompet le observase de maĭ înainte, când venise să ia hainele şi armele.

— E heĭ! exclamă dânsul, Mexicanul şi-a comandat jucăriile acestea pentru a trage salve de artilerie în zilele de sărbătoare; dar sunt nişte jucăriĭ care par a fi solide, şi rămâne de văzut dacă nu le vom putea întrebuinţa ca tunurĭ de asalt!

După o căutare de câte-va momente, Trompet reuşi să descopere şi proectilele.

Cât despre praf, era acolo o cantitate destul de mare.

De afară se auziră strigătele:

— Foc! foc! *Il fuego! il fuego!*

— A ha! exclamă fostul zuav; aţĭ început să vă încălziţĭ, canaliilor! Dar maĭ aşteptaţĭ puţin. Sărbătoarea va fi completă. Şi arătă tunurile indienilor.

— Voĭ douĭ, duceţĭ jucăriile acestea sus. Tu veĭ lua gloanţele şi praful..., iar restul îĭ voiŭ lua eŭ.

Cel de-al patrulea indian fu trimis îndărăt la uşă, pentru a sta acolo de pază.

Indieniĭ se aplecară veselĭ, şi fără nicĭ un murmur ridicară în spate tunurile acelea care trebuiaŭ să aibă fie-care cel puţin câte o sută de kilograme.

Cel-l'alt indian şi Trompet soseaŭ din urmă.

Terasa caseĭ luĭ don Ignatio era înecată în fum. Tovarăşiĭ luĭ Trompet, a'bĭ şi indienĭ, rămăseseră uimiţĭ în faţa acestuĭ incendiŭ care sosea tocmaĭ la timp.

— Heĭ! voĭ de acolo, le strigă Trompet, n'a sosit încă momentul să staţĭ cu mâinele în şoldurĭ. Lupta nu este încă sfârşită; abia am început!

Toţĭ se întoarseră, şi în faţa acelor piese de artilerie, la care nimenĭ nu se gândise, rămaseră cu gurile căscate.

— Cum găseştĭ această mică farsă pe care le vom juca o, căpitane? întrebă Trompet, care în sine însuşĭ era foarte încântat de uimirea tovarăşilor săĭ.

«Afacerea aceasta m'a încălzit bine.

— Cum! Aşa dar, tu.

— 'Mĭ-era aşa de frig! întrerupse Trompet; acuma însă, trebue să ne ocupăm de aceste două gurĭ de foc.

«Tu Chapardo, aĭ fost zuav, ca şi mine; prin urmare, trebue să fiĭ şi tunar. Veĭ arăta manevra căpitanuluĭ. Am examinat eŭ bine totul; nu ne rămâne de cât să apropiem fitilul, în momentul oportun. Mexicaniĭ n'aŭ de cât să facă vre-o mişcare, la dreapta saŭ la stânga.

— Dar dacă vom întrebuinţa toate gloanţele pentru tunurĭ, observă Chapardo, nu vom maĭ avea cu ce să ne încărcăm puştile!

— Le putem întrebuinţa fără frică pe acelea carĭ le-am adus aicĭ. Pentru puştĭ mă duc eŭ să aduc altele; nişte gloanţe cum n'aĭ maĭ văzut tu nicĭ-o dată.

— Şi când mă gândesc că adineaorĭ eŭ te credeam nebun!

— Nu încă, dragul meŭ camarad... Dar îmĭ place şi mie să joc din când în când câte o mică festă...

Trompet se coborî din noŭ, împreună cu ceĭ treĭ indienĭ.

Dar abia făcuseră câţĭ-va paşĭ în subterană, şi se opriră. Auziseră nişte paşĭ, şi o lumină fusese stinsă cu bruscheţă.

— Opreşte-te acolo, saŭ trag! strigă Trompet, şi'şĭ ridică carabina.

— Nu trage, caballero, nu trage!... răspunse o voce plângătoare.

— Apropie-te, şi aprinde-ţĭ felinarul.

Se auzi zgârîitura provocată la aprinderea unuĭ chibrit, şi un om înaintă tremurând.

Trompet îl apucă de braţ, şi lipindu-ĭ ţeava unuĭ revolver, de frunte îĭ zise:

— Spune-mĭ unde este comoara stăpânuluĭ tăŭ, saŭ îţĭ zbor creeriĭ!

— Comoara stăpânuluĭ meŭ, hombre de bueno; dar don Ignatio îşĭ ţine baniĭ acasă la dânsul, ascunşĭ în lăzĭ.

— Lasă gluma de-o parte; nu-ţĭ vorbesc despre baniĭ săĭ, ci despre comoara cu paza căreia eştĭ însărcinat tu. Doar nu mă veĭ face acum să cred că te-a pus acolo sub pământ, pentru a supraveghia apusul şi răsăritul soareluĭ!

— Heĭ, caballero, d ta voeştĭ fără îndoială să 'mĭ vorbeştĭ despre mineraiul care n'a fost încă exploatat?

— Nu-mĭ pasă de numele pe care voeştĭ să i-l daĭ; arată-mĭ maĭ repede drumul.

— Urmează-mă, caballero; vă voiŭ conduce.

Ca măsură de prudenţă, unul dintre indieniĭ îşĭ înfaşură teribilul săŭ «lasso» în jurul mijloculuĭ conducătoruluĭ.

Porniră înainte, şi după ce străbătură un labirint de galeriĭ se văzură în fundul uneĭ sălĭ lungĭ, în care se deschidea o uşe.

— Acolo este, zise paznicul.

— Deschide, comandă Trompet.

— Hombre de bueno, văd bine că d-ta nu eştĭ un bandit ordinar; te voiŭ ruga să'mĭ acorzĭ o favoare.

— Care?

— Am jurat stăpânuluĭ meŭ să nu deschid nicĭ odată poarta aceasta nimăruia; deschide d-ta însuţĭ.

Şi îĭ întinse cheia,— o bucată de fier care cântărea două saŭ treĭ livre.

Trompet deschise uşa.

— Mergĭ înainte! zise dînsul gardianuluĭ.

Acesta pătrunse în pivniţă. Păreţiĭ scânteiaŭ peste tot.

Eraŭ pepite de argint.

La lumina felinaruluĭ, Trompet le examină de aproape.

— Prea marĭ, prea marĭ, murmură dînsul, clătinând din cap.

Cel-l'alt avu o exclamaţie de uimire.

— Dar, caballeros, acela este argintul cel maĭ fin; cel puţin don Ignatio îl vinde în tot-d'auna ca marfă de prima calitate.

— Se poate, amice; dar precum foarte bine aĭ spus-o adineaorĭ, eŭ nu sunt un bandit ordinar; 'mĭ-ar trebui nişte bucăţĭ maĭ micĭ, aşa cât nuca de exemplu.

Gardianul, uimit, arătă cu mâna într'un colţ.

— Ce este acolo? întrebă Trompet.

— Argint în bucăţĭ micĭ. Dar trebue să te înştiinţez că nu maĭ este argint curat.

— Aĭ sacĭ?

— Iată, caballero, iată.

La un semn al luĭ Trompet indieniĭ se aplecară şi saciĭ fură repede umpluţĭ.

— Acum, amigos, să ne grăbim; prieteniĭ trebue să ne aştepte.

Inchise uşa şi dădu cheia gardianuluĭ, care nu putea să'şĭ creadă ochilor.

— Numaĭ atâta luaţĭ, caballero? întrebă dînsul, neştiind ce trebue să facă.

— Da.

— Ah, dacă stăpânul meŭ 'şi-ar fi închipuit aşa ceva, nu v'ar fi făcut nicĭ o împotrivire.

— Vino cu noĭ, zise Trompet drept orĭ-ce răspuns.

Eşiră din subterană şi în curând fură pe terasă.

Saciĭ fură aruncaţĭ la pământ şi bucăţile de argint se răspândiră în toate părţile.

— Ce este asta? întrebă Gerald.

— Obuzurĭ de argint, căpitane; cred că mexicaniĭ nu vor avea de ce să se plângă.

— Afurisitul de Trompet! exclamă Chapardo; numaĭ dînsul putea să aibă asemenea ideĭ. Căpitane, cred cĭ'l putem numi locotenent!..

— Să'l numim, răspunse tînărul rîzând.

— Mulţumesc, căpitane, exclamă Trompet cu ceâ maĭ mare seriozitate.

«Şi acum să'mĭ spuneţĭ ce s'a maĭ petrecut pe aicĭ?

— Priveşte, răspunse Gerald; frumoasa clădire a luĭ don Ignatio nu maĭ este de cât o ruină. Totul a fost distrus.

— Lucrul acesta îl văd eŭ bine, căpitane; dar oameniĭ unde sunt?

— S'aŭ refugiat în pădunicea pe care o vezĭ colo, în spre vest.

— Eĭ bine, propuse Trompet, eŭ cred că a sosit momentul să spălăm putina de pe aicĭ. Gardianul va lua argintul, şi'l va duce din noŭ la locul săŭ.

— Aĭ înţeles? întrebă dânsul, întorcându-se spre paznicul luĭ don Ignatio.

— Aşa dar, nu luaţĭ nimica cu d-tră, domnule locotenent?

Trompet înălţă din umerĭ.

— N'am ucis până acuma de cât vre-o două-zecĭ de servitorĭ, răspunse Gerald. Aŭ maĭ rămas încă vre-o două sute, şi aŭ cu toţiĭ caĭ. Lupta n'ar fi de loc egală.

Atuncĭ gardianul se apropie respectuos de tînărul căpitan.

— Senor căpitan, zise dânsul, văd acuma că sunteţĭ nişte oamenĭ cinstiţĭ. Voiţĭ să-mĭ daţĭ voe să mă duc să spun stăpânuluĭ meŭ ceea-ce am văzut? Nişte francezĭ carĭ ştiŭ unde se află comoara, şi carĭ totuşĭ nu predă! Don Ignatio este un om nobil; va veni el însuşĭ să vă ceară ertare.

— Dar d-ta uiţĭ că i-am distrus proprietatea? întrebă Gerald.

— Don Ignatio este aşa de bogat, în cât lucrul acesta nu va avea mare importanţă pentru dânsul.

Tinărul nu voi să primească propunerea aceasta, fără a fi consultat maĭ întâiŭ pe Trompet şi pe Chapardo. Dar în clipa aceia se auzi în depărtare sunet de trâmbiţĭ şi bătae de tobe.

— Suntem salvaţĭ! suntem salvaţĭ! strigară amiciĭ noştri. Este un regiment francez.

Sute de exclamaţiĭ fură răspunsul.

— Viva el Mezico! Viva Juarez!

— Urlaţĭ! exclamă Trompet, în curând veţĭ dansa!

Treĭ batalioane de infanterie înaintaŭ în pas gimnastic.

Eraŭ soldaţiĭ mexicanĭ.

Cele două tunurĭ fură repede aşezate în direcţiune de bătae.

— La patru sute de metri distanţă, foc! comandă Trompet.

Obuzurile porniră, vre-o treĭ-zecĭ de soldaţĭ se rostogoliră la pămênt.

Trupele se opriră un moment; nu se aşteptaseră la această salvă de artilerie. Don Ignatio care mergea alăturĭ de colonelul mexican, rămăsese tâmpit.

Alte două detunăturĭ urmară, tot aşa de ucigătoare. Apoĭ alte două.

— Aduceţĭ apă! strigă Trompet; piesele aŭ început să se încălzească.

Indieniĭ executară ordinul cu o repeziciune fulgerătoare şi alte două detunăturĭ urmară, la intervale de câte-va secunde.

— Inainte? Adelante! comandă şeful batalioanelor mexicane.

Soldaţiĭ porniră înainte; dar aproape îndată se opriră, cu nişte gesturĭ pline de uimire.

Acum nu maĭ ascultaŭ de vocea şefilor; se aplecară la pământ şi se împrăştiară în toate părţile.

Uniĭ dintre eĭ se aplecaŭ chiar d'asupra cadavrelor camarazilor lor.

Gerald înţelese îndată ce se petrecea.

— In sus!.. Trageţĭ în sus! comandă dînsul cu vocea puternică.

Şi îndreptă el însuşĭ tunul pe care îl manevra Chapardo.

Proectilele plouară d'asupra capetelor soldaţilor mexicanĭ, carĭ îşĭ aruncară armele pentru a culege maĭ bine aceste obuzurĭ de o nouă specie.

— Voĭ de-acolo, foc! comandă tînărul căpitan, întorcându-se spre indienĭ.

Impuşcăturile începură şi maĭ ucigătoare încă de cât focurile de artilerie, pentru că fie-care glonte abătea un om.

— Frumoasă idee, căpitane, zise Trompet, tăvălindu-se de rîs. Mă duc să maĭ aduc muniţiunĭ.

Haide, vino şi d-ta cu mine, adăugă dînsul, întorcându-se spre gardianul comoriĭ.

— Senor căpitane, răspunse acesta, adresându-se luĭ Gerald, dă-mĭ câţĭ-va oamenĭ pentru un sfert de oră. In timpul acesta, trăgeţĭ mereŭ cu tunurile în sus, fără să maĭ împuşcaţĭ oameniĭ, şi, vă jur că veţĭ fi salvaţĭ.

Gerald îşĭ fixă asupra necunoscutuluĭ privirea sa fulgerătoare.

— Am încredere în d-ta, caballero; ia şease indienĭ.

Apaşiĭ îşĭ încercară armele.

— Nu veţĭ avea nevoe de arme, zise Mexicanul.

Soldaţiĭ îşĭ ridicară privirile întrebătoare spre şeful lor.

— Duceţi-vă, zise acesta.

Gardianul plecă cu eĭ, le dădu săpĭ şi cazmale şi îĭ conduse la intrarea subteraneĭ.

După un sfert de oră de muncă intrarea aceasta era destul de largă pentru ca să poată pătrunde în ea douĭ oamenĭ călărĭ alăturĭ.

Acum veniră din noŭ pe terasă.

— Am sfîrşit, domnule căpitan; coborîţi-vă cu toţiĭ, şi luaţi-vă caiĭ.

Cât aĭ clipi din ochĭ, amiciĭ noştri fură gata de plecare.

— Peste două momente fură pe caĭ.

— A! aŭ maĭ rămas douĭ caĭ, murmură Trompet.

(Va urma)